כשהשלים ענין זבחי קדשים ומה שנלוה אליהם. דבר על ענין שחיטת שאר הזבחים על סדר הכתוב שהרי אחר שאמר (לעיל י"ב) והיה המקום אשר יבחר ה' שמה תביאו וגו' אמר רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר. והביא אחר מנהות חולין. הרמב"ם:

מסכת חולין

פרק א **א הכל** שוחטין. הא דלא קתני הכל שוחטים אחד לאנשים ואחד נשים כדקתני בתמורה. [רפ"ק]. התם איצטריך למתני כדפי' בריש תמורה משום דכל הפרשה כולה נאמרה בלשון זכר. אבל הכא אין חדוש באשה יותר מבאיש. וברפ"ג דזבחים [דף ל"א] גבי קדשים איצטריך למתני נשים. משום דבשאר עבודות נשים פסולות אפילו בהטת. תוספות: הכל שוחטין ושחיטתן כשרה. כתב הר"ב בגמרא פריך כו' דמרישא משמע דהאי דמרבינן מהכל שוחטים לכתחלה וכ"כ רש"י. דודאי דלא אתא לאשמועינן אלא אמאי דמרבינן דבמי דפסיטא לן ששחט מאי אתא למימרא קרא כתיב וזבחת. והלכות שחיטה שכתב הר"ב. הכהו דכתב ברפ"ב דהלכתא גמירא להו. ומ"ש הר"ב אלא יתעלפו פירש"י לשון עייפות וחליאות הלב שאין יכול לראות מכת חרב וסכין אפילו בבהמה כמו ותתעלפה הבתולה (עמוס ח') ע"כ: חוץ מחש"ו. פי' הר"ב דאפילו דיעבד וכו' דתמיד הן מוחזקים לקלקל עיין במשנה ג' [פ"ו]. ובגמרא [דף י"ב] דייק שמא קלקלו אמא יקלקלו אמר רבא זאת אומרת אין מוסרין להן חולין לכתחלה [*פירשו התוס' בשם ר"ת [נדף ב' ד"ה שמא יקלקלו] דאין מוסרין להן חולין לכתחילה] לשחוט אפי' כדי להשליך לכלבים דילמא אתי למיכל ביטנו להכשיר שחיטתן מתוך שיראו שמוסרין להן. כדפסיר לקמן שחיטתן מכשיר דילמא אתי למימר שחיטה מעלייתא היא ובאין אחרים רואין עשקינן ע"כ: וכלן ששחטו. כתב הר"ב דאלו אחש"ו גרידא קאי. ומיהו אדידהו נמי קאי דדוקא בדיעבד מכשירין שחיטתן. אבל לכתחלה אין מוסרים להם לשחוט אפילו בהאחרים עומדים על גבן. דכיון שהן מועדין לקלקל חוששין שמא ישחו

פרק א **א הכל** שוחטין. כגמרא פריך הכל שוחטים לכתחלה. ושחיטתן כשרה דיעבד. דמרישא משמע דהאי דמרבינן מהכל שוחטין לכתחלה. ובסיפא משמע דכי מרבינן מהכל דיעבד מרבינן ליה אבל לכתחלה לא אתרבי. והא ליכא למימר כולה מתניתין לכתחלה וחדא קתני. דכיון דתנן הכל שוחטין פסיטא דכשרה. ובמס' מפרשא מתניתין בגמרא הכי. הכל שוחטין כל המומחים היודעים הלכות שחיטה שוחטין ואע"פ שאין מוחזקין. אלא שחטו לפניו אלא שעה פעמים לראות אם יש בהן כח אלא יתעלפו בשחיטה ויבואו לידי שהיה. בד"א בחכמי מומחים. בזמן שאלו המוסרים לו לשחוט יודעים ומכירים בו שיודע הלכות שחיטה אבל אם אין יודעים בו אם יודע הלכות שחיטה לא ישחוט ואם שחט בודקין אותו. ואם יודע הלכות שחיטה שחיטתו כשרה: חוץ מחרש שוטה וקטן. דאפילו דיעבד יודעים הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתן דתמיד הן מוחזקין לקלקל שאין בהן דעת: וכולן ששחטו. מדלא קתני ואם שחטו אלא וכלן ששחטו משמע דלאו אחרש שוטה וקטן גרידא קאי אלא אף אשאין יודעים בו אם יודע הלכות שחיטה דריסא קאי דבודקין אותו. ואי ליתיה קמן דלבדקיה ושחט ואחרים רואין אותו שחיטתו כשרה. ולית הלכתא כי האי מתניתין. אלא אף על גב דאין אחרים רואין אותו וליתיה קמן דלבדקיה שחיטתו כשרה. דרוב מצויין אצל שחיטה מומחים הן ואף לכתחלה שוחטין אעפ"י שאין אחרים רואין אותן: שחיטת

יכין תפארת ישראל יכין

פרק א) הכל שוחטין משמע לכתחלה ושחיטתן כשרה משמע בדיעבד. אלא הכי קאמר כל המומחים שידעום שיודעין הלכות שחיטה. מותרים לשחוט לכתחלה. אף שאין מוחזקים לבלי להתעלף כשישחטו. דהיינו אף שלא שחטו לפניו עדיין ג' פעמים בלי התבהלות. והרי בכל עילוף יש השם שהוי. לא חיישינן לעילוף. אבל כשלא ידעום שיודעים הלכות שחיטה. דשמא ישכח מלבדקם. ועכ"פ אם שחטו בדיעבד. שחיטתן כשרה כשבדקום וימצאום שבקיאין בהלכות שחיטה. [ואיכא תוקימתא בש"ס איפכא. דלכתחילה ודיעבד דמתניתין קאי אעילוף. דלכתחילה צריך לידע שאינו מתעלף. ובדיעבד סגי בשיאמר אח"כ לא נתעלפתי. אבל בבקיאתו בהלכות שחיטה. א"צ לבדוק כלל. דרוב המצויין אצל שחיטה מומחין הן. ועוד יש תוקמתי עוגת בש"ס לתרוצי לכתחילה ודיעבד דמתניתין. דס"ל דלשאינן מומחין או לשלפויי לא חיישינן. דרוב המצויין אצל שחיטה מומחין הן. וגם רוב אינן מתבהלין בשעת שחיטה]. וקיי"ל דא"צ לחוש לשאינו בקי בדינים או למתבהל. ומותר ליתן לו לשחוט לכתחילה על סמך שבדקוהו בדינין אח"כ. וא"צ לשאלו לבסוף אם נתעלף. דלא חיישינן כלל לעלפוייה. דאם התעלף היה אומר לנו. כיון שיודע הדין שם לחוש בם לשהוי. וי"א דלא ישחוט לכתחילה עד שבדקוהו בדינים. ונוהגין שלא ישחוט בינו לבין עצמו עד שיקבל כתב הרשאה מחכם שמעיד שבקי בדינין ושחט לפניו ג"פ ולא נתעלף [י"ד סי' א' ס"ח]: ב) ודוקא שאינו שומע ואינו מדבר. ואפילו פקח ונתחרש נמי דומיה הכי. אבל מדבר ואינו שומע אז איפכא. רק לכתחילה לא ישחטו. דלכתחילה ברכה מעכבת. והרי אין יכולין לברך ברכה כראוי. ובדיעבד

פ"א **א** הכל שוחטין ושחיטתן כשרה. כ' פ"ח מי' ע"ל מפ' אחיסה הלכה ג' ל' המ"ג עמון ס"ב פוס"ם י"ל סימן מ' ס"ח וכ' בהגה"ס: חוץ מחרש שומה וקטן. מיי' שם ס"ם פוס"ם י"ד שם ס"ה: וכולן ששחטו כו' שחיטתן כשרה. לקמן ל"ח ע"ח:

שנויי נוסחאות

פ"א **א** יקלקלו בשחיטתן. בד"ב ובכי"ר יקלקלו שחיטתן: במשנ"ב ובמכות דכו"י עד פרלנ.. את שחיטתן.

תוספות חדשים

פ"א **א** בחו"ש סר"ח חוץ מחש"ו כו' ובאין לחרים רואין כו' הכל כש"י פי' דאיירי בגדול עש"ב אפ"ם לכתחלה לא והקנו בתוס' עליו דמכיפא שמעי' לה דדוקא דיעבד:

לקוטים

פרק **א** הר"ב ד"ה הכל וכו'. כל המומחין וכו' הפס ליעבא קמא דרבינא וכ"כ המרא"ם ויש עוד בגמ"לשון אחר דס"ק הכל מוחזקין שוחטין מוחזקין אע"פ שאין מומחין בד"א שחטו לפניו ב' או ג"פ ולא נתעלפו אבל לא שחט לפניו ב' או ג"פ לא ישחוט ואם שחט ואמר בני לי אלא נתעלפתי שחיטתו כשרה ובין לאלי ליעבא ובין לאלי קמא על הני בד"א דאלא מומחים אין אלא היודעים הלכות שחיטה ובין דקאמר הכל המומחין שוחטין מאי קאמר הו בד"א שיודעים בו וכו' וכש"ג קשה לאידך ליעבא וכש"י כתב בד"א וכו' שיודע הלכות שחיטה ובדקוהו וכו' ואפשר אתי שפיר דמעיקרא לא פירש דבדקוהו ואתא בד"א למימר דדוקא שבדקוהו ובן לאלוך ליעבא מעיקרא לא פירש שבוחזק לפניו ואתא בד"א למימר דבעינן שבוחזק לפניו ומ"מ אין ב"ד אלא כשאר בד"א דעלמא אלא כעין פיוס ניכו וכיוצא בזה אשכחן ברפ' דפאה ועמ"ש שם כ' (כ"ד): שם באד ואם יודע הלכות שחיטה שחיטתו כשרה כל"ל וכ"ם בגמרא וכפי' הרמב"ם ודלא כהרמ"ן שכתב צריך לחוסיף בפירוש הר"ב ואם יודע כ"ם ואמר בני לי בשעת שחיטה]. ואם יודע בד"א שלא נתעלפתי ויביב טעמא דהר"ב מזכי פירושא לב' מימרי דרבינא ובדתחיל מעיקרא בכל (מומחין) שוחטין ואף ע"פ שאין מוחזקין ולית דהו לשון ראשון דרבינא לחוד ולשון האחר הוא הכל שוחטין הכל מוחזקין שוחטין אע"פ שאין מומחין ל"ה הר"ב מפרש כליעבא קמא דוקא. (שם):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שחיטת נכרי. אפילו כהלכתה וישראל עומד על גביו נבלה אבל היא אסורה בהנאה דדוקא שחיטה מין האחוק לע"ז אסורה בהנאה דסתם מחשבת מין לע"ז אבל נכרי האומר כאן הוא מאותן שמעשה אבותיהן בידיהן: ומטמאה במשא. כדכתיב (ויקרא י"א) והנוגע את נבלתה וגו' ואעפ"י שלא נגע. ולא היה צריך למתני דאין דנבלה היא בידוע שנבלה מטמאה במשא. אלא לומר לך זו מטמאה במשא בלבד. ויש לך אחרת שמטמאה אפילו באהל. ואי זו זו תקרובת ע"ז: השוחט בלילה וכן הסומא. תנא שוחט בלילה דומיא דסומא מה סומא באפלה אף השוחט בלילה באפלה ובשאי הוא דתנא השוחט דיעבד אין לכתחלה לא. אבל כשאבוקה כנגדו אפילו לכתחלה שוחטים בלילה: השוחט בשבת. אעפ"י שאם היה מזיד הי' מתחייב בנפשו שחיטתו כשרה ומיהו אסורה באכילה ליומה. דלהכי תני בשבת וביום הכפורים לאקושי שבת ליה"כ. מה יה"כ אסורה באכילה כל אותו היום משום עינוי אף שבת אסורה באכילה כל אותו היום ולמולאי שבת מותרת בין לו בין לאחרים. והשוחט לחולה בשבת דבהתירא קא שחט מותר לבריא לאכול ממנו באותו שבת בשר

שחיטת נכרי ז) נבלה ח). ומטמאה במשא ט). השוחט בלילה י). וכן הסומא ששחט. שחיטתו כשרה יא). השוחט בשבת וביום הכפורים יב). אף על פי

יבשו. אז שמא ידרסו מעט. ולאו אדעתייהו דהני אחריס ארוחין אוכן. הר"ן: שחיטת נכרי נבלה. כתב הר"ב אפי' כהלכתה וישראל עומד על גביו. ומסיים הר"ן שאין שחיטה אלא בישראל אבל נכרי כיון דלאו בתורת שחיטה הוא כשכחטה הויא לה כמתה מאליה. ע"כ. וכיולא בזה כתב בית יוסף סימן ב' בשם ר"י. מנוס דכתיב וזבחת ואכלת אותו שהוא בר זביחה אכול מזבחו. ע"כ. וכב"מ ספ"ב מהלכות אבה"ט. כתב הא דר"י בשם התוספתא דתניא בה וזבחת ואכלת ולא שזבח הנכרי לא שזבח הקוף. ע"כ. ועיין במשנה ג' פרק ב'. והרמב"ם כתב בפ"ד מה"ם. שנאמר (שמות ל"ד) וקרא לך ואכלת מזבחו. מאחר שהזהיר שמא יאכל מזבחו אתה למד שזבחו אסור. ואינו דומה לישראל שאינו יודע הלכות שחיטה. וגדר גדול גדרו בדבר. שאפילו נכרי שאינו עובד ע"ז שחיטתו נבילה פ"כ [ואעפ"י שהרא"ש כתב עליו שאינם דברים של טעם הנה בספרי ספר מעדני מלך כתבתי בפירקין סימן ה' דהני דייק מקרא דכתיב וזבחו לאלהים אחרים וקרא לך ואכלת מזבחו. ואי איתא דלא אתי אלא להזהיר שלא יאכל ממה שזבח בתוך ביתו לא היה צריך לכתוב מזבחו. אלא ואכלת עמו. דהא ריבא דקרא ס"ק וזבחו לאלהים אחרים אלא להכי מהדר וקאמר ואכלת מזבחו לומר שכל זבחו שהוא זובח אפי' שלא בתוך ביתו אסור] ומ"ש הר"ב אבל אינה אסורה בהנאה. כלומר כתקרובת ע"ז דאסורה בהנאה. כדתנן במ"ג פ"ב דע"ז. ומ"ש הר"ב דדוקא שחיטת מין האחוק לע"ז. וזה לשון הרמב"ם לפי שעובדי ע"ז נחלקים לב' חלקים. האחד מהן היודעין לעשות אותה. ר"ל להביט אל המזלות העומדים לעורך מלאכתם ולהוריד הרוחניות בהן ושאר אותן בעוות שמעגפים השכל כמו במאמינים בעלי האמונה הסיא כו'. והחלק השני הן העובדין לאותן הצורות הידועות כפי מה שלמדו מחכמיהם בלבד. וכן הם רוב עובדי ע"ז. והחלק הזה האחרון עליו אמרו חכמים ז"ל בלשון הזה. נכרים שבח"ל לאו עובדי ע"ז הם אלא מעשה אבותיהם בידיהם. ע"כ: ומטמאה במשא. כתב הר"ב ולא היה צריך למתני כו'. אלא לומר לך וכו'. ויש לך אחרת שמטמאה אפילו באוהל ואינו זו תקרובת ע"ז וכו' יהודה בן בתירא אומר מנין לתקרובת ע"ז שהיא מטמאה באהל. שנאמר (תהלים ק"ו) וילמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באהל. אף תקרובת ע"ז מטמאה באהל. ומנוס דאשכחן תרי סתמי דסתמי כר"י בן בתירא בפ"ב דע"ז מ"ג ובפ"ג משנה ח' מש"ה פירשו הר"ב והרמב"ם כהאי לישנא. ולא כאיכא דאמרי בגמרא. ויש לך אחרת שהיא כזו שמטמאה במשא. [ואינה מטמאה באהל] ואינו זו תקרובת ע"ז. ודלא כר"י בן בתירא. ועיין מ"ש שם בפ"ג דע"ז: השוחט בשבת וביום"כ. אעפ"י שמתחייב בנפשו. פי' הר"ב. אעפ"פ שאם היה מזיד כו'. גמרא. דאינו במזיד לא יאכל עולמית כדאשכחן במשנה ג' פ"ב דתרומות. וע"ש. ובפירוש הר"ב שם דלאחרים מותר למולאי שבת. וכך פסק הרמב"ם פ"ו מהלכות שבת והטור א"ח סימן שי"ח ולאורה אף בשחיטה דינא הכי. ומ"מ מתני' לא מתוקמא במזיד דשחיטתו כשרה קתני לא שנא לו ולא"ש לאחרים כדאמרינן בגמרא דמש"ה לא מוקמינן כר"י הסגדלר. וכי תימא אמאי כשר לאחרים הא הוי מחלל שבת. ופי' הר"ב במתני' דלקמן דשחיטתו פסולה. כבר כתבו התוס' בריש הסוגיא אדבעינן לאוקמא מתניתין אפילו במזיד. די"ל דלקמן בפרהסיא. והכא בלנעה. ופי"ל דמשום פעם אחד לא חביב מומר. וכן מבמע בפ"ב [דף ל"ט] וכו'. ע"כ. אלא דא"ה ה"ל להרמב"ם והטור לכתוב כך בחבוריסם דשחיטה בשבת במזיד שרי למולאי שבת לאחרים. ומדלא כתבו כך משמע דפסולה לגמרי. וכך כתב בית יוסף טור י"ד סימן י"א דלהרמב"ם והטור משמע דפסולה. והיינו לגמרי. וז"ל הרמב"ם בפירושו. ושמא תאמר ולמה לא תהא שחיטת מזיד בשבת כשרה. הואיל ואינו מחלל שבת ואין שחיטתו פסולה. אלא אחר גמר שחיטה. ואם שחט אח"כ שחיטה שנייה הוא שיהיה אסור. דע שמשיתחיל לעשות חבורה בלאחר הבהמה הוא

שחיטת נכרי. אכי"ק. שהנכרי; בד"ל ליתא נעשות מכאן ועד תחלת הדבור השוחט במכל יד כו'. ומטמאה. אכי"ק ומסמא (המ"ש בקמן).

תוספות רע"ק

פ"א א [אות א] הו"ט ר"ה וכולן ששחטו. ולאו אדעתייהו. והרשב"א והר"ן בחידושיהם כתבו עוד כיון דמועדים לקלקל תמיד איכא משום בל תשחית דאסור לנבל בהמה מהורה:

לקוטים

שם בתי"ם ד"ה שחיטת וכו'. והרמב"ם וכו' לפי מ"ש מהן שם אינה נפקותא לענין דינא דלהרמ"ם אפי' אינו עובד ע"ז הוא שחיטתו נבילה מן התורה דלהרמב"ם הנהו דוחבת אינה אלא אסמכתא ולפיכך כשאינו עע"ז אינו אלא מדרבנן ומנסק"ל דהרמב"ם כתב שם נכרי שחטו וכו' ואפילו היה קטן שחיטתו נבילה ולעקה מן התורה מעתה וקנא וכו' ע"כ ולמה יגרע נכרי שאינו עע"ז מקטן דקטן הוי דאורייתא ואינו עע"ז דרבנן. ושוב ראיתי לרב ס"ך שהאריך בזה וכותבת שלהרמב"ם נמי דרשה דוחבתה וכו' הוא גמורה ומדאורייתא הוא אפי' אינו עע"ז ומ"ש הרמב"ם שם גדר גדול וכו' שאפי' נכרי שאינו עע"ז וכו' כמ"ש הטו"ע שם דט"ס הוא וז"ל שאפי' כותי שאינו עע"ז וכו' וכ"ה בדפוס ומיגיל עם הכ"מ. (מ"ו) שם בא"ד שאינם דברים של טעם. שהבורה הזהירה כשיקרא לך שלא תאכל מזבחו ממה שזבח בתוך ביתו כך מסיים הרמ"ם ומש"ה שפיר מפני התוי"ט דאי להכי אתה קרא לכתוב ואכלת עמו דהני מלי מזבחו אלא לומר וכו' והכ"ד כתב על התוי"ט שאין כוונת הרמב"ם ז"ל כדיוקא דהא

שחיטת נכרי נבלה. ר"ג ע"ח ע"ב מה: אחר לענות הבומאה הי' ופ"ל מה' שחיטה הי"ח פוס"ע י"ב קיטן ב' פ"ח: השוחט בלילה. י"ג ע"ב מיי' פ"ח מה' שחיטה הל"ח סמ"ג עשין ס"ג פוס"ע י"ל סימן י"ח ע"ח: וכן הסומא ששחט. מיי' פ"ל מה' מ"ר סמ"ג עשין ס"ג פוס"ע י"ל ס"ע ס': השוחט בשבת וביום"כ כו' שחיטתו כשרה. י"ל פ"ח כתובות נ"ל ע"ח ס"ק ס"ח ע"ח מיי' פ"ח מה' שחיטה הל"ע סמ"ג עשין ס"ג פוס"ע י"ל סימן י"ח ס"ח:

שנויי נוסחאות

שחיטת נכרי. אכי"ק. הנכרי; בד"ל ליתא נעשות מכאן ועד תחלת הדבור השוחט במכל יד כו'. ומטמאה. אכי"ק ומסמא (המ"ש בקמן).

יכין תפארת ישראל יכין

בחרם סו"ק. אפילו בדיעבד שחיטתן אסורה כשאין אחרים רואין אותן. וכלעיל: ז) ואפילו אינו עובד עכומ"ז. ואפילו קטן: ח) ואסור מדאורייתא אפילו אחרים רואין אותו. וה"ה מומר לעכומ"ז. אפילו עבד רק פ"א ובלנעה. דינו כמומר להכעיס [י"ד קכ"ח]. וכ"כ המומר לחלל שבתות בפרהסיא דהיינו בפני עשרה ישראלים. אפילו עשה רק פעם אחת [ס"ך י"ד סי' ב' סקט"ז] ואפילו עשה רק חלול שבת דרבנן. כגון שעלטל מוקצה או בסולמא חוץ לתחום בשבת. דינו כמומר לעכומ"ז [תוס' שיבוצין דס"ע א' וא"ת שם ס"ג. ובשמ"ת מקיל במומר לחלל שבת באיסור דרבנן]. וה"ה במומר לדבר אחד להכעיס. אפילו עשה רק פעם א'. או אפיקורס שמלגלג על דברי חז"ל וכדומה. או מומר לאכול טריפות בלא

בחרם סו"ק. אפילו בדיעבד שחיטתן אסורה כשאין אחרים רואין אותן. וכלעיל: ז) ואפילו אינו עובד עכומ"ז. ואפילו קטן: ח) ואסור מדאורייתא אפילו אחרים רואין אותו. וה"ה מומר לעכומ"ז. אפילו עבד רק פ"א ובלנעה. דינו כמומר להכעיס [י"ד קכ"ח]. וכ"כ המומר לחלל שבתות בפרהסיא דהיינו בפני עשרה ישראלים. אפילו עשה רק פעם אחת [ס"ך י"ד סי' ב' סקט"ז] ואפילו עשה רק חלול שבת דרבנן. כגון שעלטל מוקצה או בסולמא חוץ לתחום בשבת. דינו כמומר לעכומ"ז [תוס' שיבוצין דס"ע א' וא"ת שם ס"ג. ובשמ"ת מקיל במומר לחלל שבת באיסור דרבנן]. וה"ה במומר לדבר אחד להכעיס. אפילו עשה רק פעם א'. או אפיקורס שמלגלג על דברי חז"ל וכדומה. או מומר לאכול טריפות בלא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הוא מחלל שבת קודם שישחוט שום דבר מן הוושט והגרגרת. ואם תרלה לבאר יותר מזה תאמר בשעה שישחוט קלת הסימנים קודם שיגמור שחיטה הוא מחלל שבת ובשעה שיגמור השחיטה הוא פסול. ע"כ. ומ"ש הר"ב והשוחט לחולה כו'. ואפילו חלה היום דאמן קי"ל כרבי שמעון דלית ליה מוקלה מחמת איסור. אלא דדחייה בידים. או מוקלה מהמת חסרון כיס. הרא"ש. ועיין מ"ש במ"ד פכ"ד דשבת. ומ"ש הר"ב מותר לבריא לאכול כו' גמרא מ"ט כיון דא"א לכזית בשר בלא שחיטה אדעתא דחולה קא שחיט פירש"י וליכא למגזר שמא ירבה בשחיטה בשביל בריא. דהא מסיס ההוא זית דחולה בעי למשחט כולה. ע"כ: מתחייב בנפשו. בשבת סקילה. וביום הכפורים כרת. הר"ן: ב בצור ובקנה. כתב הר"ב מתני' מיירי בצור ובקנה שהיו תלושים ולבסוף חברן כו'. ולא כן לענין ע"ז [עיין במ"ז פ"ג דע"ג]. [ומ"ש הר"ב] אבל במחובר מעיקרו אפי' דיעבד פסול. גמרא. דיתיב רבי וקאמר מנין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר (בראשית כ"ב) ויקח את המאכלת. וכתבו התוס'. וא"ת והא האי קרא בקדשים כתיב. דנפקא לן מהכא דקדשים מטונין כלי [כמו שהעתקתי במשנה ד' פרק י"א דמנחות] ואר"ת דלענין תלוש גמרינן נמי לחולין מדכתיב (שם) לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט את העולה. אבל כלי לא שייך למילף בחולין. אלא בקדשים כשאר עבודות דבעו כלי שרת. ומדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין דרשינן תלוש בחולין. ומדכתיב מאכלת. ולא כתיב המחתך. דרשינן כלי בקדשים. ע"כ. וכתבו עוד [ד"ה ורמיהו] דמשום צור אינטריך לאוקמי הכי. דאילו קנה המ"ל דמיירי בשאר קנה שאינו גדל באגם כדלקמן: הבל שוחטין. כתב הר"ב לאחוי ישראל מומר כו' והוא אלא יהיה מומר לע"ז. שאמרו מומר לע"ז מומר לכל התורה כולה הרמב"ם. ועיין בגמרא דף ה'. ומ"ש או מחלל שבתות בפרהסיא. לפי שעיקר בידינו ג"כ המחלל שבת בפרהסיא. הרי הוא כנכרי לכל דבריו. הרמב"ם. ועיין מ"ש בסוף מתני' דלעיל: ולעולם שוחטין. כתב הר"ב. בין בראש הגג ולא חיישינן שמא יאמרו לגבא השמים עלה לשחוט דשחיטתו פסולה. כדתנן פ"ב מ"ח. ומ"ש וכן בראש הספינה דמוכחא מלתא כו'. לשון רש"י בין בראש הספינה שרי דמוכחא מלתא כו': ובכל שוחטין כו'. כתב הר"ב בין בזכוכית כו'. ואני למעבד

בשר חי. אבל לא מבושל שמא ירבה בשבילו: ב מגל יד. יש לה שתי פיות האחת חלקה כסכין והאחת יש בה פגימות ובלד שהיא חלקה אין שוחטים לכתחלה גזירה שמא ישחוט בלד הפגום ולהכי תנא השוחט דמשמע דיעבד אין. לכתחלה לא. ומשמעינן מהא דסכין פגומה ויש בה כדי לשחוט מן הפגם ולהלן אסור לשחוט בה לכתחלה. אלא א"כ כרך הפגם בבגד. או בגמי. דהכתא ליכא למגזר דלמא אתי לבחוט במקום הפגם: בצור ובקנה. מתניתין מיירי בצור ובקנה שהיו תלושים ולבסוף חברן ושחט בהן כשהן מחוברים. ודיעבד אין לכתחלה לא. אבל במחובר מעיקרו. אפילו דיעבד פסול. ותלוש גמור אפילו לכתחלה שרי: צור. סלע מחודד. ולשון מקרא הוא (שמות ד) ותקח צפורה צור וחכרות: הבל שוחטים. לאחוי ישראל מומר לעבירה אחת. או אפילו לעבירות הרבה במותר לאכול מבהמתו. והוא שלא יהיה מומר לע"ז או מחלל שבתות בפרהסיא. ובודק ישראל כשר הסכין ומתן לו מפני שחזקתו שאינו טורח לבדוק ואחר כך שוחט אפילו בינו לבין עצמו וחוזר ישראל ובודק שניטו לאחר שחיטה. אם היא יפה שחיטתו כשרה. ואלו הלדוקין שאנו קורין להן קראיס שאינן מאמינים בתורה שבעל פה שחיטתן פסולה. אלא אם כן ישראל עומד ורואה השחיטה מתחלה ועד סוף: ולעולם שוחטים. בין ביום בין בלילה לאור האבוקה. בין בראש הגג. ולא חיישינן שמא יאמרו לגבא השמים עלה לשחוט. וכן שוחטים בראש הספינה. דמוכחא מלתא דלנקר ספינתו הוא לריך ולא לשר הים קשחיט: ובכל שוחטים. בין בזכוכית בין בקרומית של קנה שהוא עשב הגדל באגם שחותך בסכין

יבין תפארת ישראל בועז

יג) ר"ל אף שאם היה במזיד היה חייב סקילה בשבת. וביו"כ מלקות. בכל חייבי כריתות: יד) מיהו מדנקט שבת ויו"כ והרי יו"כ דקיל כ"ש הוא משבת ואמיר. אלא קמ"ל שבת דומיא דיו"כ. דעכ"פ אסור באכילה ביומו. מיהו בשחט באמת במזיד. אפילו לגמרי (א). אסמנם בשחט לחולה מסוכן בשבת. מותר לכל לאכלו באותו שבת מי. אבל כשבשל לו בשבת אסור באותו יום לאחרינא שמא ירבה בשבילו [מ"ח סי"ח]: טו) האגד ויבעל שפיה אחד חלק ושיה השני מלא פגימות. ואסור לכתחילה לשחוט בפה החלק שמא יטעה לשחוט בלד האחר ולא יראנים. והה"ה וכ"ש בסכין שיש בו פגימה [רש"י דט"ו בי ד"ה דלמא]. או שיש עוקץ בראשו. או שיש עוקץ בין קתא לסכין. בכולהו אפילו יש בסכין כשיעור ב' גוואריס חוץ ממקום הפגימה. אפ"ה לא ישחט בו לכתחילה. ואפילו כרך מטלית על הפגימה. ורק בשעת הדחק שרי בשכורך מטלית על הפגימה. מיהו בדיעבד. אם בשעת השחיטה ידע שיש שם פגימה. ואמר השתא שרי לי אלא נעשתי במקום הפגימה. שרי אפילו לא היה מטלית כרוך על הפגימה [י"ד סי' ו']: טז) אבן מחודד: יז) שילף ראדר. ומייתי שהיו ב' אלו תלושין. אף שחברן אח"כ בקרקע. רק אלא נשתרשו שם עדיין. וגם לא בטלן שיהיו שם לעולם. קיי"ל דכתלושין דמי: יח) ואפ"ה לכתחילה לא ישחוט בהן מדקראין כמחובר. מיהו מחובר מעיקרא בקרקע או בגוף מי. אפילו בדיעבד פסול. ותלוש גמור אפילו לכתחילה כשר [שם]: יט) לאחוי מומר לעבירה א' אלא להכעיס. דלעבד שחיטה לאמן. מיהו מומר לאכול נבילות לתיאבון. בודק סכין ומתן לו שיהא אפילו בינו לבין עצמו כשיודעין בו שיודע הלכות שחיטה. ולכתחילה לריכין אנו לבודק סכינו גם לאחר שחיטה. ובדיעבד כשר אפילו בלא זה. אבל אסור ליתן לו לכתחילה לשחוט בלי בדיקה שבת אחלה על סמך בדיקת סכינו אחר שחיטה. דשמא יבכה מלבדוק. ולרמב"ם אפילו מומר לשאר עבירות. לריכין אנו לבדוק סכינו תחלה. ולכתחילה גם לאחר שחיטה [י"ד ב' ב' ו']: כ) אפילו בלילה לאור אבוקה. ואפילו בספינה כשאוחזו על דופן הספינה אף שהדס שותה להוך המים. אין חוששין שיאמרו שאוחזו לשר המים: כא) אפילו בזכוכית

ב השוחט במגל יד. פ"ו פ"ב כ"ק מ"ח פ"ח נלחשות לנה פ' כ"ו מיי' פרק ח' מהי שחיטה הכ"ג כה"ג עיין כ"ג פוס"ב י"ד סימן ו' פ"ח: ולעולם שוחטין. מיי' שם הכ"ח סמ"ג שם פוס"ם שם סימן י"ח פ"ח: ובכל שוחטין. מיי' שם ה"ד סמ"ג שם פוס"ב שם סימן ו' פ"ח: חוץ ממגל קצור והמנורה. לקמן י"ח פ"ח מיי' שם הי"ם ופי' נכ"מ פוס"ב שם פכ' כ': שנויי נוסחאות שמתחייב בנפשו. בכי"ק שהוא מתחייב.. ב במגל (יד) בצור. בד"נ ליתא. ושם ובצור כמו שהוא בכי"ק ובכי"ל כ'). תוספות רע"ק ב [אות ג] תוי"ם ד"ה בצור ובקנה. ולא כן לענין ע"ז. תמוה דהא אדרבה דמי לע"ז דבמו בע"ז תלוש ולבסוף חברו הוי תלוש ונאסר משום נעבד. ה"נ הכא הוי תלוש ומש"ה השחיטה כשרה דיעבד אלא דרבנן אסרו לשחוט לכתחלה כה"נ משום אמו מחובר נמור: לקוטים בהדיא קאמר מאמר ש"ז יר וכו' ועל זה כתב הרא"ם שאינם דבריס של עצם ואין בדברי התוי"ט מה ביוכל להעתיקן ע"כ. ולא דק דטעמו וממשי ברור כדאמרן ומיתוקו עיי.(שם): ב הר"ב ר"ה ולעולם וכו' בראש הספינה לכאורה נראה דר"ל לשחוט בראש הספינה לתוך הים להדיח ואין כן דעת רוב פוסקים והכ"י בי"ד סי' י"א כתב ליסב דברי רש"י בשיטת הגדולים נמי ס"ל הכי ולשיטת הרב נמי הכ"ג דברי הריב ודחוקא ע"י כלים וכיוצא בזה הוא דשרי. (כ"ד): שם תוי"ם ד"ה בצור וכו' דע"ז ומ"ם הר"ב אבל וכו' כל"ל ומ"ם דמכוס אור אנטריך לאוקמי הכי מיהדר לאוקמתא דמיירי בתלוש ולנסיתכרו וקאמרי דמכוס אור אנטריך לאוקמי הכי דאילו מכוס קנה גלאו הכי אתי שפיר דדיעבד אין לכתחלה לא משום מיתוקמ"ם הרב (שם):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כסכין. אבל בקנה עצמו. אין שוחטין בו לכתחלה מפני נימין שפורסים ממנו ״וטוקבים הסימנים. ואחי למעבד חלדה: מגל קציר. שקוצרים בה התבואה שפגימותיה נוטות כולן לצד אחד בשפוע: מגירה. שכין מלא פגימות. ויש לכל פגימה מורשת מכאן ומכאן דהייט אוגרות: שינים. התחובים בלחי של בהמה ודוקא כשהן שנים או יותר: והצפורן. המחובורת: שהי הונקין. שאין מתחבין אלא קורטין מחמת הפגימות. והאי מונקיס אחארת קאי. ולאו אצפורן. דטעמא דצפורן מבוש מחובר הוא: מגל קציר. דאשיה כפופיס מאד ודרך הליכתה איכה קורעת: ב"ש אומרים נבלה. ומטמאה במשא דנזרי הולכה אטו הובאה. ובית הלל לא גזרי. דאפשר טומאה לא מפסיק מבוש גזירה. אבל באכילה מודו דאסורה. גזירה הולכה אטו הובאה: **ג** השוחט מתוך הטבעת. בטבעת הגדולה שהיא עליונה לכולן קאמר: ושייר בה מלא החוט על פני כולה. לצד הראש. שלא הטה לסכין לגאת מן הטבעת לצד הראש עד שגמר כל הטבעת כולה כשרה: מלא החוט. כלומר כל דהו. אבל אם קודם שגמר את כולה הגריס את הסכין לצד הראש. ויצא מן הטבעת ונגמר את השחיטה למעלה מן הטבעת שאינו מקום שחיטה היא הגרמה אף על פי שנשחט רוב הקנה במקום שחיטה. פשלי רבנן הואיל וגמרו בפסול: רבי יוסי בר יהודה אומר מלא החוט על פני רובה. אם שייר בה מלא חוט השערה מן הטבעת לצד הראש על פני רוב הטבעת. כלומר שתחך רוב הקנה בתוך הטבעת ובשיטה הגריס ויצא ממנה לצד הראש ונגמר השחיטה למעלה ממנה. כשרה. דברובא אתכשרה לה בשחיטה. ואידך כי קא שחיט מתחך בשר בעלמא הוא. ופסק הלכה השוחט למעלה מטבעת הגדולה מפני כובע ולמעלה מרפה. מפני כובע ולמטה כשר. והייט דשייר בחיטי שנשחט בחוטן ב' חיטין של בשר שהן למעלה מטבעת הגדולה. ולמטה מפני כובע. ושייר בהן כל שהוא לצד הראש: **ד** השוחט מן הצדדים.

ממגל קציר (בב). והמגירה (בג). והשינים (בד). והציפורן (בה). מפני שהן חונקין (בו). השוחט במגל קציר בדרך הליכתה (בז). בית שמאי פוסלין (בח). ובית הלל מכשירין (בט). ואם החליקו שיניה. הרי היא כסכין (ל): **ג** השוחט מתוך הטבעת (לא). ושייר בה מלא החוט (לב) על פני כולה (לג). שחיטתו כשרה. רבי יוסי בר יהודה אומר. מלא החוט על פני רובה (לד): **ד** השוחט

חלדה. פירוש חלדה במ"ד פרק דלקמן: מגירה. פי' הר"ב וים לכל פגימה מורשת. פי' בלשון רש"י פרק מי שמתו דף כ"ד [ומתני' זו ואל"ל זו קתני והטור בשמן ו' השמיטו להמגירה]: שינים. פי' הר"ב התחובים בלחי של בהמה. ודוקא כשהן שנים כו'. וכ"כ רש"י וגרלה דאילו אחד לא מקרי מחובר בשה שהוא בלחי דלחי הוי כגיית יד. וכמ"ש הרמב"ם. דלא כטור שכתב עליו בשמן ו' דלא נהירא: והצפורן. פירש הר"ב המחוברת. וכתב ב"י שמן ו' דמחוברת לגוף הוא. דאילו ליד והיד תלוה מן הגוף לא מקרי מחובר. כמו שן בלחי: **ג** השוחט מתוך הטבעת. פירש הר"ב. בטבעת הגדולה שהיא עליונה לכולן קאמר. והא דקרי לה טבעת סתמא. מבוש דאין בכל הקנה טבעת גמורה אלא היא. שאין שלמות. אלא רצועת בשר מהלכת לאחרכו של קנה ומחברת ראשי הטבעות. רש"י: מלא החוט. כתב הר"ב. כלומר כל דהו. והייטו דבסמוך פירש מלא חוט השערה. ומה שחסר בזה גילה בזה. ולבונו לשון רש"י הוא: **ד** השוחט מן הצדדים שחיטתו כשרה. פירש הר"ב והפילו לכתחילה ואחידי וכו'. וכן פירש"י. וכתב הר"ן ולא ידעתי מי הזקיקו לכך. דודאי משמע דמצות שחיטה לכתחלה באמצע טוראר היא. דמן הצדדין איכא למיחש שמא הבשר מפרקת קודם שחיטת הסימנין. ותו כיון דשחיטה בסימנין היא כי שחיט מן הצדדין וחותך מן המפרקת איכא לטר ב"ח. לפיכך נראין הדברים דדיעבד הוא דשחיטתו כשרה. אבל לכתחלה מצוה לשחוט מן אמצע הצואר. וכתב [ר"ל וכ"כ] הרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות שחיטה. וכריך השוחט שיכחט באמצע הצואר. ואם שחט מן הצדדין שחיטתו כשרה. עכ"ל הר"ן. ומסיים הכ"מ ולקח ע"ג דתנן הכוחט מן הצואר שחיטתו כשרה. התם על כרחך לית

יכין — תפארת ישראל — יכין

בזכיכית ובכל דבר חד: כב) זענגע. שפגימותיה כולן טוטין לצד א'ד. אף בכשהוטו מוסך הסכין לצד שכנגדו: כג) זענגע. וזו ואל"ל זו קתני. דמגירה שיש נוטין לכאן ולכאן. שבין בהולכה בין בהבאה קורע הסימנין: כד) ב' שיש שקבועין בלחי של בהמה מתה. ודוקא כשהן ב' שניים או יותר. דגדים פגימה בין שן לשן. הו"ל כמגירה. אבל משום מחובר לא מפסל. מדהו"ל לחי כגיית יד: כה) המחוברת בגוף הי: כו) ר"ל קורטין הסימנין. וטעמא דאחארת קתני. אבל ליפוקן פסול משום מחובר: כז) שאינה כפופין מאד ואין קורטין דרך הולכה: כח) ר"ל מטמאין בנבילה: כט) ר"ל מטהרין. דלענין טומאה אין חוששין אמא שחט דרך הבאה. דאפשר טומאה לא מפסיק. אבל מודים

דאסור באכילה מטעם זה: ל) ר"ל דקמ"ל דלא נזרינן אטו לא החליק: לא) הגרגרת עשוי טבעות טבעות. וכל א' מופסקת באמצע. ואוטו בשר מחבר ב' קצות של כל הטבעות. רק טבעת העליונה בלצד הראש. היא לצד שלימה. ולכן נקראת טבעת הגדולה. ובה מיירי הכא. שנשחט בה: לב) ר"ל כל שהוא מרחבה: לג) לצד הראש של הבהמה. שלא יצא הסכין מתוך הטבעת לצד הראש. רק שחט באמצע רוחב הטבעת עד גמר השחיטה: לד) ר"ל אפילו אם אחר ששחט רוב הגרגרת באמצע רוחב הטבעת. אח"כ הטה הסכין חוץ להטבעת לצד הראש. אפ"ה כשר. דאחר ששחט הרוב. מתחך בבשר בעלמא הוא. וקיי"ל כרבי יוסי. מיהו מוהגין לאסור.

מדהו"ל

אור גדול

פרק א ג במשנה השוחט מתוך הטבעת בו'. ולענין הגרמה בעוף עיין בתשב"ץ (ח"א סי' ט"ו) דהביא בשם הארחות חיים שהביא בשם הברצלוני דאין הגרמה בעוף והוא הרבה להשיב עליו והביא גמ' מפורשת חולין (כ' א') דאיכא הגרמה בעוף וגם מדלא אישתמיט חד מלפרושי ואף דהרמב"ם כתב דאין שהי' בעוף בקנה התם לא צריכי לפרושי דכיון דחצי קנה פגום כשר ממילא לא משכחת שהי'. יעושה"ט בדבריו. ותנה לבארה יש להוכיח גם מהרמב"ם דסובר ר"כ כהברצלוני דאין הגרמה בעוף. והוא דהנה נשאלתי מהרב ר' יצחק מעלץ נ"י על מ"ש הרמב"ם דאין שהי' בקנה בעוף כלל (בפ"ג משחיטה ה"ז) משום דחצי קנה פגום כשר. דהא עריין משכחת שהי' בקנה עפ"י מאי דפסק הרמב"ם (שם בהל' י"ג) דהגרים שליש ושחט ב' שלישים כשר אף דבשליש הראשון שהשחיטה כבר רוב הקנה פגום אפ"ה כשר א"כ משכחת שהי' בקנה בהגרים שליש ושחט שליש ושהה ואור וגסר ושחט שליש

השלישי דבעת השהי' כבר הי' רוב הקנה פגום. ויפה שאל. והשבתי לי עפ"י דברי הברצלוני הנ"ל דבעוף ליכא הגרמה. וא"כ מוכרח מהרמב"ם ג"כ דס"ל כהברצלוני הנ"ל דליכא הגרמה בעוף. ומעתה חל עליו לישב קצת שלא תהא נגד גמ' מפורשת שהביא התשב"ץ מחולין (כ' א') הנ"ל. אם:ם יעוי' בתורת הבית הארוך (דפוס ברלין דף כ"ו א' בבית שני מהל' שחיטה שער א') לענין הלכה בהגרים שליש ושחט ב' שלישין. בבדק הבית שם בס"ש בביאור הגמ' דברבריו שם יש ליישב גם דברי הברצלוני דאינו אלא למשל ישושה"ט. וכתבתי כ"ז ברהיטא כי לא נפגתי לעיין היטב. רק להעיר ברהיטא. דאף למשמרת הבית שהשיג עליו מ"מ י"ל דמדמי מליקה בעוף דמשכחת לה הגרמה בשיפוי ראשו להגרים בשחיטת בהמה דשייך בה הגרמה. אבל בשחיטת עוף ל"ש בלל הגרמה וכעין מ"ש התשב"ץ גופי' לרחב"א לפס"ש הרמב"ן בשם הראב"ד:

[סדר קרשים ח"א] יח

ד בחוי"ט ד"ה השוחט כו' עכ"ל הכ"ן. וז"ל התוס' ד' י"ט ע"ב ד"ה הבוחט וז"ל מצינו למימר דוקא דיעבד ואפילו הת"ל סימנים נשיכם אמו לא החזיר עכ"ל וכתב המסכים מיהו אף בלא שחיזר מן הצדדים כשרה דומיא דקתני הבוחט מן העורף אסור דאיירי בלא אהדל. אבל הב"י סי' כ' הביא שראה מדבריהם שאם לא החזיר הסימנים פסולה ויש לתמוה עליו דא"כ מה הוי כין מן הצדדים לגבן העורף:

ראשון לציון

פרק א ב חר"ב ד"ה בש"א ובגלה ומטמאה במשא כו' [לכון זה קצת צריך תקון כי לא ב"ש אמרו כן אלא רב אבי דייק הכי בסוגיא י"ח ע"א ובעמא דב"ה לא בא"ר רש"י והוס' והרמב"ם אך הר"ב טעמו בכוך כי סברא זו נזכרת בלה ע"א גם הוס' מנהוס ס"ט ע"א כתבו בשם רב האי סברא זו ע"ש] ושי' יסל"מ:

תוספות רע"ק

[אות ב] הרע"ב ד"ח ובבל שוחטין ונוקבים הסימנים. וכ"כ בפירש"י. ובמ"ז יו"ד סי' ו' סק"ב הוכיח מזה מדלא כתב בפשוטו כיון דנימין פורשין ממנו יש לחוש שנפגם. היינו דבא לאורויי דאפי' בריעבד ובדקנו ולא נפגם ג"כ אסורה דחיישינן שמא פרשו נימין ממנו באורך כל הקנה ונקבו הסימנים עיי"ש. ולדבריו יש אר

שנויי נוסחאות

בדרך הליכתה. בכי"ק בדרך הולכתה; בד"נ. הולכה; בכי"מ ובכי"ל מ' וכי דרך. החליקו. בכי"ל מ' וכי' הוחלקו. הרי היא כסכין. בד"ל ובכי"ק ובכי"מ הרי זו. ג (שחיטתו) כשרה. בכי"מ ובכי"ל מ' ליתא. רבי (יוסי בר) יהודה. בד"ל ליתא ודי' בכמי; בכי"ק ליתא לכל הדבור דר"י בר יהודה עד הסולק מן הצדדין כשרה. בד"ל ונמצאת בטעות מן כשרה עד בשרה. מלא החוט. במסב"נ. . חוט.

תוספות חדשים

ד השוחט מן הצדדים. ונ"ל התוס' ד' י"ט ע"ב ד"ה הבוחט וז"ל מצינו למימר דוקא דיעבד ואפילו הת"ל סימנים נשיכם אמו לא החזיר עכ"ל וכתב המסכים מיהו אף בלא שחיזר מן הצדדים כשרה דומיא דקתני הבוחט מן העורף אסור דאיירי בלא אהדל. אבל הב"י סי' כ' הביא שראה מדבריהם שאם לא החזיר הסימנים פסולה ויש לתמוה עליו דא"כ מה הוי כין מן הצדדים לגבן העורף:

תוספות חדשים

ד השוחט. ר"ח בכוך עכ"ל הכ"ן. וז"ל התוס' ד' י"ט ע"ב ד"ה הבוחט וז"ל מצינו למימר דוקא דיעבד ואפילו הת"ל סימנים נשיכם אמו לא החזיר עכ"ל וכתב המסכים מיהו אף בלא שחיזר מן הצדדים כשרה דומיא דקתני הבוחט מן העורף אסור דאיירי בלא אהדל. אבל הב"י סי' כ' הביא שראה מדבריהם שאם לא החזיר הסימנים פסולה ויש לתמוה עליו דא"כ מה הוי כין מן הצדדים לגבן העורף:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לית לן למימר דלגב דקתני המולק דיעבד קתני נמי השוחט. ע"כ. והא דעיקר שחיטה מן הטאר. ע' בפי' הר"ב רפ"ב: המולק מן הטורף. כתב הר"ב לאו טורף ממש. דהיינו כו'. כל דלהדי פרלוף כדכתיב (ירמיה ג') כי פנו אלי טורף ולא פנים. גמרא. ומ"ש הר"ב דזו היא מלות מליקתו. עי' עוד במבנה ד' פ"ו דזבחים: [*נמצא כשר בשחיטה פסול במליקה. וכתב רש"י ואיידי דתנא כשר בשחיטה כו'. תני נמי כשר במליקה כו'. ואוקמתא אחריתי דלא כמסקנא. וכמ"ש ג"כ הרמב"ם בכוף פ"ו מהמ"ק]: ה בתורין. לשון משנה. רש"י: ן בשר בפרה פסול בעגלה כו'. פירש הר"ב פרה בשחיטה ועגלה בעריפה. דלחיב הערופה משמע זו ערופה ואין אחרת ערופה. וכתיב ועריפו הערופה שנה עליה הכתוב לעכב. גמרא: כשר בכהנים פסול בלוים כו'. פי' הר"ב כהנים במומין ולוים בשנים. דת"ר אחת אשר ללוים (במדבר ה') זאת ללוים. ואין אחרת ללוים. יכול יהו הכהנים פסולים בשנים כו' ת"ל אשר ללוים. ולא אשר לכהנים. ומ"ש הר"ב דבשלה ובית עולמים לוים

המולק מן הצדדין כו' שכל העורף כשר למליקה. מיי' פ"ו מה' מעשה קרבנות ה"ג: וכל הצואר בשר לשחיטה. מיי' פ"ח מה' שחיטה ה"ו פמ"ב עטין ס"ג סוס"ע י"ד סימן כ' ס"א: ה כשר בתורין פסול בבני יונה. כ"ג ע"ח מיי' פ"ג מה' מ"מ מזבח ה"ג: ן כשר בפרה פסול בעגלה. כ"ג ע"ב כליסות כ"ה ס"ח ע"ש: כשר בכהנים פסול בלוים. כ"ד ע"ח:

שנויי נוסחאות

ד (השוחט מן הצואר שחיטתו כשרה המולק מן הצואר מליקתו פסולה). בד"ל ובכי"ק ליתא וכן ליתא בכי"ף ובכא"ש דפו"י ולפי' רש"י דהשוחט מן הצדדין לאפי' לכתחילה הוי בלתא זו ואל"ל זו ובכר עמד ע"ז בתורת חיים (ד"ס); בכי"ס (כ"י המכוגג) הסדר המולק מן הצואר.. השוחט מן הצואר.. וסדר הדפוס נות (ד"ס). שכל העורף כו' וכל הצואר כו'. במסג"ב דפוס שוגיטו הוגה וכל העורף (ד"ס) וכפי הגרלה הוגה זה עפ"י רש"י אבל יוכל היות כי לפני רש"י היה הסדר במשנה כמו בכי"ל כ' שכל הצואר.. וכל העורף.. כשר בשחיטה כו' כשר במליקה. בד"ג ובכי"ק הכשר.. הכשר.

ה כשר בתורין כו' כשר בבני יונה. בד"ל ובכי"ק הכשר בתרין.. הכשר.. וכ"ה בתרין גם בסמוך וכ"ה בהכי"ן הכשר הטהור בכל המסכ'. הציחובבזה ובזה פסול. בכי"ק הציחוב..; בכי"מ ובכי"ס ובכי"ל מ'.. שבזה ושבזה.. וכן גרס רש"י וכ"ה בגמ'.

ן כשר בפרה כו' כשר בעגלה. בד"ג ובכי"ק הכשר.. הכשר; בכי"ל כ' הסדר פסול בפרה כשר בעגלה וסדר הדפוס עיקר (ד"ס). כשר בכהנים כו' כשר בלוים. בד"ג ובכי"ק הכשר.. הכשר..

תוספות רע"ק

ישאר הקושיא על הרע"ב דכתב דאין שוחטין בו לכתחלה ואעפ"כ כתב הטעם דנקיבת סימנים: ה [אות ד] הר"ב ד"ה תחלת הצחוב. דיצאו מכלל קטנים. ובסוגייא מסמקא אם הוי ספק קטן או גדול ואם אמר הרי עלי להביא מן תורים או מן בני יונה. והביא תחלת ציחוב שבזה ובזה יוצא בממ"פ (והיינו בהקריבם הכהן. אבל לכתחילה לא מצי להקריב כיון דסמנ"ם אחד פסול. תיס') או דהוי בריה בפני עצמו:

לדי הצואר: שחיטתו כשרה. ואפילו לכתחילה נמי ואיידי דבעי למתני סיפא המולק מן הצדדים תני נמי השוחט בדיעבד: המולק מן הצדדים מליקתו פסולה: דבמליקה כתיב (ויקרא ה) ממול ערפו. דהיינו מאחוריו: השוחט מן העורף שחיטתו פסולה. וה"מ שלא החזיר הסימנים לאחורי העורף אלא חתך המפרקת עד שהגיע לסימנים. דקודם שהגיע לסימנים נעורפה בשבירת המפרקת. ואע"ג דבמליקה כשרה. התם הוא דטולה מתחלה ועד סוף הוי מן המליקה והוי כמאר שוחט שעוקב את הוטט מעט מעט עד שגומר שחיטתו. אבל שחט מן העורף. כיון דשחיטה לאו הכי גמירי. [לא] הוי שבירת המפרקת מן השחיטה. ואטרפה לה. והשוחט מן הצדדים דקתני ריש. אפילו בדלא אהדר הסימנים. דהא משחטי סימנים שפיר קודם חתיכת המפרקת: המולק מן העורף. לאו עורף ממש דהיינו מה שיש מכפוי הקדקוד מאחוריו כל דבהדי פרלוף. דהא כתיב ממול ערפו. אלא מול הרוחה את העורף. דהיינו אחורי הצואר. מלק בצפורן וחתך בשר ומפרקת עד שהגיע לסימנים. מליקתו כשרה דזו היא מצות מליקתו לכתהלה. ואיידי דתנא השוחט מן העורף פסולה ואפילו בדיעבד. תנא נמי המולק בדיעבד: השוחט מן הצואר. תחת הגרון קרי לואר והוא דרך רוב השחיטות: שכל העורף. כל מול הרוחה את העורף: ה כשר בתורין פסול בבני יונה: דתורים משמע גדולים ולא קטנים. בני יונה קטנים ולא גדולים. לא מן היונה. ומדכתב בכולהו תורים ובני יונה. ס"מ לעכב: תחלת הציחוב. כשמתחיל להביא עלה יפה להובה סביב לעוארו פסולים בזה ובזה. בבני יונה פסולין משום גדלן. ובתורים משום קטנן. *דילאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא בא. ומיהו בני יונה הקטנים ביותר ששומטין כנף מהם. ואין דם יולא ממנו פסולים מרוב קטנן: ן כשר בפרה פסול בעגלה. פרה אדומה ועגלה ערופה שתיהן נעשים בחוץ. אלא שפרה אדומה בשחיטה כשרה בעריפה פסולה. עגלה ערופה בעריפה כשרה בשחיטה פסולה. ממלא הכשר בפרה פסול בעגלה והכשר בעגלה פסול בפרה: כשר בכהנים פסול בלוים. כהנים במומין פסולים

בש"ס

יכין תפארת ישראל יכין

מדהו"ל הגרמה במיעוט בתרא. וכ"כ בכל חמש הלכות שחיטה. פוסלין אפילו במיעוט בתרא [י"ד כ"ד, י"ב]. ובפס"מ קיי"ל אפילו בשייל בחיטי דהיינו ששחט למעלה מהטבעת הגדולה בחמצע רוחב החיטי שמונחין למעלה מהטבעות. ושייר קלת מארכן לגד הראש. כשרה. ובלא שייר מהן לגד הראש. פסול. וזהו גבול מקום שחיטת הגרגרת למעלה בין בעוף ובין בבהמה. וגבול מקום שחיטה של בקנה למטה. בבהמה הוא עד סמוך לכנף אוזה של שמאל. ובעוף עד חלל הגוף. ובוושט גבול שחיטתו למעלה הוא כל עוד שחוזר במקום ההוא וכוון. אבל כל שחוזר שם ועומד במקומו. זהו נקרא תורבץ. וכששחט שם פסול וזהו בין בעוף בין בבהמה. וגבול שחיטה הוושט למטה. בבהמה הוא עד סמוך למקום שיעבר שם הוושט. דהיינו סמוך לכרס יש חוך חללו של ווושט כמין שערות של בגד. ושם פסול לשחוט. ובעוף גבול התחתון בוושט עד גנו של זפק. דהיינו מקום שמתחיל הוושט להתרחב בחללו. ובעוף שאין לו זפק. גבול שחיטת הוושט למטה הוא עד חלל הגוף. וזה מ' מה' הלכות שחיטה. שהן הלממ"ם שנקראת הגרמה. ר"ל שהגריס והטה הסכין לשחוט חוץ ממקום שחיטה. [ולא הזכיר התנא כל גבולות הוושט והקנה. לרוב פשטותם. דכל המצויין אצל שחיטה בקיאין בהן. ומה דנקט תנא קלת מגבול הגרמה הכא. היינו רק לאמשיכן פלוגתא דת"ק ור' יוסי. וכ"כ ר"ל לקמן פ"ב מ"ג ומ"ד]: לה) לדבי הלואר: לו) אף שנשחט גם רוב המפרקת. ואפילו לא החזיר הסימנין לדבי הלואר. ודוקא כשידע ששחט הסימנין קודם שחתך המפרקת.

מן הצדדין לה). שחיטתו כשרה לו). המולק מן הצדדין. מליקתו פסולה לז). השוחט מן העורף. שחיטתו פסולה לח). המולק מן העורף. מליקתו כשרה לט). השוחט מן הצואר. שחיטתו כשרה. המולק מן הצואר. מליקתו פסולה מ). וכל הצואר כשר למליקה מא). נמצא כשר בשחיטה לשחיטה מב). פסול במליקה מג). כשר במליקה. פסול בשחיטה מד): ה כשר בתורין פסול בבני יונה. כשר בבני יונה פסול בתורין מה). תחלת הציחוב. בזה ובזה פסול: ן כשר בפרה מו). פסול בעגלה מז). כשר בעגלה פסול בפרה. כשר בכהנים. פסול בלוים.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בשנים כשרים. לוים במומין כשרים בשנים פסולים דכתיב (במדבר ח) ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה. ובשילה ובבית עולמים שלא היה שם מצא בכתף. אין השנים פוסלים בלוים בכהנים לעולם נמצא בין במדבר בין בשילה ובבית עולמים הכשר בכהנים פסול בלוים הכשר בלוים פסול בכהנים: טהור בכלי חרס טמא בכל הכלים. אויר כלי חרס טמא. כאשר הגיעה טומאה לאוירו. ולא נגעה בו. נטמא הכלי חרס. דכתיב ביה (ויקרא י"א) אשר יפול מהם אל תוכו. ובנבו טהור. כאפילו נגעה טומאה בנבו לא נטמא בכך. אויר כל הכלים טהור. כל זמן שלא נגעה בהן הטומאה. אף על פי שנתלית באוירן. ונבן טמא. כאשר נגעה טומאה בנבן נטמאו. נמצא הטהור בכלי חרס. טמא בכל הכלים. וטהור בכל הכלים. טמא בכלי חרס: טהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות. גולמי כלי עץ. דהייגו כלים שלא נגמרה כל מלאכתן. אבל נגמרה חקיקתן ורלויין הן להשמשן טמאים. ופטוטי כלי עץ טהורים אפילו נגמרה כל מלאכתן. דאתקש כלי עץ לשק. דכתיב (שם) מכל כלי עץ או בגד או עור או שק. מה שק מיטלטל מלא וריקן. אף כל מטלטל מלא וריקן. גולמי כלי מתכות טהורים. הואיל ולכבוד עבויין לא חשיבי כלי למלתייהו עד שתגמר כל מלאכתן. פטוטיהן טמאים דלא אתקש לשק ככלי עץ. נמצא הטהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות הטהור בכלי מתכות טמא בכלי עץ: החייב בשקדים המרים. שקדים המרים קטנים חייבין במעשר שדרכן לאכלן בקטנן קודם שיהיו מרים. גדולים פטורים שאינן ראויין לאכילה. מתוקים גדולים חייבין שנגמר פריין. קטנים פטורין שאין דרך אכילתן כן. נמצא החייב בשקדים המרים פטור במתוקים. והחייב במתוקים פטור במרים: ן התמד עד שלא החמיץ. עד השתא חיירי בחדתי מילי ודבר הנוהג בזה אינו נוהג בזה. והשתא חיירי בחדתא מלתא ובזמן שדבר זה נוהג בה. אין דבר זה נוהג בה: תמד. מים שנותנים על החרצנים והזגים וכשמחמיץ ותוסס

נעשה

כרבנן גריך לומר דפלוגתייהו התם בלא החמיץ וכאוקימתא דרבי אלעזר הכא בגמרא. אבל בפ"ק [משנה ג'] דמעשר שני דתנן

נמי

יבין תפארת ישראל בועז

הערופה. שיהא עליו הכתוב לעכב (ב): מו) דכהנים רק במומין נפסלין. אבל בשנים. דהייגו משיבת ב' שערות. כשר כל ימיו לעבודה. אפילו כשיזקן ונאר. רק שלא יהא נופו רותח כבעומד. אבל בלויים אין מום פוסלן. אבל שנים פוסלין בהן. דבאהל מועד במדבר לא היה כשר רק משיביה בן ל' שנים עד שיהיה בן נ'. ובמקדש משיבת ב' שערות עד שיתקלקל קולו מחמת זקנה. ולרמב"ם אפילו משתקלקל קולו פסול רק לשיר. אבל כשר להיות מהשוערים בבהמ"ק [ע"ש פ"ג מכלי מקדש]: מח) דכלי חרס נטמא כשתהלה טומאה אל תוכו. אף שלא נגעה בו. אבל בנגע טומאה בנבו לא נטמא בכך. ובשאר כלי בנגע טומאה אפילו בנבו. נטמא. ובנתלה טומאה באוירו ולא נגעה בו. טהור: מט) דגולמי כלי עץ. דהייגו כלי עץ שנגמר חקיקתן. אבל לא נשלם כל מלאכתן. מקבלין טומאה. אבל פטוטי כלי עץ אין מקבלין טומאה מדאורייתא [עיין ביבקש דעת סי' מ"ז]. וכלי מתכות דיגן להיפך. פטוטיהן מקט"ו. וגולמיהן אין מקט"ו: נ) שקדים המרים דרכן להאכל כשהן קטנים. ולהכי חייבין אז בתרומת ומעשרות. אבל לא כשגדלו. דאז מחמת מריבתן אין ראויין לאכילה. אבל שקדים מתוקים להיפך. קטנים פטורים מדלא הזו עדיין לאכילה. וגדולים חייבים. ועד כאן מיירי תנא בב' מילי דדבר הנוהג בזה אינו נוהג בזה. במתניתין דלקמן מיירי בחד מלתא. דבזמן שזה נוהג בה אין זה נוהג בה: נא) הוא מים שנותנין ע"ג הרצנים וזגים או ע"ג שמרי

יין

בשר בלוים פסול בכהנים סז). טהור בכלי חרש טמא בכל הכלים. טהור בכל הכלים טמא בכלי חרש סח). טהור בכלי עץ. טמא בכלי מתכות. טהור בכלי מתכות. טמא בכלי עץ סט). החייב בשקדים המרים פטור במתוקים. החייב במתוקים פטור במרים נ): ן התמד נא).

חינם פסולים הלוים אלא בקול. שיתקלקל קולו מרוב הזקנה. וירלאה לי שאינו נפסל. אלא לומר שירה. אבל יהיה מן השוערים. הרמב"ם פ"ג מהלכות כלי המקדש. ובגמ' אמר רב יוסי מאי קרא. ויהי כאחד למחצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד (ד"ה ג' ה') פירש"י ויהי כאחד אפילו זקנים במשמע. קול אחד שגריכים לבסס את קולם שיהא נראה קול אחד.. ע"כ: טהור בכלי חרס טמא בכל הכלים כו'. לפי שנאמר בכלי חרס תוכו תוכו של זה ולא תוכו של אחר. ונאמר (במדבר י"ט) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו איזהו כלי שטומאה קודמת לפתחו [שהטומאה משכיח וממהר לבא דרך פתחו] זה כלי חרס וכי אין צמיד פתיל עליו. הוא דטמא. הא יש צמיד פתיל עליו טהור. אלמא לא נטמא מגבו. ומדכתיב ביה טמא הוא הא הוא דכי אין צמיד כו' טמא. הא יש כו' טהור. הא כל הכלים בין ביש כו' בין שאין כו' טמאין. גמ'. ועי' רפ"ב דכלים: טהור בכלי עץ. פירש הר"ב פטוטי כלי עץ טהורים. מדאורייתא. הרמב"ם. ועי' בפי' הר"ב רפ"ב דכלים. [*ומ"ש הר"ב דאתקש לשק כו'. וכ"כ שם ברש פ"ב דכלים. והכי איתא בכמה דוכתי וכתבו התוספות בפ' ר"ע דף פ"ד. דלא נקט מה בגד מיטלטל מלא וריקן (וכן גמי מוכל מעשה עזים) אע"ג דבגד (ומעשה עזים) כתיב גבי שק (ויקרא י"א) [או בגד או עור או שק] דלא שייך למילף הכי. אלא משק. דכתיב (בראשית מ"ב) ויהי הם מריקים שקיהם. ועי' בפירוש הר"ב משנה ד' פכ"ד דכלים. ומ"ש שם בס"ד ועוד שם בסוף הפרק]. ומ"ש הר"ב גולמי כלי מתכות כו'. עי' בפי' הר"ב במשנה ג' פ"י דכלים ומ"ש שם: ן התמד. כתב הר"ב מים שנותנים על החרצנים כו'. ובזמן שנתן ג' חלקים מים והוציא ד' לכ"ע יין מעלית הוא. כלומר דבפרק בתרא דמעשרות משנה ו' תנן המתמד ונתן מים [במלא ומלא] כדי מדתו פטור ורבי יהודה מחייב [מלא] יותר על כדי מדתו מוציא עליו כו'. ומפרש לה הר"ב התם. והוא דרמא תלתא ואשכח ד'. ושם פסק דאין הלכה כרבי יהודה ולפי זה אי מתניתין דהכא כרבנן גריך לומר דפלוגתייהו התם בלא החמיץ וכאוקימתא דרבי אלעזר הכא בגמרא. אבל בפ"ק [משנה ג'] דמעשר שני דתנן

שנויי נוסחאות

טהור בב"ח כו' טהור בכל הכלים כו'. בכי"ק הטהור.. הטהור.. וכן בכמוקו"כ"בד"ל(ובסה"הטהור בב"ח **טמא** בכל הכלים **טמא** בכל הכלים **טהור** בכלי חרס והיא טעות * והי' לפשר לומר דהטעות הוא בריש"א וא"ל הטמא בכ"ח עהור בכל הכלים אבל הסדר שלנו עדיף דומיא דכולהו (ד"ה) ובתוספתא לפנינו בגי' המועתק שבד"ל אבל בתוספתא כ"י ערפורט בגי' כלפנינו במשנה. **המרים**, בכי"ה ובכי"ל מי מרים. **החייב** במתוקים פטור במרים. בכי"מ ובכי"ר מ' והחייב.

לקוטים

ו הר"ב ד"ה כשר בכהנים וכו' נמצא וכו' אע"ג דבהנים ג"כ נפסלים בזקנה כשמתבטים ידיהם מן הזקנה כדאיתא בגמרא וכ"פ הרמב"ם פ"מ ה"ג בזמן שמתקלקל הקול הוא קודם שיגיעו לימי זקנתו ומשכחת שפיר בבית עולמים כשר בכהנים ופסול בלויים ובהא שכתב הר"ב בפסול שנים דלויים שהוא מבן תשעים וכו' ק' דאמאי לא כתב ג"כ פחות מבן שלשים וכמ"ש רש"י וז"ל פסולים בשנים פחות מבן ל' ויותר על בן ל' ע"כ וכ"ל דס"ל כמ"ש הרמב"ם ז"ל בספרו ג' מהלכ"מ דבכיהיה לוים מיד כשר ובוי כמו בכהנים ול"ק מקרא דמבן ל' וכו' כמ"ש מבן שש בכ"מ ע"ש. (ס"ל): **תוי"ט ד"ה טהור** וכו' דלא נקט מה בגד מיטלטל מלא וריקן אע"ג דבגד כתיב גבי שק או בגד או עור או שק דלא שייך למילף הכי אלא משק וכו' כ"ל והמגיה קלקל גם במקום הזה ע"מ לתקן דדרכו ברוב המקומות ועיין מיום דברי סתום' בספכ"ד דכלים. (כ"ר):

טהור בכלי חרש טמא בכל הכלים. כ"ל ע"ב מיי' פ"ג מה' כלים ה"ח: **טהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות.** כ"ה ע"ח מיי' פ"ח מה' כלים ה"ה: **החייב בשקדים המרים פטור במתוקים.** כ"ה ע"ג מעשרות פ"ח ה"ל ומעשרות פ"ה ה"ג ומעשרות פ"ג ה"ל: **ן התמד עד שלא החמיץ.** כ"ה ע"ג מע"ש פ"ג מ"ג ומעשרות מעשרות פ"ה ה"ג מיי' פ"ז מה' מעשר שני ה"ו:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ופוסל את המקוה. ירושלמי פרק"ו דף ה"ו מ"ז ע"ב מה מקוה ה"ל סמ"ג עשין רמ"ח דוס"ם י"ד סי' כ"ח ואינו פוסל את המקוה. עי' מקואות פ"ז מ"ב וירושלמי שם: האחין השותפין. ביצה נ"ט ע"ב נטורות נ"ן ע"ב שקלים פ"ח מ"ז ירושלמי שקלים פ"ח ה"ד וקדושין פ"ח ה"ו ועי' ירושלמי דמאי פ"ו ה"ז עי' ע"ב שם נטורות פ"ו ו"ח ע"ב מה' שקלים פ"ד ה"ו: כל מקום שיש מכר אין קנס. כ"ו ע"ב נטורות כ"ם ע"ח מ' ע"ח: בימ שיש מיאון אין חליצה. מ"ה פ"ח מה' יבום הי"ח כמ"ב עשין ל' כתס"ע מס"ע ס"מ קס"ז ס"ד: וכל

שנויי נוסחאות

ז אינו ניקח. בד"נ ובכי"ק וכמ"ה. נלקח וכן בסמוך. (ופוסל את המקוה) כו' (ואינו פוסל את המקוה). בד"נ ובכי"ק ליתא ועי' בגמ' ובהוס' ד"ה דילמא לי שבקיה. השותפין. בכי"מ והשותפין וכ"ה בכי"ס ובכורות (נו ע"ב) ובקלים פ"ח מ"ז ועי' תוי"ט ד"ה בשחייבין בקלבון. בד"נ שחייבין.. וכ"ה בכי"ס וכ"ה בכי"ק ובכי"ל ג' (ובהס בקולבון וכן בסמוך) בכי"מ ובכי"ל לי בקילבון וכן בסמוך. בשחייבין במע"ב. בד"נ ובכי"ק ובכי"ס ובכי"ס ובכי"ל כ' ושחייבין.. ; בכי"מ ובשחייבין.. וכל מקום שיש קנס. בכי"ל ג' ובבל מקום.. וכן בסמוך ב"פ; בד"נ ובכי"ק כל מקום.. וכן בסמוך כל מקום שיש חליצה.

לקוטים

ז הר"ב ד"ה התמר וכו' לו על המוכרים מפיקוס הרמב"ם בעתיק כן ומיתלפא שיטתיס בפי בתרא דמעשרות דמפרש לה בסמכים דוקא והוא פירוש התוספות דהכא". (נ"ד): תוי"ט ד"ה בקלבון וכו' ותימה וכו' יל דכיון דסתם מתני' ר"מ ותזון בהדיא בגמרא דבלבו בני הוסיפא בל מקום שיש מכר וכו' ובימ שיש מיאון וכו' הם דברי ר"מ מיתא לה לפרושי הך בבא נמי אליבא דרבי מאיר. (ס"ל):

ומה כי הכא. ופי' הר"ב משהחמיץ נקח כו'. והוא דרמא תלתא ואשכח ארבע הייגו לחוקימתא דרבה בר אבוה דמוקי פלוגתייהו בשהחמיץ ופטרי רבנן אלא מ"ב דרמא תלתא ואשכח ד'. וא"ת הא אמר רבה בר אבוה ומתניתין רבי יהודה וכלומר דמיירי דלא אכסח ד'. והא מני מוקיס לה כרבנן ודרמא תלתא ואשכח ד'. כדכתב שם הר"ב. ומש"ה כתבו התוס' דס"ל לרבה בר אבוה דבהני לב"ע מייב. אפילו בלא החמיץ. כ"ל שהר"ב [שם] סובר דיין דמוקמינן לפלוגתייהו בשהחמיץ מסתמא סיפא דיתר בכדי מדתנו נמי דוקא בשהחמיץ אלא ברבה בר אבוה רוצה לאוקמא מתניתין בתמד סתמא דלא אכסח רביעית יתר על כדי מדתנו דהא סתמא קתני. ואה"נ שאם נרצה לדחוק ולמוקים מתניתין ברמא תלתא ואשכח ד' לתתיא כרבנן. והרמב"ם פ"ז מהלכות מעשר שני. כתב כשיטת הר"ב דהכא: אינו נקח בכסף מעשר. כתב הר"ב דיין הוזכר כו' מה הפרט מפורש פרי מפרי כו' ועמ"ש בפ"ק דמעשר שני משנה ג': ופוסל את המקוה. כתב הר"ב ויין אינו פוסל אלא בשיטי מרגלא. עי' פרק ז' דמקואות [במשנה ל']: האחין השותפין כו'. ובספ"ק דשקלים גירסת הספר וסשותפים וסס פירשתי בס"ד: בקלבון. פי' הר"ב ב' קלבונות וכפרש"י. ועוד פירשו כן בפרק בתרא דבכורות. ותימה דלא נקטי כה"ק דר"מ פ"ק דשקלים משנה ו'. דלא מחייבי אלא בקלבון אחד. וכמה הוא הקלבון פליגי נמי התם בסוף הפרק. ומ"ש הר"ב קלבון הוא לשון הכרע. עי' מ"ש שם משנה ו': כל מקוס שיש מכר אין קנס כו'. פעוה כבר במתני' ח' פ"ג דכתובות. ושם מפורש בס"ד: כל מקוס שיש מיאון כו'

עד שלא החמיץ. אינו ניקח בכסף מעשר נב). ופוסל את המקוה נג). משהחמיץ. ניקח בכסף מעשר נד). ואינו פוסל את המקוה נה). האחין השותפין נו). כשחייבין בקלבון נז). פטורין ממעשר בהמה נח). כשחייבין במעשר בהמה. פטורים מן הקלבון נט). כל מקום שיש מכר אין קנס סא). וכל מקום שיש מיאון. אין חליצה סב). וכל

נעשה יין. לו על המרים וקולטיס לוקן המים טעם היין ובזמן שנתן ג' חלקים מים והוליא ד' לכולי עלמא יין מעליא הוא והכא מיירי. כגון שלא הוליא אלא כמו שנתן לו פחות לו מעט יותר: עד שלא החמיץ. מים בעלמא הוא ואינו נקח בכסף מעשר דיין הוזכר בקיחת כסף מעשר (דברים י"ד) ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך וגו' מה הפרט מפורש פרי מפרי וגדולי קרקע אף כל פרי מפרי וגדולי קרקע: ופוסל את המקוה. דג' לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה אם נפל לתוכו קודם המשכת מ' סאה. ויין אינו פוסל את המקוה. אלא בשיטי מרגלא: משהחמיץ. תמוד יין ומהגו בו קיחת מעשר ואין טהג בו פסול מקוה: האחין השותפין. האחין שהן שותפין בירושתן: כשחייבים בקלבון פטורין ממעשר בהמה. האחי' שחלקו ולבסוף נשתתפו חייבים בקלבון וכשמביאין שקליהן מביאין שני חלקי שקלים ומותנים ב' קלבונות והקלבון הוא לשון הכרע שחייבין להכריע שקליהן. ואם נתנו בין שניהם שקל אלם נותנים שני קלבונות שהיה להן לשקול לחלקין. ופטורים ממעשר בהמה מכל הנולדים להם כל ימי שותפות. שהשותפות פטור ממעשר בהמה. כדאיתא בבכורות בפרק בתרא [דף כ"ז] יהיה לך. ולא של שותפות. והתם מוקי ליה להאי קרא במעשר. ואע"ג דבבכור כתיב: וכשחייבין במעש' בהמה. כגון אם לא חלקו מעול' חייבין במעש' בהמה. לעשר כל הנולדים להם כל ימי שותפותם. דאמר התם יכול אפילו קנו בתפוסת הבית ת"ל יהיה מ"מ: ופטורין מן הקלבון. לגמרי ששוקלין בין שניהם שקל אלם שממון אביהם בחזקתו עומד. והאחד השוקל על בניו. לו על א' מבני עירו ופוטרו בשלו פטור מן הקלבון. דתנן בשקלים [פ"ו] השוקל בשביל העני לו בשביל שכנו לו בשביל בן עירו פטור ובניו נמי אין מלות שקליהם עליו והוי להו כשכנו ובן עירו. שאדם יכול למכור את בתו. דהייגו כשהיא קטנה אין קנס אם נאנסה לו נתפתתה אין לאביה חמשים כסף דנערה כתיב (דברים כ"ב) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף: וכל מקום שיש קנס. דהייגו כשהיא נערה. אין מכר. שאין אדם מוכר את בתו לאחר שהביאה סימני נערות. ומתניתין ר"מ היא. דאמר קטנה מבת יום אחד עד שתביא שתי שערות יש לה מכר ואין לה קנס. משתביא שתי שערות עד שתבגר יש לה קנס ואין לה מכר. אבל חכמים אומרים קטנה מבת ג' שנים ויום א' עד שתביא שתי שערות. יש לה מכר ויש לה קנס. דהייגו כשהיא נערה. אין מכר. שאין אדם מוכר את בתו לאחר שהביאה סימני נערות. ומתניתין ר"מ היא. דאמר קטנה מבת יום אחד עד שתביא שתי שערות יש לה מכר ואין לה קנס. משתביא שתי שערות עד שתבגר יש לה קנס. אבל חכמים אומרים קטנה מבת ג' שנים ויום א' עד שתביא שתי שערות. יש לה מכר ויש לה קנס. והלכה כחכמים וגמלא שהבת מיום שנולדה עד שתראה לביאה יש לה מכר ואין לה קנס. ומשתראה לביאה עד שתביא סימנין. יש לה מכר ויש לה קנס. ומשתביא סימנין עד שתבגר. יש לה קנס ואין לה מכר ואין בין נערות לבגרות. אלא שנה חדשים: כל מקום שיש מיאון. יתומה שהשיאוה אמה ואחיה. ואפי' לדעתה. יכולה למאן ויולאה בלא גט עד שתביא סימנין. ולא ימי קטנותה אינה רואיה להלילה אם יבמה היא דאינ כתיב בפרשה (שם כ"ה) ואם

יבין תפארת ישראל יבין

יין. וכשמתחיל להיות הוסס. קולט טעמן ונעשה כיין. ובזמן שנתן ג' מדות מים. והוליא ד'. יין מעליא הוא. אפילו לא החמיץ. דהו"ל כיין מזוג. אבל הכא מיירי בשלא הוליא רק מעט יותר ממה שנתן. ולא ד' שלימות: נב) דמה מים בעלמא הוא. ואינו רשאי ללקחו במעות מעשר בירושלים. מדלריך לקח בו רק דבר שהוא פרי מפרי וגדולו מהארץ: נג) דהו"ל כשאר מים שאובין. שכשנפלו מהן ג' לוגין למקוה שאין בה מ' סאה. פסולה: נד) דכיון חשוב: נה) אם לא נשתנה מראית מי המקוה עי"ז: נו) שהן שותפין בירושתן: נז) קאליבום בלשון יווני הוא אנשיא בל"ח. ועי' שפ"ח דשקלים: נח) דהייגו כשחלקו ואחר כך נשתתפו. והוה להו כשאר שותפין. וחייבין כל א' ליתן קלבון כשהוקלין חלי שקליהן. אפילו כשהוקלין שניהן יחד שקל אלם. אבל אם פטורין ממעשר בהמה בכל הנולדים להן בשותפתן. שהשותפין פטורים ממעשר בהמה: נט) דהייגו כשלא חלקו הירושה כלל. חייבים במעשר בהמה מכל הנולדים להם בשותפתן. דמדהו"ל הפוסת הבית קיים. הו"ל כאילו אביהן עדיין חי. דכשהוקל עבורם פטור מקלבון. ומה"ע נמי חייבין במעשר בהמה: ס) שאדם יכול למכור בתו כשהיא קטנה. אבל קטנה שנתנסה לו נתפתה. אין הבועל משלם הני' כסף קנס שכתבה תורה גבי נערה: סא) דנערה יש לאביה קנס. ואין לאביה יכול למכרה עוד. מיהו זו דברי ר"מ. אבל חכמים אומרים דמשעולדה עד שתהיה בת ג' שנים ויום א' נמכרת. אבל אין לה קנס מדאינה ראויה לביאה עוד. ומבת ג' עד שתביא ב' שערות אחר שתהיה בת י"ב שנה. יש לה מכר וקנס. ומשהביאה ב' שערות אם עד ו' חדשים אחר כך יש לה קנס ואינה נמכרת. ואחר כך נעשת בוגרת ואין לה קנס ואינה נמכרת [ועפ"ג דכתובות מ"ח]: סב) יתומה קטנה שהשיאוה אמה לו אחיה אפילו לדעתה. יכולה למאן עד שתביא ב' שערות ויולאת בלי גט. וקודם שתביא ב' שערות אינה ראויה לחלילה: דהייגו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ואם לא יחפון האים. ומקשין אבה לאים. ומפרשים לחלילה איבה יכולה למלן: כל מקום שיש תקיעה. בערבי שבתות וימים טוביב תוקעים שלש תקיעות להבטיל את העם ממלאכה ובין המשמות תוקע ומריע ותוקע וכוכה: אין הבדלה. לא על הכוס. ולא בתפלה שאין הבדלה אלא במוצאי שבתות וימים טובים: יום טוב שחל להיות בערב שבת תוקעים. אע"פ שנכס היום יו"ט היה ואין בו מלאכה. תוקעין להבטיל ממלאכת אוכל נפש ולא מבדילין מפני שהנכנס חמור מן היולא: חל להיות במוצאי שבת מבדילין. לפי שהיולא חמור מן הנכנס ותקיעה אין כאן: כיצד מבדילין. בין שבת לי"ט כשחל י"ט להיות במוצאי שבת: רבי דוסא אומר בין קדש חמור. ואין הלכה כרבי דוסא דלא מזגזלינן ביום טוב לקרותו קדש הקל:

מקום שיש חליצה סג). אין מיאון סד). כל מקום שיש תקיעה סה). אין הבדלה סו). וכל מקום שיש הבדלה. אין תקיעה. יום טוב שחל להיות בערב שבת. תוקעין סז). ולא מבדילין סח). במוצאי שבת. מבדילין ולא תוקעין סט). כיצד מבדילין ע). המבדיל בין קדש לקדש. רבי דוסא אומר. בין קדש חמור לקדש הקל עא):

תוספות יום טוב

כו'. עי' רפי"ג דיבמות: כל מקום שיש תקיעה כו'. כתב הר"ב בע"ם ויו"ט הוקעים ג' תקיעות להבטיל את העם ממלאכה כו'. כדתנן בפרק בתרא דסוכה משנה ה'. ועם מפורש:

שנויי נוסחאות

יו"ט שחל להיות בע"ש. נד"ל ונכי"ק ונכי"ה ונכי"ר נ' כיצד. . ע"ש ונכ"ה ע"ש גם נכי"ר מ'. במוצאי שבת. נד"ל ונכי"ק ונכי"ה ונכי"ר מ' לאחר השבת. כיצד מבדילין (המבדיל) נכי"מ וכיצד . . ; נד"ל ונכי"ק וכל הכ"י ליתא, רבי דוסא. נד"ל ר' יוסי. קדש חמור לקדש הקל. נד"ל ונכי"ק.. החמור..; נכי"ה לקדש קל.

יכין תפארת ישראל יכין

סג) דהייט משהבילה ב' שערות: סד) מאז איה יכולה עוד למלן [וערפי"ג דיבמות]: סה) דכסיטו ישראל ביטובן. כל סמוך לשבת תוקעין ג' תקיעות במקום גבוה. כדי שישמעו העם ויפסקו ממלאכתן. וביה"ם תוקע ומריע ותוקע ושובת [כלא"ח רנ"ו ועי' סוכה פ"ה מ"ה]: סו) אין מבדילין לא בתפלה ולא על הכוס. ובמתניתין לקמן מפרש היכא משכח"ל כה"ג: סו) כדי להבטיל העם גם ממלאכת אוכל נפש. ואע"ג דהקיעה ביי"ט שבות דרבנן הוא [ועי' רמב"ן תקל"ז סק"ב]. אפ"ה העשה דרבנן להבטיל העם ממלאכה. דומה הל"ת דרבנן דתקיעה: סח) מפני שקדושת יום הנכנס חמור מהיולא: סט) שהיולא חמור מהנכנס. ומה"ט נמי מבדילין: ע) בין שבת לי"ט כשחל יו"ט במוצאי שבת: עא) וקיי"ל כת"ק דלא מזגזלינן כל כך ביו"ט לקרותו בהברכה קודש קל [לא"ח תל"ח]:

פרק ב **א השוחט** אחד בעוף. משום דלכתחלה מיבעי לשחוט שני סימנין אפילו בעוף. תנא השוחט דמכמע דאחד בעוף דיעבד אין לכתחלה לא. אבל שנים בבהמה לכתחלה הוי. דעד כמה לשחוט וליזול. א"נ משום דבעי למתני רובו של אחד כמוהו. דדוקא דיעבד דלכתחלה צריך שיתכוון לשחוט כל הסימן כולו. ואחד בעוף נפקא לן דכשר. מקרא דכתיב (ויקרא י"א) זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרומשת במים. הטילו הכתוב לעוף בין בהמה לדגים לחייבו בשני סימנין א"א שכבר הוקש לדגים. לפטרו בלא כלום א"א שכבר הוקש לבהמה. הא כיצד הכשרו בסימן א'. ושחיטה מן העורף ובשני סימנים. וחמשה דברים הפוסלים את השחיטה. שהיה דרסה חלדה הגרמה ועיקור. כולהו גמ' גמירי לה. דתניא וזבחת כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה בעל פה על הלכות שחיטה. על הושט ועל הקנה. ועל רוב אחד בעוף. ועל רוב שנים בבהמה: עד שישחוט את הווריידים. כמין חוטין שעל שני צדי הקנה. ואטוף בלבד קלי

פרק ב **א השוחט** אחד בעוף. ושנים בבהמה. שחיטתו כשרה א). ורובו של אחד כמוהו ב). רבי יהודה אומר. עד שישחוט את הווריידין ג). חצי אחד בעוף ד). ואחד וחצי בבהמה. היס יאסף להם. ומדשני קרא בדיבורים וכתב בהו אסיפה ש"מ דוקא הוא: ורובו של אחד כמוהו. רובו של כל אחד ואחד. רש"י. וכתב הר"ב ושחיטה מן העורף כו'. שהיה דרסה כו'. מפורשים לקמן. והגרמה פרק דלעיל משנה ג'. ומ"ש הר"ב דתניא וזבחת כאשר צויתיך (דברים י"ב) מלמד שנצטוה משה בעל פה כו' פירש"י לא מקרא יליף. אלא כלומר על הלכות שחיטה נצטוה. והתוספות כתבו די"מ בגימטריא דכאשר. אל"ף אחד בעוף. שי"ן שנים בבהמה. רי"ש רובו של אחד כמוהו. ר"ת דכאשר למפרע. ע"כ. ולהו דאיצטריך הך ברייתא לרובו ככולו. דלדרשה דזאת תורת הבהמה והעוף נמי רובו ככולו. כמ"ש הר"ן בריש מתניתין. דמדאורייתא בכל מקום רובו ככולו אלא זו רבי שנאה והטיא דלעיל בר קפרא שנאה. והר"ב מייתי להך דרבי נמי. משום הלכות שחיטה. וגם הרי"ף כתב לשחיטה: חצי אחד בעוף.

תוספת יום טוב

פרק ב **א השוחט** אחד בעוף. כתב הר"ב משום דלכתחלה מיבעי ליה לשחוט שני סימנין. אפילו בעוף וכו' דלכתחלה אצרכוהו רבנן תרוויהו משום הרחקה לעבירה דלמא לא אתי למיעבד רובא דחד. רש"י: אחד בעוף. כתב הר"ב דכתיב זאת תורת הבהמה כו'. שבבר הוקש לדגים דלאו בני שחיטה כלל מיהו כדמסקינן בגמ' משום דכתיב' אסיפה דילהו במקום שחיטה דאחריני. כדכתיב (במדבר י"ח) הלחן ובקר ישחט להם ומלא להם אם את כל דגי הים יאסף להם. ומדשני קרא בדיבורים וכתב בהו אסיפה ש"מ דוקא הוא: ורובו של אחד כמוהו. רובו של כל אחד ואחד. רש"י. וכתב הר"ב ושחיטה מן העורף כו'. שהיה דרסה כו'. מפורשים לקמן. והגרמה פרק דלעיל משנה ג'. ומ"ש הר"ב דתניא וזבחת כאשר צויתיך (דברים י"ב) מלמד שנצטוה משה בעל פה כו' פירש"י לא מקרא יליף. אלא כלומר על הלכות שחיטה נצטוה. והתוספות כתבו די"מ בגימטריא דכאשר. אל"ף אחד בעוף. שי"ן שנים בבהמה. רי"ש רובו של אחד כמוהו. ר"ת דכאשר למפרע. ע"כ. ולהו דאיצטריך הך ברייתא לרובו ככולו.

ציונים

פ"ב **א** השוחט אחד בעוף ושנים בבהמה. כ"ז ע"א מיי' פ"ה מה' שחיטה. ה"ם פמ"ב עטין מ"ג פוס"מ יו"ד סימן כ"א ס"ג: ורובו של אחד כמוהו. נעיל י"מ פ"ה: עד שישחוט את הווריידין. פוס"מ יו"ד סימן נ"ד ס"ה: שחיטתו פסולה. מיי' שם ה"ז פמ"ב שם פוס"מ יו"ד סימן כ"א ס"ג:

תוספות חדשים

פרק ב **א** ברע"ב ד"ה השוחט כו' דעד כמה לשחוט וליזול. ולא משום ווריידין אף ר"י מודה הואיל דמתחתה אבר אבר. (הוספות)

ראשון לציון

פרק ב **א** במשנה עד שישחוט את הווריידין הטוטין הדקין שבאחר נקרא ווריידין לפי שהם מלאים דם ודומין באדמימות כורד. (תפארת)

לקוטים

פרק ב **א** במשנה עד שישחוט את הווריידין. התוספות וכרא"ש סוכימו דדוקא לכתחילה קאמר ר' יהודה ואדוקא דמתניתין קאי הבוחט א' בעוף בדיעבד כשר הא לכתחילה בעי סימן א' שלם וקאמר ר' יהודה לכתחילה עד שישחוט את הווריידין ושיין בהר"ן. (כ"ד):

יכין תפארת ישראל יכין

פרק ב א) ולכתחילה צריך לשחוט ב' הסימנים גם בעוף: ב) ולריך שיהיה רוב הגראה לעינים. מיהו במקום הפסד שני אפילו ברוב במדידה. ולכתחילה צריך שישחוט כל הסי' לגמרי [י"ד כ"ח]: ג) הן נידי דם שמוחין על המפרקת. ואטוף לחוד קאי. שלפעמים צולהו כולו כאחד לפיכך אפילו דעתו לנתחו. חיישינן דממלך. ושיבחוט דקאמר לאו דוקא. אלא ר"ל שיקוב לכל הפחות ב' ווריידים בשעת שחיטה או בשעה שמפרכם מדעדיין אז הדם חס. דאחר כך בסיקרום. לא נפק גם ע"י מליחה. ואלבר כשילגו. וקיי"ל כר"י [דלא כר"ב]. מיהו אם לא מיקבן ומלחן כך. יש מחמירין לקלוף הבשר סביב הווריידין. אבל בצלאו. אסור הבשר סביבן כדי נטילה. דקיימו כעובדי אלבע [ולר"ן חולין [דרל"ד ג']. כל כדי נטילה הוא רק מעט עב יותר מקליפה. ופן משמע מרש"י פסחים [ע"ה ב'] ד"ה יעול את מקומו]. אמנם בהסיר הווריידין אז מחך הראש קודם מליחה אז קודם צלייה. לכ"ע הכל שרי [כ"ב ג']: ד) ה"ם

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

קלי רבי יהודה. כדי להוציא את דמו. שואל ומולהו כולו כאחד. ושחיטה דקאמר רבי יהודה. לאו דוקא. אלא שיעקב הוורידין בשעת שחיטה קודם שיקרום הדם דתו לא נפיק אפי' ט"י מליחה. ואין הלכה כרבי יהודה: רוב אחד בעוף כו'. ואע"ג דתנן בריסא רובו של אחד כמהו. הדר תנא הכא רוב אחד בעוף כו' חד בחולין והד בקדשים דאי אסמכתינן בחולין הוא אמינא חולין הוא דסגי ליה ברובא מכוס דלאו לדם הוא לריך. אבל קדשים דלדם הוא לריך. לא תסגי ליה ברובא. קמל"ן:

תוספות יום טוב

ה"ה חלי כל אחד ואגב רוב אחד נקט חלי אחד. ומריסא נמי שמיע ליה דדוקא רוב בעינן. ולא נקטיה אלא [לגב] דבעי למתני אחד ואחי בבהמה. אע"ג דהוו תפי מרוב הסעיס בין הכל. שחיטה פסולה. תוס': **ב** השוחט שני ראשים כו'. דיעבד אין לכתחלה לא. בקדשים מיירי דתני רב יוסף חזבח שלא יהו בעיס שוחטין זבח אחד. חזבחהו. אלא יהא אחד שוחט שני זבחים. גמ' דף כ"ט. והשתא סיפא בעיס אוחזין כו' לכתחלה. דוקא בחולין וכמ"ש ברפ"ב דקדושין: **ג** שנאמר וזבחת ואכלת כו'. ותרתי שמעינן מינה לתוספתא שכתבתי בר"פ קמא בדבור שחיטת נכרי: נפלה סכין והגביהה נפלו כליו והגביהן כו'. נקט כמה גווני. אע"ג דלא איצטריך. כ"כ הר"ש בפרק ה' דכלים משנה ד': **ובא** חבירו ושחט. ה"ה כשחזר הוא עצמו ושחט. אלא אורחא דמלתא נקט דכשהוא מתיגע בא חבירו ושוחט. כ"מ פ"ג מה"ש: אם שהה כדי שחיטה. מ"ש הר"ב להרמב"ם הצורך. וכשהוא מוליך ומביא יש לחוש שמא יחלידו הסימנים אותן הקרנים: נפלה סכין ושחטה. טעמא דנפלה. הא הפילה הוא כשרה ואע"ג דלא איכוון לשחוט. דלא בעינן כונה בשחיטה. מדאיצטריך קרא למימר גבי קדשים לרצונכם תזבחו לדעתכם זבוחו כלומר מדעת וכונה. שמע מינה. דבחולין לא בעינן כונה: נפלה סכין והגביהה. ושהה בהגבהה זו: כליו. בגדיו: או שהשחיז את הסכין. קודם שחיטה ועף. נעשה עיף ויגע מחמת

שחיטתו פסולה. רוב אחד בעוף. ורוב שנים בבהמה. שחיטתו כשרה ה): **ב** השוחט שני ראשין כאחד שחיטתו כשרה ו). שנים אוחזין בסכין ושוחטין ז). אפילו אחד למעלה ואחד למטה ח). שחיטתו כשרה: **ג** התיז את הראש בבת אחת ט). פסולה י). היה שוחט והתיז את הראש בבת אחת יא). אם יש בסכין מלא צואר יב). כשרה יג). היה שוחט והתיז שני ראשים בבת אחת יד). אם יש בסכין מלא צואר אחד טו) כשרה. במה דברים אמורים בזמן שהוליך ולא הביא. או הביא ולא הוליך. אבל אם הוליך והביא. אפילו כל שהוא טז). אפילו באיזמלין. כשרה. נפלה סכין ושחטה. אף על פי ששחטה בדרכה. פסולה. שנאמר (דברים כ"ז) וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל יח). נפלה סכין והגביהה יט). נפלו כליו כ) והגביהן כא). השחיז את הסכין כב) ועף כג). ובא חבירו ושחט כד) אם שהה

גבין מוטים לגד ראשו. ומתוך שהוא קטן מאד הוא נשמט מן הצואר. וכשהוא מוליך ומביא יש לחוש שמא יחלידו הסימנים אותן

*) עי' בר"ן בשם הרמב"ן וחי' הרשב"א והגהות הרש"ש. הכתוב

יכין — תפארת ישראל — יכין

חלי כל א': ה) אע"ג דכבר תנא הכי בריסא. תירץ בש"ס [דכ"ט א'] דריסא בחולין דקא דאין לריך לדם אפ"ה לריך רוב. וסיפא קמ"ל אף בקדשים דלריך לדם לזרקה אפ"ה סגי ברובו: ו) בקדשים מיירי. דבהו אסור לכתחילה לשחוט ב' כאחת: ז) בהמה אחת חולין אפילו לכתחילה: ח) א' אוחז בקתא. ואחד בראש הסכין ואף בראש הסכין נוטה למטה. לא חיישינן שכח העליון חזק מכח התחתון ויעשה דרסה: ט) שדחק הסכין בכח למטה. ופסק הסימנין בלי הולכה והבאה: י) דהו"ל דרסה. וזו הלכה ב' שמחמשה הלכות שחיטה שהן הלכה למשה מסיני. וג"ל דרק משום סיפא נקט התיז הראש. אבל באמת אפילו לא התיז רק הסימנין פסול משום דרסה [ולרמב"ן התזת ב' הסימנין נקרא התזת הראש ועי' לתס תמוהות], ומה"ט לא ישחוט עוף בסכין נסה. ובדיעבד כשר [ספתי דעת ח' סק"ב]. ובהגיה אלבע על הסכין בשעת שחיטה. לו שחט בישיבה. רק בהפסד מרובה שרי. חיישינן שמא דרס. ורק כשידע שלא דרס. אף שלא בהפ"מ שרי [ספתי דעת כ"ד סק"ה]. ובשיכור חיישינן לדרסה: יא) הלי בבת אחת דהכא ר"ל שחט ע"י הולכה א' לו הבאה א'. ונס בזו התזת ב' הסימנין נקרא התזת הראש:

יב) ר"ל כשיעור צואר חוץ לצואר. דלריך שיהיה אורך הסכין כשיעור עובי ב' צוארים: יג) ובהוליך והביא אפילו בסכין כל שהוא כשר. וכדמסיק. ונוהגין להחמיר אפילו בשחט בהולכה והבאה. עד שיהיה אורך הסכין כעובי הצואר ומעט יותר [סי' כ"ד]. ולכתחילה לריך שיהיה אורך הסכין כב' צוארים [סי' ח']. וכל זה בשלא חתך גם רוב המפרקת. דהיינו רוב עובי חוט השדרה. דכשחתך כן. אפילו בשחט בהולכה והבאה. נוהגין להחמיר במקום שאין הפ"מ [ס"ך וט"ז סי' כ"ד]: יד) ר"ל בהולכה א': טו) חוץ לב' הצוארים: טז) שאורך הסכין כ"ס: יז) הער דק וקטן. ולא בשלא חתך גם רוב המפרקת. דהיינו רוב עובי חוט השדרה. דכשחתך כן. אפילו בשחט בהולכה והבאה. נוהגין להחמיר במקום שאין הפ"מ [ס"ך וט"ז סי' כ"ד]: יד) ר"ל בהולכה א': טו) חוץ לב' הצוארים: טז) שאורך הסכין כ"ס: יז) הער דק וקטן. ולא נזרינן לטו לאיזמל שיש לו קרניים על גביו גמו שהרגו.

[ונ"ל דכ"ש דבשאין חודו העליון עוקה לאחוריו. אלא שיש לו חוד פשוט ולא משוקה בקרן] וכרי בו אסור לשחוט. דהקרניים מחלידין לו מוקבין הסימנין: יח) הא הפילה הוא. אף שלא התכוון לשחוט כשרה. דרק בקדשים לריך כוונה לשחיטה [סי' נ']: יט) שבשעת שחיטה נפל ממנו והגביהו. ושהה בהגבהה זו: כ) בגדיו: כא) קודם שחיטה: כב) ר"ל שע"י ההשחזה נעשה עיף בלמלא שחיטה ולא גמרה: כג) גמר השחיטה. וה"ה בגמרה הוא אחר

כשהה

ציונים: רוב אחד בעוף כו' שחיטתו כשרה. מיי' פ"ב מ"ט פ"ש מ"ט: **ב** השוחט שני ראשין כאחד. ל' ע"ב לעיל כ"ט ע"א מיי' פ"ב מה' שחיטה כ"ב כמ"ג פטין פ"ג עוש"ע י"ד סימן כ"ד סעיף ג': שנים אוחזין בסכין ושוחטין. מיי' פ"ב כ"ו פמ"ג פוש"ע י"ד מ"ו כ"ח מ"ג: **ג** התיז את הראש בבת אחת. ל' ע"ב מיי' פ"ב מה' שחיטה ה"מ ופ"ג פ"ש ה"ח ממ"ג פטין פ"ב פוש"ע י"ד סימן כ"ד סי"ח: היה שוחט כו'. מיי' פ"ב כ"ו פוש"ע פ"ב כ"ב: היה שוחט והתיז שני ראשים כו'. מיי' פ"ב ה"ט פוש"ע פ"ב כ"ג: אבל אם הוליך והביא כו'. מיי' פ"ב ה"ט וע' נכ"מ פוש"ע פ"ב כ"ג: נפלה סכין ושחטה. ל"ח ע"ב מיי' פ"ב מה' שחיטה כ"ב פמ"ב פוש"ע י"ד סימן ל' ס"ח: נפלה סכין והגביהה. ל"ב ע"ב: אם שהה כדי שחיטה. מיי' פ"ו מה' שחיטה פ"ב ופ"ו נכ"מ כמ"ב פטין פ"ב פוש"ע י"ד סימן כ"ב ס"ב:

תוספות רע"ק

פ"ב ג [אות ה] במשנה **התיז את הראש.** מלשון הכתוב המיר התז (ישעיה י"ח):

שנויי נוסחאות

פ"ב א (רוב) שנים בבהמה. ככי"ק ליתא. **ב שני ראשין** כאחד. כד"נ וככי"ק וככי"ר כ'.. **כאחת**; בכי"ר מ"ליתא לבבא דשוחט כ' ראשין כו'. **למעלה** ואחד **למטה**. כד"נ מלמעלה.. **מלמטה**; בכי"ק מלמעלן מלמטן. **שחיטתו כשרה.** בכי"ק וככי"מ וככי"ר שחיטתן.. **ג** (התיז את הראש כו' מלא צואר כשרה). בכי"ר ליתא כ"ו והוגה בגליון בכי"ר מ' וכי ליתא למלא את. **בבת** אחת פסולה. בכי"ר מ' וכ' וכרגמ"ס.. **שחיטתו** פסולה ונוסחתנו מדיפס. **היה שוחט והתיז את הראש בב"א אם יש** בסכין מלא צואר כשרה היה. בכי"ק.. **הצואר** כשר היה וכ"ס כשר גם בד"ן בכי"ר ב' כסגנון **היה שוחט**.. בב"א בשרה בד"א אם יש בסכין כמלא צואר היה. (והתיז) ב' ראשים. בכי"ר מ' ליתא. **מלא צואר** (אחד) כשרה. בד"נ ובכי"ק,בשר. בכי"ר ב' ובכי"ף ד' קובעי ליתא. **במה ד"א.** בכי"ק בפי.. (אין הביא ולא הוליך). בכי"ר ב' ליתא. **אבל** (אם) הוליך והביא. בכי"ס ובכי"ר מ' ליתא; בד"נ: אבל אם הוא מוליך ומביא מלמטן זה מסמע כמה פעמים. **אפילו** כ"ש (אפילו) באיזמל. בכי"ס ובכי"ר מ' ובכי"ף ד"ק.. ואפילו באיזמל; בכי"ר ב'.. בב"ש..; בד"נ ליתא; בכי"ק.. באזמל. **כשרה.** בד"נ ובכי"ק ובכי"ס ובכי"ר מ' ובכי"ף ד"ק כשר. **נפלה** סכין ושחטה. בכי"ף ד"ק נפלה הסכין..; בד"נ נפל סכין ושחט בו. **אע"פ** ששחטה כו', וכ"ס בד"נ; בכי"ף ד"ק אפילו שחט.. **פסולה.** בד"נ פסלה; בכי"ס שחיטתו פסולה. **ובהגבה** (ובחת שלמים ואכלת ובזה עפ"י כה"ק שאינם מדויקים לו שקלנו לשון הכתוב כמו „שים בעמיהו" ולא שור בעמיהו (כ"ק כ"ו ע"א), אולם יותר נכון כי קלנו אם הכתוב דגני ב' ב' ת' ל' ה' (דברים י"ב, כ"ו): בכי"ף ד"ק תזבח ואכלת בשר (בס פסוק ט"ו) אבל פסוק זה בפסוקת"ק מייירי ודרשינן מני' בתמורה (לא, ה) תזבח ולא נזיה כו'. **אתה אוכל.** בכי"ס.. אוכל מה שאי אתה זובח אי אתה אוכל. **נפלה** סכין והגביהה. בכי"ף ד"ק נפלה הסכין והגביה; בד"נ נפל.. **והגביהו. נפלו כליו.** בכי"ק ובכי"ר מ'.. כליים. **ועף ובא.** בד"נ ובכי"ר עף..; במגב"ס.. בא.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בשחזה. וכשהתחיל לשחוט. לא היה בו כח. ופסק שחיטתו ובא חבירו ושחט: כדי שחיטה אחרת. כדי שיהיו רוב שיעור בבהמה אחרת כמותה. כשהיא רבועה. גסה לגסה. ודקה לדקה. ועוף לעוף. ורמב"ם פוסק. כדברי האומר. כדי שחיטת בהמה [דקה] לעוף וכעי גמי כדי שיגביהה וירבילנה. ולא נהגו כן: כדי בקור. כשיעור שהטבח בודק ומבקר את סכינו. ואין הלכה כרבי שמעון: **ד** ופסק את הגרגרת. הייני עקור ובבהמה קטי: תחת השני. תחת הסימן הסני שהיה [תוחב] הסכין בין הסימן לעורר: החליד. כסה. ולשון חלדה. כהולדה הדרה בעקרי הבתים דמכסיא: ופסקו. מלמטה למעלה: נבלה. ומטמאה במשא: טרפה. ואינה מטמאה: ודבר אחר גרם לה להפסל. כגון אחד מן הטרפות הסמויות בפרק ואלו טריפות: **ה** בידים מסואבות. כלומר בלא נטילת ידים דנזרו על הידים להיות סמוכות לטומאה ובחולין שנעשו טל טהרת הקדש מיירי. דשני טומה שליבי בהן דאילו בחולין גרידא אפילו היו מוכשרין בדם אין בני טומה שלשי בחולין: לפי שלא הוכשרו בדם. שאין אוכל מקבל טומאה. עד שיבוא עליו מים. או אחד מז' משקין. שהם מים

כדי שחיטה כה). פסולה כה). רבי שמעון אומר אם שהה כדי ביקור כו): **ד** שחט את הוושט. ופסק את הגרגרת כז). או שחט את הגרגרת ופסק את הוושט כז). או ששחט אחד מהן והמתין לה עד שמתה כח). או שהחליד את הסכין תחת השני ופסקו כט). רבי ישבב אומר. נבילה ל). רבי עקיבא אומר. טריפה לא). כלל אמר רבי ישבב משום רבי יהושע כל שנפסלה בשחיטתה. נבלה. כל ששחיטתה כראוי. ודבר אחר גרם לה ליפסלל). טריפה. והודה לו רבי עקיבא: **ה** השוחט בהנאה חיה ועוף ולא יצא מהן דם. כשרים לג) ונאבלים בידים מסואבות לד). לפי שלא הוכשרו בדם לה). רבי שמעון

להרמב"ם ובעי גמי כדי שיגביהה וירבילנה. כלומר בגסה לגסה. ובדקה לדקה. וכן לעוף: [*ד ופסק את הגרגרת. כתב הר"ב הייגו עיקור וכן פירש". ואעיקור מפרשי' בפ"ק דף ט'. גמי כן. דהייגו הך דהכא. ושם פי' התוס' דל"ל דמיירי בשחט בסכין פגומה. או במגל. ופסולה הוא מטוס דאין שוחטין. אלא חוקין. כדתנן בפרק קמא חוץ מן המגל כו'. וכתבו עוד דבה"ג מפרש עקור הייגו כדתנן פ"ה מ"ג דאילו הך דהכא לאו שחיטה כלל. וע"ז הפירוש דבהלכות גדולות בעיין עיקור. תמצא בני פירושים ברים פ"ה דכריתות. ע"ש: או שהחט אחד מהן. לר"ע איצטריך: כל שנפסלה בשחיטתה. כלומר במקום הראוי לשחיטה גמ' ועמ"ש רפ"ג ומ"ש ברפ"ה דמסכת כריתות]: **ה** ולא יצא מהן דם כשרים. ואין אומרים שמא מהיה היו. *רמב"ם פ"ד מהמ"א: ונאבלים בידים מסואבות. כתב הר"ב ובחולין בנעשו על טהרת הקדש מיירי. גמ'. דבקדשים לא דהא תנן חיה ובספ"ב דמגיגה. וכן במתני' ו' פרק בתרא דנדה. כתב הר"ב. דמשנה אחרונה אמרה שאין חולין נתפסין בטהרת הקדש ועיין עוד ספ"ב דטהרות. ובגמרא ולוקמה בחולין בנעשו על טהרת תרומה וכדתנן מסכה ב' פ"ב דטהרות. ומשני בשר בפירי לא מיחלף פי' רש"י הרומה איהה אלא בפירות ואינו נחלף בבשר לפיכך אין דרך הכהנים לה תפיס לבשר חולין שלהן טהרת תרומה. ע"כ. בשר בבשר מיחלף הלכך היה אע"ג דליתא בקדשים רגילים אוכלי קודש לאכול בשר חולין אפי' של היה בטהרה. [*ומ"ש הר"ב דאילו בחולין גרידא כו'. הייגו בדבר שאינו מין להם וכדכתבתי בפ"ב דחגיגה משנה ה'. בד"ה לחולין וכו'. ועיין ברים

יבי תפארת ישראל יבין

בשהה: כד) כדי שיעור שיגביה וירבץ הבהמה ויחתך רוב הוושט ומיעוט הקנה של אותו המין שמוחתך השתא. אם נשה גסה ואם דקה דקה [תב"ם כ"ג סק"ו]. ושיעור שהוי בעוף כשיעור שהייה בדקה. וי"א דשהוי בעוף כדי שחיטה רוב סימן א' שלו [סי' כ"ג: כה) וזהו הלכה ג' שמחמת הלכות שחיטה. שנקרא שהוי: כו) כדי שיעור שיבקר ויבדוק סכינו. ונוהגין להחמיר בשהוי משהו בעוף ובבהמה. ואפילו נמצא נמי רק ביוושט שנחתך עמו. דהייגו שנמצא קצת מהנמי בחלק הוושט שבראש. וקצתו הב' בהוושט בשאר בהנוף. או שנמצא חתך בהנמי. אסור [רמ"א שם]. ובספק אם נחתך הנמי. שרי אף בעוף [שפתי דעת כ"ג סק"ח]. ואם חתך באצבעו בשעת שחיטה ונתבטל. רק בהפ"מ יש להקל בבהמה גסה. אבל בעוף דשהייתו מועטת. הוה ספיקא דאוריתא. ולהכי אף בהפ"מ אסור. אם לא בשבעת שחיטה לא הרגיש שחתך באצבעו. אז גם בעוף מותר [תסו' עה"ג ל"ז]. וסובין שלא מהוושט בשעת שחיטה. גם בעוף מותר. ובנגע בסכין בשעת שחיטה בכוחל או בקרקע. נהגו להחמיר אף בבהמה [שפתי דעת כ"ג סק"ח]. ובנדרחה ידו בשעה שחיטה בלאר ממקום למקום. בבהמה שרי ובעוף יש להחמיר [משבלות שם סק"ב]. ובשחט בסכין שאינו חד [עי' ש"ך כ"ג סק"י]: כז) שנתקו וקרעו ממקום חבורו בראש. ובבהמה מיירי דלריך ב' סימנין. וה"ה בעוף שנעקר סי' ראשון קודם שנחטו. והוא הנקרא עיקור הלכה ד' שבהלכות שחיטה. וה"ה בשוחט בסכין פגום, דהו"ל נמי עיקור: כח) [נ"ל דלבני נקע והמתין ולא קאמר נפשוטו. או שחטו רק סי' א'. ה"ע מטוס דאי לא הוה תני וסמתין וכו'. לא הוה צריך לתני אחר כך אז שהחליד וכו'. מדלא הוה תני עדיין הפוכו]: כט) שאחר ששחט סי' א'. תחב הסכין עם חודו למעלה. בין סי' בני למפרקת. ופסק והתכו דרך הולכה והבלא מלמטה למעלה. וזהו הלכה הה' שבהלכות שחיטה שנקרא חלדה. לשון הטמנה להסכין. כחולדה שטומנת עצמה בארץ. וה"ה בהחליד הסכין תחת העור. או תחת לחר מסודך של בהמה או תחת מטלית הקשור או הדבוק בלוארה. ויש אוסרים אפילו באין המטלית קשור. רק פרוס על מקום השחיטה [סי' כ"ד]: ל) ומטמאה במשא: לא) ואינה מטמאה: לב) כגון שהיו בה א' מהטרפות הסמויות בפרק אלו טרפות: לג) ולא אמרינן שמתה קודם נמר שחיטה. וקמ"ל נמי דאין הבשר אסור מטוס דם. דאעפ"כ דם מיבריס שלא פירש מותר [ש"ך כ"ח סק"ל]: לד) ר"ל בשידי האוכלן טמאות. דנזרו על שהם ידים כשלא נטל ידיו שיהיו כשאינו לטומאה [ועי' ביבקש דעת ה' וא"ה]. והרי יטמאו הבשר. [ואילה"ק הרי מדתני תיה ושוף. לא מיירי בקדשים. ולא"כ הרי בחולין אין שני שופה אלישי. י"ל דהכא מיירי במי שאוכל רק חולין שנעשה על טהרות קדש. אבל אין לומר דמיירי שנעשה על טהרת תרומה. דהרי בבשר לא שייך שנעשה על טהרת תרומה]: לה) ר"ל דעכ"פ אין אוכל מקבל טומאה עד שיבוא עליו אחד מז' משקין. דם. מים חלב. דבש דבורים. יין. טל. שמן [וסימנך דם חד ישש] והא דנקט בידים מסואבות. ה"ה דגם טמא ממש מותר לינע בהן ולא מטמאן רק אורחא דמילתא נקט. ואילה"ק עכ"פ הרי הבשרו בהדחה שקודם מליחה. י"ל דלגני מיירי דלא בעי הדחה דטורא מבשר שאינו. א"כ מיירי שהודח ונתבטל במי פירות. שאינן מבשרין

לאשמעי' דאע"ג דלא יצא מהם דם וא"י לבטות דמן אפ"ה מותר דכיטוי אינו מעכב (וצ"ל דבהמה דנקט אגב גררא). וא"נ משום דיוקא דדוקא בחולין מדקתני חיה אבל בקדשים אין נאבלים בידים מסואבות דחיבת הקודש מכשרתן וא"נ לאשמעינן דאע"ג דלא יצא מהם דם מותר דדם אברים שלא פירש מותר עכ"ל;

שנויי נוסחאות

בדי שחיטה פסולה. בכי"ק ובכי"ה ובגליון כי"ל כי' ובסרבה מן הכלבוטים ובכי"ב בדי שחיטה אחרת. וכ"ה בד"ג (ומס.. פסול); ב' ר"ף ד"ק בדי שחיטה אחת. (**אם שהה**) כדי ביקור. בכי"ה ובכי"ל מ' לי. ל. **ד** (**או**) שחט את **הגרגרת** ופסק את הושט. בד"ע ובכי"ק ליתר; במכב"ג **או** פסק את הגרגרת ואח"כ שחט את הוושט וכ"ה בכי"מ ובכי"ל מ' ובכי"ה (ובכ"ט או שפסק..) וכ"ה בכי"ל כ' (ומס . . הגרגרת ושחט..). **או ששחט אחד**. בכי"ק ובכי"ל כ'.. **את אחד**; במכב"ג **או** שחט.. וכ"ה בד"ג (ומס.. **את אחד**). **רבי ישבב**. בכי"ק ישבאב וכן בסמוך וכן הוגה ונוקד בגמרא ד' שולינו יְשָׁבָאב (וגל' הגליף בקמץ) וכתו שבות בדכי"ל (כד, יג). **נבלה**. בכי"ף ד"ק נבלה **ומטמאה במשא** ומוכפת הכי"ף הוא לפרש. **שנפסלה בשחיטתה**. בכי"מ ובכי"ל מ' ובמכב"ג ד' בוגלינו.. בשחיטה; בד"ג ובכי"ק. משחיטתה. **כל ששחיטתה**. בד"ג ובכי"ק ובכי"ף וכל . . **גרם לה ליפסל**. בד"ג ובכי"ף גורם לה להפסל וכ"ה להפסל גם בכי"ק. **ה** (חיה) ועוף. בכי"ק ד"ק ליתא בטעות. (**דם**). בכי"ק ליתא בטעות. **מסואבות**. בכי"ק מוסאבות.

תוספות הדשים

ג ברע"ב ד"ה כדי בקור כבעור כו' ומרמ"ם פירש כדי שיעור בדיקת הסחיטה לדעת אם נשחט כראוי כו':

תוספות רע"ק

ה [אות ו] תוי"ט ד"ה **ולא יצא**. רמב"ם פ"ד מהמ"א. והרשב"א בת"ה דף כ' כתב וז"ל ולא באה במתני' אלא רש"א אם שהה כדי בקור. נעיל פ' פ"ח: **ד** שחט את הוושט ופסק את הגרגרת. נ"ג פ"ח: או שהחליד את הסכין. נעיל ל' פ"ג: כל שנפסלה בשחיטתה. מיי' פ"ג מה' שחיטה ה"ח ופ"ח מה' מאכלות אסורות ה"ב ממ"ש פמיין פ"ג טוש"ע י"ד סימן כ"מ ס"ב: רש"א

---

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ברים מס' ידים]: לפי כלה הוכשרו בדם. וללי איירי דלא בעי הדחה ח"ע לקדירה והודחו במי פירות. תוס': ן השוחט את המסוכנת. שלא אחרה התורה אלא כעין טריפת חיה היער שהרי עשה בה מכה הממיתה לותה. רמב"ם פ"ד מהמ"א.

אומר. הוכשרו בשחיטה לו): ן השוחט את המסוכנת לו) רבן שמעון בן גמליאל אומר. עד שתפרכס לח) ביד וברגל לט) רבי אליעזר אומר דיה אם זינקה מ). אמר רבי שמעון אף השוחט בלילה מא) ולמחר השכים ומצא כתלים מלאים דם מב) כשרה. שזינקה וכמדת רבי אליעזר מג). והכמים אומרים עד שתפרכס. או ביד או ברגל. או עד שתכשכש בזנבה מד). אחד בהמה דקה. ואחד בהמה גסה מה). בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה. שאינה אלא הוצאת נפש בלבד מו). במה דברים אמורים שהיתה בחזקת מסוכנת. אבל אם היתה בחזקת בריאה אפילו אין בה אחד מכל הסימנים הללו כשרה: ן השוחט לנכרי מז). שחיטתו כשרה מח). ורבי אליעזר פוסל מט). אמר רבי אליעזר אפילו שחטה שיאכל הנכרי מחצר כבד שלה נ) פסולה. שסתם מחשבת נכרי לה מהניא בה מחשבת נכרי דסתם מחשבתו לע"ז: חצר כבד. יותרת

מיס. יין. שמן. חלב. ודבש. דס. טל: הוכשרו בשחיטה. מגו דבריא שחיטה לכך בבר מידי אבר מן החי משויא לי' נמי אוכלא לגבי טומאה. ולין הלכה כר' שמעון: ן השוחט את המסוכנת. כל במעמידים לותה ואינה עומדת מחמת חולה הויא מסוכנת. ואפילו יש לה כח בשיעה לאכול קורות ובקעיות של טן: עד שתפרכס. דאי לא פרכסה הייסינן שמא ליטלה בשמתה קודם גמר שחיטה: אם זינקה. כדרך שהבהמות טפחות בגרונם והדם מקלח ומזנק בכח: השוחט בלילה. בהמה מסוכנת שלריכה פרכוס ולא ידע אם פרכסה ולמחר השכים ומצא כותלי בית שחיטת הלואר מלאים דם כשרה מפני שזינקה. וכשמת ר"א. דמכשיר לה בזינוק. אמרה רבי שמעון. ולין הלכה כר"א: אחד בהמה דקה ואחד בהמה גסה. לריכה פרכוס אם היא מסוכנת: שפשטה ידה. בגמר שחיטה ולא החזירה: פסולה. אם היתה מסוכנת לפי שאין זה פרכוס. אלא כן דרכה בבעת לאת נפשה. אבל גסה לאו אורחה בהכי. ובין שפשטה. ולא כפפה. בין שכפפה. ולא פשטה כשרה: ן ורבי אליעזר פוסל. אם בהמת נכרי היא. לע"ג דיסראל קשחיט לה דקשחיט השוחט ה"ם אפילו לכתחלה אלא דלא מלי למיתני שוחטין לנכרי. דאי הכי הוי משמע דלמכרי למשחט הוא דאתא דלית בה משום לפני עור לא תתן מכשול אבל לא שתהא שחיטתו כשרה. אבל הוצרך לבטל שחיטתו כשרה. ה"ג דאפילו לכתחלה. ע"כ: ורבי אליעזר פוסל וכו' בסתם מחשבת נכרי לע"ז. ואסורה בהנאה כתקרובת ע"ז. ואע"ג דבמתניתין דלקמן דתנן נמי פסולה. ומפרשינן. דאינה אסורה בהנאה. י"ל דלקמן ה"ל למיתני הרי אלו זבחי מתים. אבל הכא איידי דאמרי רבנן כשרה. אר"א פסולה. תוס': מחצר כבד שלה. לאו דוקא נקט יותרת הכבד משום דטולה לגבוה. וכו ל

הוכשרו בשחיטה. נקמן פ"ל פ"ג: ן השוחט את המסוכנת. ל"ז פ"ל: עד שתפרכס. אר ביד אר ברגל. מיי' פ"ל מהלכות מלכות אסורות כ"ל סמ"ג לאוין קנ"ל סוס"מ י"ד סימן י"ז כ"ח: בהמה דקה שפשטה ידה. נקמן נ"ח מ"ג: בד"א שהיתה בחזקת מסוכנת. מיי' וסמ"ג שם סוס"מ שם: ן השוחט לנכרי שחיטתו כשרה. ל"מ פ"ב זמנים מ"ז פ"ל מיי' פ"ב מה' שחיטה הכ"ב סמ"ג עשין כ"ג סוס"מ י"ד סי' ל' כ"ג: שסתם מחשבת נכרי לעבודה זרה. נעיל י"ג ע"ל נקמן קפ"ז ע"ב. גיטין מ"ה ע"ל מס' פ"ז ל"ב ע"ב ע"ב ירושלמי גילה פ"ל ה"ל מסכת ע"ז ע"ב כ"ג:

שנויי נוסחאות

ן המסוכנת. כ"ק המסכנת. רבן (שמעון בן) גמליאל. כד"ל וכ"ק וכ"מ וכ"ם וכ"ה וכ"ל ונכ"ר כ' ונה"ג וכ"ף וכל הכתבים ליתא וכן מתקו המהרב"ל וסמיטו על פיו במשב"ג ד' המוויליה ונגנגתי ומי' מהרב"ל וכן ממתק במשב"ג דפוס בוגיגו (ד"ס). (אף) השוחט. במשב"ג ומכמיות ויוטיגת ריזוג ומנעוגה ליתא. ולמחר השכים. כד"ל וכ"ק ובתוספתא וכ"ף ובשחר עמד; כ"ר כ' ובשחר עלה. כתלים מלאים דם. כ"ק הכתלים; כ"ר ד"ק בכותלין דם. (שזינקה). בגליון כ"מ ובתוספתא וכ"ל ס' ברוש שזינקה; כ"ר מ"ל ליתא. וכמדת ר"א. כד"ל וכ"ק וכ"ר מ' וכ' כמדת. (או) ביד או ברגל. כ"ם וכ"ר מ' וכ' וכ"ף ליתא וכן ליתא גם כד"ל וכ"ק (ובכס וברגל ומוכת מגמ' (ל"ח ע"מ) ומדרגן מי עדיף ותקן כו' דע"ס היא (ד"ס). בונבה. כ"ק בזנב. ארך בחמה דקה ואחד. כד"ל וכ"ר מ' וכ' וכ"ף ד"ק אחת.. ואחת. שפשטה ידה. כ"ק.. את ידה. ולא החזירה פסולה שאינה. כד"ל ולא החזירתה.. שאין זו. (בלבד). כד"ל וכ"ק וכ"ר מ' וכ' ליתא. במה ד"א. כ"ק במי.. שהיתה בחזקת מסוכנת. כד"ל כשהיא..; כ"ק בחזקת שהיתה מסכנת (?). אם היתה בחזקת. כד"ל אם היא.. בריאה. כ"ק בריה (?). אין בה (אחד) כד"ל וכ"ק לא היו בה; כ"ר כ' ליתא; כ"ם.. אחת. הללו. כד"ל ונכ"ק וכ"ר ה' האלו. ן ר' אליעזר. כ"ק ומכ"ב ור'.. שחטה שיאכל (ה' נכרי מחצר כבד. כד"ל.. הכבד; כ"ר כ' ליתא; כ"ר.. ישראל שיאכל נכרי מחצר הכבד; במשב"ג. לאכול לנכרי.. וכ"מ.. לאכול נכרי.. וסיא יותר נכונה מוסתת משב"ג דפוס; כ"ר מ' לא שחטה אלא לאכול.. ש(סתם) מחשבת נכרי. הנכרי. וכ"ה ב"ל (ובס נכרי).

יכין תפארת ישראל יכין

מכשירין רק ז' מקין [ועי' תוס']: לו) דמנו דמכשרת שחיטת הבכר לאכילה. מכשירתו נמי לטומאה: לו) דהיינו שכשמעמידין אותה בהכאה מקל או בגערה ואינה עומדת. ואף שאוכלה כבריאה. ואף שכשמעמידה [ביד] נשארת עומדת. אפיס נקראת מסוכנת. [ובש"ם [דל"ז ב'] אמרינן אפילו אוכלת בקעיות ואפילו אוכלת קורות. וג"ל דבקעיות הם פקועות. והם אבעיתים מרים. כמו שמן פקועות [פ"ב דשבת]. וקורות היינו רך של דקל שנעשה עץ בשנה הבאה [בכורות דל"ו ע"ל]: לח) שנעגעה ע"ע באבריה. צאפפעלן בל"ח: לט) שבשלה פרכסה הייסינן שמתה קודם גמר שחיטה. מיהו בהמת עכו"ם מסוכנת אסור לשחטה [מגיד פ"ד ממאכלות]. [ולכאי תני תנא לשון דיעבד]: מ) מלת זינוק הוא לשון קפילה. כמו יזנק מן הבשן. ור"ל הכא שקפץ הדם בקילוח מבית השחיטה. ע"י שהבהמה רגילה אחר שחיטה לנפוח בגרונה. וזה סימן שלא מתה מקודם: מא) מסוכנת

ולא ידע אם פרכסה: מב) ר"ל שמלא דם בכותלי הלואר הנשחט. [ונ"ל דהיינו על העור שבגד מקום השחיטה. דאילו תוך בית השחיטה ממש מה ראייה. והרי גם כשחוהך בשר מתה אגב דוחקא דסכינא נפק דמא]: מג) דס"ל דסני בזינקה: מד) הנעגעו לכאן ולכאן: מה) ובעוף סני ברפרף בגפו: מו) אבל ברגלה סני בכפפה לו פשטה לותו דברגלה כחה חזק עפי וסני בהכי [ועי' מ"ם זביס פ"ד סי' ס"ב ודו"ק]. מיהו בגפה סני בכפפה לו פשטה אפילו ביד. וכל פרכס לריך שיהיה בסוף שחיטה עד אחר שחיטה. וקיי"ל כחכמים [סי' י"ז]: מו) בהמת נכרי: מח) ואפילו לכתחילה מותר. ולא חיישינן שיתכוון נכרי לע"ז ואסור בהנאה ויעבור ישראל ג"כ אלפני עוור לא תתן מכשול: מט) דאסור בהנאה. דמסתמא מתכוון לע"ז: נ) הוא יותרת הכבד. ורגלה לומר אפילו דבר מועט. ונ"ל דמיירי שמכר העכומ"ז הבהמה כולה לישראל ולא האיר לעצמו

ראשון לציון

ן בבשנה רבן (שמעון בן) גמליאל לומר סי' וכן גירסת הערוך בערך סכן גמליאל ורבן שמעון בן גמליאל וכן ליתא בסוגיא ל"ח וברש"י [ועי' מכרש"א בחתה הים נוכסים בשתי ידיה משום דא"כ מאי פריך בסוף במעתין ל"ח ע"ב מאי קמ"ל הנמנו וכו' הא תדרגא קי"ל כרשב"ג במשנתינו ע"ש. ול"ל ליישב דאיכא למימר כמ"ש התוס' בתוספות ס"א ע"ב ד"ה הלכה. ותו י"ל דקושית הגמ' על רבא מלי קמ"ל ובבא לא ס"ל הך בללא המבואר בתוספות ע"ז ע"א ע"ז ס"ע ע"ב גם אמוראל מקשה בגמ' ואמוראל ג"כ לא ס"ל הך בללא המבואר בע"ז ל"ב ע"ב תדיס הלכה ע"ש. ויש עוד מילין ממלי דלי הכי סי' י"ז ליישב דעת הרי"ף ורא"ש בפסקו דלא כאמוראל ואין כאן מקום לקבל תרוץ [עיין יסל"מ: תוי"ט סד"ה השוחט את המסוכנת כו' [ואפילו לכתחלה הרי וכ"כ תוס':

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

יותרת הכבד: אבר רבי יוסי קל וחומר. דלא מהניא מחשבה בעלים. מאיל וישראל שחיט לה: ומה במקום שמחשבה פוסלת. דהייבו במוקדשים. כדכתיב (ויקרא ז') המקריב אותו לא יחשב קרי ביה לא [יחשוב] כלומר שלא יחשוב לאכלה חוץ לזמנו כי פגול יהיה: אין הכל הולך אלא אחר העובד. דכתיב המקריב לא יחשב. אבל בעלים לא פסלי במחשבתן כי מקריב לה כהן: מקום שאין המחשבה פוסלת. בגמרא מפרש למתני' דהכי קתמר ומה במקום שהמחשבה פוסלת במוקדשים בד' עבודות. אין הכל הולך אלא אחר העובד. מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין אלא בב' עבודות. אינו דין שלא יהא הכל הולך. אלא אחר השוחט. והכי פירושה במקום שהמחשבה פוסלת במוקדשים בד' עבודות שחיטה וקבלת הדם זריקה והולכה בחיזו מהלו שחשב ע"מ לאכול מן הזבח חוץ לזמנו. פגול הוא. ואע"פ שיש בה הומרא זו אין מחשבה הולכת אלא אחר העובד. חולין לענין ע"ז שאין מחשבה פוסלת בהן בד' עבודות. אלא בב' בשחיטה ובזריקה דהני הוא דכתיבן זובח לאלהים יחרם (שמות כ"ב). בל אסיך נסכיהם מדם (תהלים ט"ז) אבל קבלה והולכה. לא כתיב בהו. והקטרה אע"ג דכתיבא בע"ז. *מיהו לאו עבודה היא לאסורי בהמה משום הקטר חלבה לע"ז היכא דלא נשחטה ולא נזרק דמה לע"ז דהא אפי' בפנים לא מפסיל קרבן אם חשב על אכילת בשר בשעת הקטר חלבים. וכיון שמליגו קולא במחשבת חוץ דין הוא שנקל בזה שלא יהא הדבר תלוי. אלא בשחיטה. והלכה כרבי יוסי: **ח** השוחט לשם הרים וכו'. שחיטתו פסולה. ותקרובת ע"ז לא הויא ליאסר בהנאה. משום דכל הני אינן נעשים ע"ז. דכתיב (דברים י"ב) אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם. ומיהו פסולה מלאכול. משום דדמיא לשחיטה לשם ע"ז ומחלפא בה. ודוקא שאמר לשם הרים לשם גבעות אבל אם אמר למלאך הממונה על ההרים ועל הגבעות. הרי זו זבחי מתים ואסורה בהנאה: לשם דבר כשר. שחיטה שהם: **ט** אין שוחטין לתוך ימים. שלא יאמרו לברו של ים הוא שוחט: ולא להתוך הבלים. שלא יאמרו לזרוק דמה לע"ז קא עביד: עוגה. גומא לשון עוגיאות לגפנים במועד קטן [ב' ע"א]: עינה של מים. דוקא עמורים. אבל אלונין לא. שמא יאמרו לפרלוף פניו הגראה במים הוא שוחט: ובספינה. יכול לשחוט על גבי כלים. והדם

סוחט

והוא כחלב ודם. אלא אפילו כזית של בשר גמי. כדאמרינן בגמ' וכו'. ואורחא דמלתא הוא דנקט. תוס': ומה במקום שהמחשבה פוסלת. כתב הר"ב. דהייבו במוקדשים. כדכתיב המקריב אותו לא יחשב קרי ביה לא יחשוב כו'. וכן לשון רש"י

לע"ז. אמר רבי יוסי. קל וחומר הדברים ומה במקום שהמחשבה פוסלת במוקדשין (נא). אין הכל הולך אלא אחר העובד (נב). מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין (נג). אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט (נד): **ח** השוחט לשם הרים. לשם גבעות. לשם ימים. לשם נהרות. לשם מדברות (נה). שחיטתו פסולה (נו). שנים אוחזים בסכין ושוחטין. אחד לשם אחד מכל אלו. ואחד לשם דבר כשר (נז). שחיטתו פסולה: **ט** אין שוחטין לא לתוך ימים. ולא לתוך נהרות (נח). ולא לתוך כלים (נט). אבל שוחט הוא לתוך עוגא (ס) של מים (סא). ובספינה

ההרים כו' וכן לשון רש"י. ודרשא פסוקה נקטי אע"ג דר"י הגלילי אמרה. וא"ק נסיב דרשא אחריתי במכנה ה' פ"ג דע"ז: שנים אוחזים בסכין ס' שחיטתו פסולה. והא דמסיק הר"ב במסכת ו' פ"ז דכלאים. דאין אדם אומר דבר באינו שלו. הא אינא הכא בגמ' תרי אוקימתות. חדא דהכא בים לו בה שותפות. וכ"פ הרמב"ם. *ואחדא בישראל מומר א"ל שהתרו בו וקבל התראה. וכ"פ הרא"ם. ועיין לקמן מ"ו וכה"ג בעינן למימר נמי בהמנסך דמתני' ד' פ"ה דגטין: **ט** אין שוחטין לתוך ימים. פי' הר"ב שלא יאמרו לבר של יס הוא שוחט מכ"ה ל"ם לעולין ל"ם עמורין. כ"מ פ"ב מה"ם: [*אבל שוחט הוא

לתוך

לתוכל לרפואה ולא להקריבה. אסורה. אבל מותר בהנאה. דמ"הובר אינו נעשה ע"ז. מיהו בשחט בשם מלאך הממונה על אלו. אסור נמי בהנאה. אפילו לא נתכוון לעבדם [שם]: נו) ר"ל בשם שחיטה כשרה. אפילו שחטו ב' בני אדם בב' סכינין. ומיירי שהן שותפין. דאל"כ אין אדם אומר דבר שאינו שלו. וי"ל דאפילו שותף אינו אומר דבר שאינו שלו. רק הכא מיירי במומר או בשהתרו בו [סי' ד']: נח) שלא יאמרו לבר של יס או של נהרות שוחט: נט) שלא יאמרו שמקבל דמה לזרוק לע"ז: ס) נומא: סא) ר"ל

דוקא

יכין — תפארת ישראל — יכין

לעלמו רק דבר מועט [ועי' רש"י דל"ע ב' ד"ה לר"ת]: נא) דלא אומר דהייבו במוקדשין שנפסלין בפיגול. כשחיבב בא מד' העבודות. שחיטה. קבלת הדם. הולכה. זריקה. לאכל מהן אחר זמן אכילתן: נב) אבל בעלים לא פסלו במחשבתן: נג) דהייבו בחולין. שאין בשרן נפסל במחשבת ע"ז רק בב' עבודות. שחיטה וזריקה. אבל קבלה והולכה לא כתיב בה: נד) ולא אחר מחשבת הבעל"ח בעל הבהמה. והכי קיי"ל [סי' ד']: נה) שמתכוון לעבדן בזה: נו) דלא אומר אסורה באכילה מדדמי לשוחט לע"ז. ואפילו נתכוון

תוספות רע"ק

[אות ז] הרע"ב ד"ה מקום. מיהו לאו עבודה היא לאפסולי בהמה משמע דזריקה הוי עבודה לאסור הבהמה וכבר תמהו בזה תוס' על רש"י כיון דבבר נותרת הבהמה איך תחזור ותאסר ע"י הזריקה ושאני קדשים דלא מתבשרי קודם זריקה. עיין בהרז"ה ותרשב"א והר"ן שכתבו דפי' הסוגיא כך במקום שמחשבה פוסלת בד' עבודת בקדשים הייבו במחשבה בשעת שחיטה לזרוק

פייעתא דשמיא היא. אבל לעניל בגדר דזריקה למאוד לתתי דקי"ל כחכמי' במסכת ד' פרק קמא דזבחים נגד רבי שמעון והולכה היא עבודה ממש. וא"ק אין תמיות על רש"י והר"ב לפרש נגד ההלכתא גם בהרבה מקומות במסכת סידר רבי על סדר שחיטה קבלה והולכה זריקה. ודע דגם בפסחים ס' ע"ב כתב רש"י בד"ה ישנו בלענא עבודות שחט לו זמן לו אלן כו': **ט** בשמנת לתוך עוגא של מים וכן גירסת הרא"ם אבל בערוך ערך אגן כי גרס אגן פי' סאל מלשון ויסם בלגנות וכן גירסת הרי"ף והרמב"ם עיין כלם מבנה:

[סדר קדשים ח"א] **יט**

ראשון לציון

ז תוי"ט ס ד"ה שהמחשבה פוסלת כו' כך נ"ל כדי שלא לתגיה. וודאי לאוקמא גירסת

אי"ר יוסי ק"ל הדברים. ירושלמי גיטין פרק ה' פ"ו: אין הכל הולך אלא אחר העובד. זבחים מ"ז ע"א מיי' פי"ל מה' פסולי המוקדשין ה"ט: **ח** השוחט לשם הרים לשם גבעות כו'. נ"ם ע"ב מיי' פ"ב מה' שחיטה הי"ד סמ"ג עשין מ"ב טוש"ע י"ד סימן כ' ס"ב: **ט** אין שוחטין לא לתוך ימים וכו'. מ"א ע"א מיי' פי"ב מה' מאכלות אסורות הי"ד סמ"ג עשין מ"ב שחיטה ה"ה סמ"ג עשין מ"ב טוש"ע י"ד סימן י"ח ס"ב: ובספינה ע"ב כלים. פוס"מ שם ס"ד:

שנויי נוסחאות

ומה במקו' שהמחשבה. בד"ל ומה אם במקום שהמחשבה וכ"ה אם גם בכי"ק (וגם מה) וכ"ה שהמחשבה גם בכי"מ. בבוקדשין. בכי"ף ד"ק מוקדשין. אין (הכל) הולך אלא אחר. בכי"ל כ' ליתא; וכן ליתא בכי"ה וסוגה בגליו; בד"ל ובכי"ק .. לאחר. שאין מחשבה. בד"ל ובכי"ק ובכי"ף ד"ק. המחשבת. (אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר. בכי"ק לא יהא הכל הולך אלא לאחר וליתא וכן ליתא בכי"מ וכן ליתא בד"ל (וגם ליתא גם למלי אלא וכמו דממקן גם בכי"ה) וכ"ה.. לאחר גם בכי"ף ד"ק. **ח** לשם הרים. בכי"מ ובכי"ה ובכי"ל כ' לשום בכל הסגנה. בבכין ושוחטין אחד לשם אחד. בכי"ל כ' בבכין אחד שוחט לשם.. בכי"ה אחד לשם דבר אחר. לשם דבר כשר (שחיטתו) פסולה. בכי"ן לשם דבר אחר (?) שחיטתן.. וכ"ה אחר גם בכי"ל כ' וכ"ה שחיטתן גם בכי"ל לא; בד"ל. פסול וליתא. **ט** (לא) לתוך ימים. בכי"ק.. הימים וליתא וכן בסוף הנהרות. הבלים וכ"ה בהגיל בכולם גם בד"ל ובכי"ף ד"ק. ולא לתוך) נהרות. בכי"ל כ' ליתא. (ולא לתוך בלים). בכי"ה ליתא. אבל שוחט הוא לתוך עוגא. במכ"ל .. עוגה; בכי"ק אלא.. הגוגל וכ"ה הגוגל גם בכי"ל וכ"ה בכי"ו בגליא; בכי"ל כ' עוגלן; בכי"מ. אגן וכ"ה בכי"ה ובכי"ר ל' ועי' רגלינ.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אין שוחטין לגומא כל עיקר. ירושלמי כלאים פ"ט ה"ח ועיי' מומי' זמנם פ"ל ע"ח ע"ד ה"ה לג ופ"ם ניפ"ע סם מ"ו ופפ"ג סם פוס"ע י"ד סימן י"ב פ"ח: ד' השוחטין לשם עולה לשם זבחים כו'. מ"ח פ"ג מיפמתת חולין פ"ב מ"ו פ"ג מה' שחיטה הלכה י"ז י"ח כמ"ג עצין פ"ג פוס"ע י"ד סימן כ' פ"ח: שנים אוחזין בסכין ושוחטין. מ"ו סם הכ"ח פוס"ע סם פ"ג: השוחטים לשם חטאת כו'. פוסמפת סם מ"ו סם ה"ח פוס"ע סם פ"ח:

שנויי נוסחאות

על גבי כלים. בכי"ק ובכי"ל כ'.. הכלים. לגומא (כל עיקר). בד"נ ובכי"ק בגומא וניתא וכן ליתא בכי"מ ובכי"ל מ' וכ' וכ"ס בגומא גם בכי"ס. אבל עושה גומא. בכי"ל מ' ובכי"ק ד"ק.. עושה הוא..; בד"נ. עושה אדם..; בכי"ק.. עושה הוא אדם..; בכי"ל כ'.. אדם עושה.. בשביל שיכנס חרס לתוכה. בכי"ק ד"ק כדי.. בתוכה וכ"ס בתוכה גם בד"נ ובכי"ק; בכי"ל מ'.. שתכנס ?.. שלא יחקה את המינין. בד"נ ובכי"ק ד"ק כדי שלא יחקה..; בכי"מ בגמ' שמא יחקה.. במס"ג מן ד' בתולות ולגלה.. הצדוקים. ל' לשם. בכי"מ ובכי"ל כ' לשום בכל המקום. לשם זבחים. בד"נ ובכי"ק ובכי"מ ובכי"ל ובכי"ל כ' לשם שלמים ועי' תוי"ט. לשם תודה. בכי"ק ולשם. ור"ש. בד"נ ובכי"ק ר"ש. (שנים אוחזין כו' אחד לשם כו' לשם דבר כשר שחיטתו פסולה). במס"ג ..לשום. לשום. כ"מ. לשם כשר שחיטתו..; בכי"ק.. לשם דבר אחר שחיטתו..; בכי"ס לית כ"ז.

תוספות חדשים

ל' בתוי"ט סד"ה ור"ש כו' דל"ם לטעמיה כו' מסוס דלא התנדב כדרך המתנדבים:

תוספות רע"ק

דקושיא מכלאים דקי"ל דאא"א דבר שאינו שלו מה מהני בזה מומר. דלא מהני רק אם אמרינן דאאדש"ש אלא דאמרינן לצערו ה קמבוון. בזה מהני מומר: ט [אות כ] בפסנה ובשוק לא יעשה כן. ואם שחט אסור לאכול משחיטתו עד שיבדקו אחריו שמא פיו הוא. והרשב"א בתו"א כתב דאם

יכין **תפארת ישראל** **יכין**

שותת ויורד לתוך הים. שהרואה אומר. כדי שלא ללכלך הספינה הוא עושה: אין שוחטין לגומא כל עיקר. ולפי' בבית דגומא. מפני שהוא חק המינים: אבל עושה גומא. בגמרא מפרש דהכי קאמר אין שוחטים לגומא כל עיקר. והרואה לנקר תלרו כילד הוא עושה. עושה מקום תוך לגומא ושוחט. והדם שותת ויורד לגומא: יחקה את המינים. יחזיק ידיהן בחקותיהם. יחקה לשון חק: ו' השוחט. חולין בחול לשם עולה כיון דעולה באה בנדר ונדבה הרואה אומר עכשיו הוא מקדיש ושוחטה לעולה. וקדשים בחוץ מותרים. הלכך נזור רבנן עלה ופסולה. וכן בלמים [וכו']: אשם תלוי. בא על ספק חיוב כרת כגון שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל אחת מהן ואין ידוע איזו מהן אכל. להכהן ואחותו עמו במטה ובא על אחת מהן ואין ידוע על איזו מהן בא. מביא אשם תלוי להגן מן היסורים עד שיודע לו אם חטא ולאי מביא חטאתו ומתנין רבי אליעזר היא דאמר [כריתות כ"ה ע"א] מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום. שבכל יום עומד בספק חטא ולבו נוקפו שמא חטאתי. ונמצא שדבר הנדר ונדב הוא: לשם פסח. ופסח נמי מקרי דבר הנדר ונדב הואיל והוא עשוי להפריש כל ימות השנה ולהניחו עד זמנו. אמרי קא שחיט שלמים בחוץ ואכיל להו: ורבי שמעון מבשיר. דלא חיים למרלית העין: אשם

על גבי כלים[סב]. אין שוחטין לגומא[סג] כל עיקר[סד]. אבל עושה גומא בתוך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכה[סה]. יובשוק לא יעשה כן שלא יחקה את המינין[סו]: ו' השוחט[סז] לשם עולה. לשם זבחים. לשם אשם תלוי[סח]. לשם פסח[סט]. לשם תודה. שרויטתו פסולה[ע]. ורבי שמעון מבשיר[עא]. שנים אוחזין בסכין[עב] ושוחטין. אחד לשם אחד מכל אלו. ואחד לשם דבר כשר. שרויטתו פסולה[עג]. השוחט

להוך עוגת של מים. כתב הר"ב. ודוקא עכורין. אבל צלולין לא ממא יאמרו לפרלוף פניו וכו'. וכן פרש"י על הא דאמרינן בסוגיא ממא יאמרו לבבואה קא מחיט. והרמב"ם פי' כדי שלא יאמרו לאותה לורה הוא עובד. כלומר לכא הסולט בלורות. כמ"ש קלת [כת] המסגים והם במאמינים שיש שם שתי רשויות. והעותן החומר אינו עותן הלורה. ע"כ]: אבל עושה גומא בתוך ביתו. כתב הר"ב. דה"ק הרואה לנקר תלרו כו'. ואע"ג [דפסק הר"ב במשנה ד' פכ"ב דבבת] דכל מקום שאכרו חכמים מפני מרלית העין אפילו בחדרי חדרים אסור. היינו כמו בועתו בחמה אבל לא כנגד העם שאם היו רואין אותו עושה כן בלינעא היה שם חבר כמו בשוק אבל כאן הרואה שעושה בביתו אומר לנקר תלרו הוא עושה. תוס': ו' לשם זבחים. פי' שלמים עמ"ש ברים זבחים: לשם אשם תלוי. כתב הר"ב ומחני' ר"א היא. דמבמה ג' פ"ו דכריתות: לשם פסח. כתב הר"ב אמרי קא שחיט שלמים. דקא שחיט פסח בשאר ימות השנה וקי"ל דשלמים הוא [ואמרי קשחיט שלמים בחוץ]. רש"י: לשם תודה. דבא בנדר ונדבה כמ"ש הרמב"ם בפרק ט' מהל' הקרבנות: [ורבי שמעון מבשיר. פירש הר"ב דלא חיים למרלית העין. וכפרש"י. והתוס' פי' בשם ריב"א דר"ש לטעמיה דבפרק י"ב דמנחות משנה ג' ופפ' י"ג מבנה י']: שנים אוחזין כו' שחיטתו פסולה. הקשה ב"י בסי' ה' להרא"ש שכתבתי במשנה ח'. דאפי' יש לו בה שותפות אינו אוסר. ואמאי פסול לה הכא. ותירץ דס"ל דלא אמרו דאין אדם אוסר כו' אלא בדבר שאיסורו מן הדין מצוה דמכחמת לגעוריה קא מצוין אבל בשותפות בשם אחד מבל אלו. שאין איסורו מן הדין אלא מפני מרלית עין כי לא הוה דידיה מאי הוי. הא מאן דחזי סבר דידיה הוא ואתא למיסרי קדשים בחוץ הלכך אפילו אין לה בה שותפות אסורה. והרמב"ם מגריך בכאן ג"כ. שיהא לו בה שותפות. דסבר שכל שמחט בהמה שאינו שלו בשם דבר פסול קלא אית ליה. עכ"ד. ומ"מ יש לתמוה עליו דאיזון זה כתבו לדעת בעל המגדים. והוא פי' שם ברים הסימן. דלא ס"ל טעמא מסוס מרלית העין.

דוקא בשים שם מים. דאז לא חזי לזריקה. ודוקא במים עכורים. אבל בצלולין לא. שיתבודהו שמחט לפרלוף פניו הנראה במים: סב) ר"ל אם האדם בספינה. והמקום דחוק לו. שוחט ע"ג כלים או דפין מרוכין. שמניח קלה מ' מהן בספינה. וקלה הב' מהן לחוץ. בדרך מדרן. ושוחט ע"ג הכלים. והדם שותת לים. אבל לחוץ הכלים אסור [פי' י"א]: סג) שלא בא מים: סד) אפילו בבית ד"ל דרואה לנקר ביתו. והבידותו שעושה חוק המינין. [וג"ל דאפשר דר"ל נמי במלת כל עיקר אמאי דסמוך ליה. דהיינו אפילו לשחוט ע"ג כלים שירד מעליהן לגומא אסור. דבשלמא בשוחט למים דאסור מטוס הסדא שמחט לבר המים. לפיכך בשוחט ע"ג כלים. אף שמותת אח"כ למים. אין כאן הבם שמחט לבר המים. אבל בשוחט לתוך גומא. דהתחד יהיה הרואה לכנס הדם לזורקו לע"ז. לפיכך גם בשוחט ע"ג כלים לגומא. יש חבד זה]: סה) שמחט בקרקע בתוך והדם שותת לבם. כדי לנקר תלרו: סו) ר"ל דר"ל שלא יעשה חוקים עם המינים. ואע"ל א"כ בריסא נמי כל שאסרו חכמים מפני מרלית עין אפילו בחדרי חדרים אסור [בילה ד"ט א']. וי"ל דהיינו בהאפשר להוסדו בלגעא כמו בפרהסיא. וכמא גם בלגעא ידאתו אדם ויתבדנו. משא"כ הכא בבית מדמשנה לשחוט תוך לגומא. ואמנו שפי דלנקר תלרו עבוד. ועי' תוס' [ע"ז די"ב א']. דמלאן מוכח דלא קיי"ל הך דבחדרי חדרים אסור.

ועי' רמב"ן [א"ח ס"א סקנ"ו שכתב כן ג"כ בשם הר"ן ע"ש]: סז) חולין בחוץ: כת) דבסהיו מונחים לפני אדם ב' חתיכות אחת חלב ואחת שומן. ואכל א' מהן. ואינו יודע אם אכל את החלב או השומן אכל. מביא אשם תלוי. וכן כל כדומה לזה בכל איסור כרת בחתחזיק איסורא. ואינו יודע אם התחייב בו חטאת. ומתניתין ר"א היא דס"ל אדם מנדב אשם תלוי בכל יום כשילה. והו"ל גם כן דינו כעולה ושלמים ודכוותייהו שכן בר נדר ונדב ולהכי אפשר לאחדו שהקדישו: כט) דגם כן יכול לנדרו ולהפריש בכל ימות השנה ולהניחו עד זמנו. וכי שחט ליה הבתא קודם זמנו הו"ל שלמים. והו"ל כשוחט שלמים בחוץ: ע) דאף בבאמות לא הקדישו. עכ"פ הרואה סובר שמחט קדשים בחוץ. ואפילו היא בעלת מום. שמא לא יראה הרואה את מומן. והכי קיי"ל [י"ד סי' ס']: עא) דלא חיים למרלית עין רק לכתחלה. אבל לא שיפסל עי"ז בדיעבד. אבל לכתחילה ודאי חיים. דאל"כ לפלג נמי בגומא לעיל: עב) ואפילו בב' סכינין וב' מקומות. וכלעיל: עג) אע"ג דכבר קמ"ל הכי לעיל [מ"ח]. קמ"ל הכא דאף דכל האיסור הוא רק מדרבנן כשוחט קדשים בחוץ ואינו עושה איסור ממש אפ"ה אסור. ואף לי"א לעיל סי' נ"ז. דגם שותף אינו אוסר דבר שאינו שלו. זהו דוקא בדבר שאסור מדינא. אמרינן דהעושה התכון להקניטו לבעליו. ושרי. אבל הכא דרק מסוס מרלית עין אסור. להכי אפילו

איתא דבריבבר שחיטתו פסולה אמאי לא תני כאן במחני' שחיטתו פסולה כמו דקתני במחני' הקודמת מ"ד ומ"ח. ובפורי אבן מגילה ד' כ"ד ע"ב כתב להרץ דלעיל הפסול רק באותה השחיטה דנשחטה בפסול ושארי שחיטתו כשרות. אבל הכא הפסול בגברא וכל מה שישחוט פסול דחיישי' שמא מין הוא משא"ה לא קתני שחיטתו פסולה דהיה בנשמע דרק שחיטה זו פסולה: י [אות ל] תוי"ט ד"ה ור"ש מבשיר. דר"ש לטעמיה דבפי"ב דמנחות. והיינו דלא שייך באן מראית עין דדומה למקריב ע"מ שאשחטנה בחוץ:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אשם ודאי. כגון אשם גזילות מי שנשבע לשקר על כפירות ממון. ואשם מעילות. ואשם שפחה חרופה. וע"ש שאשם תלוי בא על שפחה קרי להני אשם ודלמ"ל: לשם בכור לשם מעשר. מידע ידעי איכא דשקר הוא דבכור ומעשר קלא היא להו ומידע ידעי מקמי הכי דאילו ההוא שעתא לאו בני אפרושי ניהו. דגימא הנתא קמקדים להו: זה הכלל. לאתויי אם אמר הריני שוחט לשם עולת נזיר שהיא פסולה דמהו דתימא ליכא למיחש לחורבא דמידע ידעי דהא לא נדר קמ"ל דמימר אמרי דלמא נדר בלגעא זה ל' יום שהוא שתה נזירות ובטלשים יום לא מנכרא מלתא לנכנוי: ושאינו נידר ונידב. לאתויי עולת שאם אמר לשם עולת יולדת בפירוש כשרה. ואפי' אמר לשם אשה שאינה חייבת קרבן לידה ומהו דתימא הואיל ואין אותה אשה חייבת קרבן לידה לא היתה זו אלא נדבה. קמ"ל דא"מור שמא הפילה דמפלת אין לה קול וגמלא קרבן זה חובה ולא נדבה. ולפיכך בחיטתו כשרה:

לשם חטאת. לשם אשם ודאי עד). **לשם בכור. לשם מעשר. לשם תמורה. שרוטתו כשרה** עה). **זה הכלל כל דבר שנידר ונידב** עו). **השוחט לשמו. אסור. ושאינו נידר ונידב** עז) **השוחט לשמו. כשר:**

שיעת ליעגא דמבנתינו הל"ל פסול. אלא דאדא מלתא הוא פוסלין ומכשירין ואוסרין ומתירין כדאמר בגמרא בפ"ק דף י"ח]: ושאינו נידר ונידב. כתב הר"ב לאתויי עולת יולדת כו' קמ"ל דאימר במא הפילה כו'. וגמלא קרבן זה הובה כו'. וכן הוא בפי' הרמב"ם. ודבריו המוהין הן. דהא אמרן היכא דאיך חובה. אה"נ דמפסל. וא"כ הכא ממ"נ מפסל ולרמ"י שהי גרסאות בגמרא גירסא אחת מוקי למתניתין בחין לו אשה. הא יש לו אשה פסול. דאימר אפילו אפיל. וגירסא אחרת מתני' בים לו אשה וכשרה מטוס דאי איתא דילדה קלא איכא לה. גם להרמב"ם בחבורו פי' אחר שכך כתב בפ' ב' האשה בשחטה לשם עולת יולדת ואמרה זו לעולתי בחיטתה כשרה בחין עולת יולדת באה בנדר ונדבה והרי אינה יולדת שנתחייבה בעולה. ואין חוששין לה שמא הפילה. שכל המפלת קול יש לה. ע"כ:

יבין תפארת ישראל בועז

אפילו אין ע בה שותפות כלל. עכ"פ איכא מראית עין שיחשוב הרואה שהשוחט קדשים בחוץ מותר לאכלן: עד) אשם גזילות ואשם מעילות ואשם שפחה חרופה. דמדכולן בחין על חטא וודאי. להני קרי ליה אשם וודאי. [בך כ' רש"י] (א): עה) דאם היה חייב באלו היה קול לדבר. ומיאין קול ידעו שמשקר: עו) זה הכלל לאתויי עולת נזיר דלא אמרינן אילו היה נודר בנזיר היה קול להדבר. ליתא. דראוי להגיע נזירותו [כמ"ח תקס"ה]: עז) זה הכלל לאתויי עולת יולדת דכשר בששחט לשמו. (ב):

פרק ב (א) ולולא מסתכינא ל"ל דרש"י נקט הכהו לרבותא, דאע"ג דהכהו אפשר דאפשר שנתחייבו בהן לפני בשר, ולא לתפרסם עדיין חטאן, אם"ה אמרינן אילו נתחייבו קלא הו"ל כפי' ע"ה, וכ"ש אשם מעורע, דגמי בא על חטא וודאי (כערכין י"ד ב). והרי ע"י שבדד יבב. ושב הכהן. ובא הכהן. ולא הכהן. וודאי דע"ז היה מתפרסם מלתא אילו היה כדברין, וידעו שמשקר. וכמו כן אשם נזיר דגמי בא על חטא וודאי [כנדרים ד"י ע"א] דקאמרינן התם דנזיר שמא שונה בחטא הרי הוא גמי כ"ש מאיכך אשמות הרי אם שנדר בנזיר. ונעמא. והולרך לאמות מחדש גמי הוה מגרשם לה מלתא. אלא וודאי ידעו הכל שמשקר. וכן משנבר לע"ד דהכך ג' אשמות ככלון גמי באשם וודאי. דאל"כ למה נלהק תנא ברישא לאמקש לאיסור' רק אשם תלוי, והוא רק אליבי דיחידאי כלעיל סי' ס"ח שפי הו"ל לאמקש הכך תרתי. אע"כ כדאמרן. ואא"ל אא"כ מ"ש אשם מזירות דמותר בבהם לשמו. ומ"ש עולת נזיר דאסור בשחט לשמו כלקמן סי' ע"ו, וכמו שאמר בפ"ש התם אימר נדר בלגעא, א"כ אשם גמי. י"ל דדוקא נזיר עתור מזר מלפרסם חסידותו אסור [כמ"ח שסתקס"ה]. משא"כ בנשמא בנזירות. ומילא מתפרסם. וגם הוא בעצמו רגיל לפרסם שנכשל. כדי שיתמרו בני אדם מלהכשל כמותו, כדיגמת מ"ש חוס' הכא [ל"ה אימר] דמעילה רגיל לפרסם הבעלי מה"ש. ועי' רתוי"ע כאן שהביא כל זה בע"ע. (ב) אב"י ועי' בעמ"ח סי' מ'. דלפ מחר אמירת פרשת אשם יאמר יה"ר. וכ' הב"י הטעם בשם מהר"ר אבוהב. דגם אשם הוא בא בנדבה בנזיר. והקשה רמג"א הרי אשם בא רק בנזיר שנעמא וזה תלוי במקרה ולא בנדבה. ותי' בתשו' כנסת יחזקאל, דהרי אתנו כולנו שמאי מתים, וא"כ גם אשם נזיר בא בנדבה. דאי בעי מתנדב בנזיר. וממילא יתחייב אשם. ולפע"ד נ"מ לדינא גם בבחיטה, בשחט בזה"ז לשם אשם נזיר, פסול מה"ש. דהרי בכיר בא בנדבה וכמבואר. וליכא לאימר כמ"ש אחמ"ו הנאמ"ר דמפרסמ' מלתא ע"י שנדרך לשמות מחדש. ליתא. דהרי אנו שמאי מתים מעיקרא משעת קבלת הנזירות. **אמנם** ק"ל על דבריו הטור בי"ד שכתב בשוחט לשם אשם וודאי, כשר, מדאיו בא בנדבה. והרי הוא עצמו כתב בא"ח דיאמר יה"ר אחר אשם. מדאשם נזיר בא בנדבה. כמ"ש מהר"י אבוהב וא"כ ה"ל הו"ל דבשחט לשם אשם נזיר פסול. ועי' בפ"מ לי"ד [סי' ה' סק"ד בש"ד] שכ' בשם תבואת שור, דבאמר השוחט שוחט לנזירות, אפי' הוא שמא. ואפי' רואה שאותה יין כל היום. אפ"ה פסול, כיון שהנזירות בר מידב, וזה כמו שכתבתי. **אך** ק"ק לכאורה לכון דאפילו הוא שמא, דהרי אדרבא אז בר אשם הוא. ושייך שפי לאימר דבשחט לשם אשם פסול. וי"ל. והנה ראיתי בתרלית החיים מהגאבדק"ק קעמפטן נ"י, שהקשה על תי' של רבינו כנסת יחזקאל. שדבריו הם נגד משנה ערוכה [נזיר פ"ג מ"ה]. דמי שנר בבית הקברות, אפי' בשה שם ל' יום. אין עולין לו מן המניין. ואינו מביא קרבן טומאה. א"כ מדכולנו שמאי מתים כשתנדב בנזירות, הו"ל כעודר בביה"ק דפטור מאשם. **אמנם** לעד"ל, דהן אמת דבנזיר [די"ש א'] אמרינן על הא דתנינן בתתני' יצא ונכנס עולין לו מן המניין אמר שמואל כגון שיצא והזה ושנה ועבל. א"ל רב כהנא ורב אסא לרב מ"ש לא תפרשת לן כהנין מילי. א"ל אמינא דלמא לא לרכיתו. והנה מפשטות לשון הגמ' זה משמע וודאי דבנדר בביה"ק, אבי' יצא, כל זמן שלא הזה ושנה ועבל אין עולין לו למניין ואינו מביא קרבן טומאה. לפ"ז נדידן מדכולנו שמאי מתים ואין לנו הזאה, א"א שנתחייב קרבן טומאה. **אולם** בירושלמי פ"ג דנזיר אמרינן על הא דתנינן נכנס ויוצא עולין לו למניין. ר' כהנא בעי קמי דרב. וכי אין לריך הזאה נ' וז'. א"ל תורה קראתה לפורש מקבר. מיסור, דכתיב אחרי שהרתו ז"ש יספרו לו [יחזקאל מ"ד]. ר"ל דא"א לומר אחר שהרתו ממש. דא"כ מה לריך לספור עוד ז', אלא אחר מהרתו ר"ל אחר פרישתו מטמת. דהתורה קראתו אז מטור לעניין שיעלו הז"י לנזיר למניין, וכשיחזור ויגע בטומאה יתחייב קרבן טומאה. **ורבינו** בעל קרבן העדה בפירושו לירושלמי כתב וז"ל, כך כתב רש"י ביחזקאל וז"ל אחרי שהרתו אחר פרישתו מטמת. וכך שטוי' במ"ק. וכ' הגאון הנ"ל דתלמיד שועה כ' כך ברש"י, דבתלמוד בבלי מ"ק [ד"ז ב']. מוקי לרך קרא דשבעת ימים יספרו לו במעורע. ורק בירושלמי הכא דרש כן. עכ"ל הקרבן עדה. **אולם** המעיין בתוס' [מ"ק ט"ו ב' ד"ה אחרי]. יראה שגם הבבלי דרש כירושלמי. דדרש שבעת ימים היינו ימי הזאתו. יספרו לו היינו ימי סיפורו, יע"ש, א"כ גם בבלי אפשר דדרש כירושלמי, דאחר שכירם א"ע מהמת נקרא שהור. **וא"כ** הא דיונא וכנס עולין לו למניין מביא קרבן טומאה דקתני מתני' פלוגתא דרב ושמואל היא. דלרב בירושלמי תיקן כשיגע אף אלא הזה נקרא שהור. ולשמואל בבבלי דוקא אחר שהזה מביא קרבן טומאה. ואף דבבבלי משמע לכאורה דרב לא פליג אדשמואל. מדקא"ל רב כהנא ורב אסי לרב מ"ש לא אמרת לן כהא מלתא ושייב להן דלמא לא לרכיתו. ע"כ ל"ל דה"פ. דוודאי פשטא דמתני' משמע מפי אפילו לא הזה. ולא היה לריך לפרש שכך הוא פירושא דמתני', אולם כשמעון

זה הכלל כל דבר שנידר ונידב. מ"ו. שם סי"ב פוש"ע שם:

שנויי נוסחאות

לשם תמורה בכי"ק ולשם.. (כל) דבר שנידר ונידב. בד"ע כל שהוא נדר ונדב; בכי"ק דבר שהוא נידר.. ולשם וכן ליתא בכי"מ ובכי"ר ב' (ובהם דבר הנידר..); בכי"ם ובכי"ל מ' כל הנידר.. אסור. בד"ע ובכי"ק ובכל הכ"י ובמסכ"ב ד' שונ"ו פסול ועי' תוי"ט. ושאינו נידר ונידב. בד"ע ושאינו לא נדר ולא נדב; בכי"ק ודבר שאינו לא נידר ולא נידב.

לקוטים

י תוי"ט ד"ה לשם וכו' זו לחטאת וכו' מלה ברור בגמרא דלריך שיאמר חטאתי ביוד דפרין והא לא אמר לשם חטאתי ופירש"י והא לא קאמר לשם חטאתי דמשמע שאני חייב אלא לשם חטאת דמשמע ל' נדר וכו' ומכני באומר לשם חטאתי ובדברי סתום הכא יש ע"ם וכמו שהוכיח במיסור הע"ז ז"ל בסי' הנזכר והסכים על ידו הפר"ח ז"ל ע"ש. (מ"ל): שם ד"ה לשם אשם וכו' ואמיהה אם תוספת זה הוא מדברי התוי"ט שהרי הש"י והר"ב ז"ל כתבו כגון ואמ"ל שגם שנים אלה בכלל. וגם מ"ש דאשם נזיר אחיל בזה הכלל אני לא מלאתי אלא עולת נזיר אבל אשמו בשנגה פשיטא דקלא אית ליה וכבר הקדימני בזה הב"ד ויפה כיון ע"ש וכרור. (שם): שם ד"ה לשם תמורה וכו' אבל וכו'. והא דלא חייבינן שמא יש לו זבח בביתו בלגעא כי היכי דחייבי' בנזירות משום דקלא אית ליה מלגיל לחודא אלא יבאו לידי מעילה. הוס'. (שם): שם ד"ה אסור וכו' אלא וכו' ומ"מ לא לתנס שבה הגא גלגמיה בדך סיפא עפי מכלהו דמתני' ושוד דלפתות הו"ל לחומי הכי ושלינו מדר וכו' מוחר ואמאי תנא כבר הכי דאין הנינוי אלא בזה ונ"ל דכיון דהכא בזה הכלל אתא לאתויי אם אמר לשם עולת נזיר מש"ה הגא ל' אסור ול"מ לפי דרך הטור שכתב התו"ש לעיל דחייבי שמא בהמת בן וכיון שכן אסור לעולם דחייבינן שמא בהמת נדר בנזיר ואסור לעולם לשתות יין ולהטמא הנזמן הזה הנודר בנזיר ה"ז נזיר לעולם לפי שאינו יכול

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

יכול להביא קרבנותיו ובזמן הבית נמי שייך לומר אסור עד שיביא קרבנותיו כראוי אלא אפי' לפיעם שאר המפרשי' ז"ל דלא הייטינן אלא מפני הרוגים דסברי שנדר בגזיר וכשיראוהו שוחט יין ומיטמא יסברו שמוהר באין גזירות נוהגים אלא בפני הבית כנ"ל. (מ"ל):

כשמעו דשמואל ס"ל דמתני' מיירי כשהוא, א"ל תלמידיו מ"ש לא פרשת לן דמתני' כפשוטה אף אלא הוא, ולאפוקי מדשמואל. והשיב להם, אמינא דלמא לא ערכיתו. ר"ל דלמא עדיין לא שמעתם שיש סובר דמתני' מיירי בכבר הוה אחר שיצא. ועל כרחך צריך לפרש כן, דאל"כ ק' דרב אדרב. דבבבלי מזיר ס"ל ערב כשמואל, והרי בירושלמי שפתיו ברור מלו דל"ל הוא. ואף דמצינו דכוותי' טובא דסתרו בבלי וירושלמי [כפסחים ל"א ע' תוס' ד"ה שמא. ורא"ש ניסין פ"ב סי' ד'], עכ"פ היכא לאפשר להשוות בבלי וירושלמי מפי עדוף ומצינו ג"כ שדרך של רבי היה לקבל בדבריו כל שהיה יודע שיבינו התלמידים בעצמן [ועי' חולין דל"ב ב' בענין כשתברו רוב לעוותיה]. וא"כ מדבלינו רב ושמואל בהא. הדרינן לבללא דהלכתא ערב באיסורי. ובפרש דסגרייתא דמ"ק אפשר ומי לפרשה אלינא דרב אפיר, וכמש"ל. וא"כ מתורלין שפיר דברי רבינו כנ"י. מדאמרו כולו מאלי מתיס וכיולא וכגנס למיין, דהרי פרשינן לפעמים מטומאה. לפיכך שייך שפיר נגן הבאת קרבן אשם בשנדר בגזיר. **השבתי** לבני ערב הנאבד"ק לאנדסבערג עליט"א. ראיה בני דברין מוביס וכבוסיס. ואפ"ה לך אפוא מה אעשה בני. דהרי רבינו הרמב"ם [בפ"ו מגזירות ה"י] פסק כשמואל, וע"כ מדס"ל דמדשתיק רב בבבלי מלפנוג אדשמואל בהליא ש"מ דהדר בי' לבסוף מהן דקאמר בירוס' מסמו. ואפ"ה יש ליישב דברין. דבל"ז יש לדקדק מדקאמר במתני' שנדר בגיה"ק, והוצרך לומר בסיפא יצא וכגנס וכו'. ואלטריך שמואל לחוקי, דהאי יצא וכגנס ר"ל שהוא בינו בינו. אפי הו"ל להגא למנקט בריאה היה טמא מת ונדר בגזיר. ומלי למנקט בסיפא הוה ומה ומבל וכו'. אע"כ דתנא רצה לאשמועינן דדוקא בנדר בגיה"ק שהטמא בטומאה שהגיר מגלח עליו. אבא דוקא קאמר שמואל שלריך שיהא מקודם, ואז אם חזר ונכנס ונטמא שוב טומאה שהגיר מגלח עליו. מבינא קרבן טומאה. אבל כשנדר בגיר בשעה שהיה טמא טומאה שאין הגיר מגלח עליו, בהא סגי כשפירש טומאה ביני ביני וחזר ונטמא טומאה שהגיר מגלח עליו, מבינא קרבן טומאה. וידענא שפיר שרלח"מ שם לא כ' כן. ואעפ"כ לא מצינו הכרח לומר כדבריו, ואדרבא' ממתני' משמע להיפך. **וא"כ** יש ליישב שפיר דברי רבינו כנ"י. דהרי כולנו שמאי מתיס. וקיי"ל דגזירות חלה על טמא מת, ואף שאין ברור לנו שכבר נטמאנו בטומאה שהגיר מגלח עליו, עכ"פ לאשר אין אנו מזהרים מלטמא לבבא בטומאה שגיר מגלח עליו אפשר שפיר שבבא לידי חיוב קרבן אשם. אולם לא אחד ממך בני בבת עיני שליט"א. אבל ימי הייתי מלטער על הי' זה שהביא רבינו מהר"י אבוהב [בא"ח סי' הכ"ו]. דלאיך אפשר שיהיה אשם גזיר בא בנדבה. ויאמר אח"כ יה"ר וכו'. דבשלמא בעולה ושלמים שפיר מצי למימר יה"ר שיהא זה חשוב ומקובל כאילו נדרתי עולה והקרבתיה. וכן ומי בשלמים. אבל בגזיר לבבי שאעפ"י שאינו ממאי מתיס אפ"ה מותר להגיר. רק שהיה מזהרים מלטמא לבבא [כרב"מ ספ"ב דגזירות ולא כראב"ד שם]. עכ"פ הו"ל כאומר שיהא זה חשוב כאילו נדרתי בגזירות ולאשר נטמאתי יהיה אמירת הפרשה כאילו הקרבתי אשם. ק' הרי אף שכולנו ממאי מתיס. משנדר בגזיר אף שנטמא צריך ליזהר מטומאה ותגלחת ויין. וכיסין אותו לעלות לא"י [כרמב"ם ספ"ב מגזירות] ומלא עושה כל זה ע"מ שלא ינדר. ויש ליישב בדוחק

פ"ג א אלו טריפות בבהמה. פ"ב ע"ח לעיל ל"ב ע"ח: נקובת הושט. תו"כ פרשה שמיני פרק ג' כל הפשה מיי' ה"ג מה' שחיטה הי"ב ופ"ז ה"ח מה"ג עשין ס"ב מוס"ע י"ל פימן ל"ג ס"ג: ופסוקת הגרגרת. מיי' שם פ"ב הכ"ג מה"ג שם פיט"ע שם פימן ל"ד ס"ח:

שנויי נוסחאות

פ"ג א אלו טרפות. בכי"ל ב' וג' ואלו .. ועי' תוס'

תוספות רע"ק

פ"ג א [אות יא] במשנה נקובת הושט. הא דלא קתני ניקב הושט נפסק הגרגרת כתב הת"ה משום דהגך תרתי מקום שחיטה ניגהו לכך נקט בהיפוך לישנא דקאי אפירקא קמאי דאיירי בשחיטת ושט וגרגרת. וקתני השתא דנקובתו ופסוקתו טריפה ולהכי נקט ופסוקת הגרגרת בוי"ו כיון דלענין שחיטה שייכי להדדי:

פרק ג **א אלו** טרפות. טרפה האמורה בתורה ז' שטרפה אותה חיה היער כגון ארי ונמר וכיולא בהן וכן עוף שטרף אותו עוף הדורס. כגון נץ וכיולא בו. ואין אתה יכול לומר שטרפה אותה והמיתה אותה שאם מתה הרי היא נבלה דמה לי מתה מחמת עצמה או הכה בסייף והמיתה. או שברה ארי והמיתה. הא אינו מדבר. אלא בשנטרפה. ולא מתה. אם הטרפה שלא מתה אסורה יכול אם בא אחר וגרר הגדי ברגלו או בזנבו או באזנו. ורדף אדם והאילו מפיו יהיה אסור שהרי נטרף ת"ל (שמות כ"ב) ובשר בשדה טרפה [וגו'] עד שיעשה אותו בשר הראוי לאכל. הא למדת שהטרפה האמורה בתורה היא שטרפה אותה חיה היער ושברה אותה ונטה למות. ועדיין לא מתה. אע"פ שקדם ושחטה קודם שתמות. הרי זו אסורה משום טרפה טאול וא"א בתחיה ממכה זו הבא עליה. ממלאת למד שהתורה אסרה המתה והיא הנבלה. ואסרה הנוטה למות מחמת מכותיה ואע"פ שעדיין לא מתה והיא הטרפה. וכשם שלא תחלוק במתה בין מתה מחמת עצמה. בין שנפלה ומתה בין שחנקה עד שמתה. בין שדרסה חיה והרגתה. כך לא תחלוק בנוטה למות. בין שטרפתה חיה ושברתה. בין שנפלה מן הגג ונשתברו רוב אלעותיה. בין שנפל ונתרסקו אבריה. בין שזרק בה חץ ונקב לבה או ריאתה. בין שבא לה חולי מחמת עצמה ונקב לבה או ריאתה. או שבר רוב אלעותיה. וכיולא בהן. הואיל והיא נוטה למות מ"מ הרי זו טרפה. בין שהיה הגורם בידי בשר ודם בין שהיה בידי שמים. א"כ למה נאמר בתורה טרפה דבר הכתוב בהוה. שאם לא תאמר כן לא תאסר אלא אותה שנטרפה בשדה אבל אם נטרפה בחצר לא תאסר. הא למדת שאין הכתוב מדבר אלא בהוה. וענין הכתוב שהנוטה למות מחמת מכותיה וא"א לה לחיות מחמת מכה זו אסורה. הרמב"ם פ"ד מהמ"א: נקובת הושט ופסוקת הגרגרת. מסקינן בגמ' פ"ב דף ל"ב דר"ע שנאה קודם חזרה בחזר והודה לרבי יעבב שם במשנה ד'. ולא זזה ממקומה אע"פ שחזר והודה. וכתב רש"י ואע"פ שזו קודמת אין סדר למשנה. ולא דמי לסתם ואחר כך מחלוקת דיש סדר בחדא מסכת דבמילי אחרינא לא קפדינן אסידרא. ע"כ: ופסוקת הגרגרת. כתב הר"ב

יכין תפארת ישראל יכין

הקדמת פרק ג'. אמרה תורה ובשר בשדה טריפה לא תאכלו. וזה ודאי דה"ה בבית, דמ"ש. רק קרא אורחא דמלתא נקט. דבשדה מצוי' חיות הטורפות. וגם אי אפשר לומר שטרפתה חיה עד שמתה. דאם כן נבילה היא. וכבר אסרתה תורה. אלא רצונו לומר שטרפתה חיה והוכתה הבהמה מכת מות. שאי אפשר שתחיה עוד. דאע"ג דאינה עדיין נבילה. אפילו הכי אסרתה תורה. וכשם שלא חלקנו בנבילה בין שמתה מאליה. או שהמיתה אדם או חיה. או שהמיתה את עצמה. כמו כן לא נחלק בטריפה, בין שטרפתה חיה או אדם. או שנטרפה מאליה. דכל שנתהוות בה מכת מות. שעל ידה אי אפשר שתחיה עוד. אסורה. ולזה יש הלכה למשה מסיני באיזה מכה לא תוכל לחיות עוד. והן הי"ח טריפות שנזכרו במתני' [רמב"ם פ"ד ממאכלות]. ובולן נכללין בח' מלות. וסימנך ד ן ח נ ק נ פ ש. ר"ל דרוסה [מחיה]. נקובה. חסירה [מתחלת ברייתה]. נטולה [שנטול ממנה אבר. אחר שנולדה]. קרועה [בנקרע הבטן או גלודה]. נפולה. פסוקה [כפסוקת הגרגרת. או נפסק חוט השדרה]. שבורה. ובאלו נכללים כל הטרפות שבעולם. ומזה נראה שחזר בו הרמב"ם ממילי ינקותא דיליה בספר המצות [לאוין קפ"א] דטריפה אסור דרבנן. ועי' רמב"ן ומגילת אסתר שם [דכ"א ב']:

פרק ג א) ה"ה כשניקב הורבן הושט [הוא מקום דבוק הושט להלחי]. לו נגו של זפק שניקב. לו המעי שבין הושט לקורקבן. מיהו לושט יש ב' עורות. ולהכי חוקא בניקבו שניהן עריפה. ואפילו נקבו זה שלא כנגד זה. אם הנקבים ברוח א' של הושט

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

היו מטלים לרוב. וזוקא כשנפסקה לרחבה הוא דפסולה ברובה. אבל לארכה של קנה. אפילו לא נשתייר בה אלא חוליא אחת למעלה לגד הראש וחוליא אחת למטה סמוך לכנפי ריאה כשרה לפי שכל זמן שהבהמה מוסכת לוארה יותר הסדק מממעט והיו נראה: ניקב קרום של מוח. ב' קרומים יש למוח העליון דבוק לעצם הגלגולת והב' הסמוך למוח. אם ניקב העליון והשני הסמוך למוח קיים. כשרה. ניקב השני הסמוך למוח אע"פ שהעליון קיים טריפה ואע"פ שלא ניקב העצם: ניקב הלב לבית חללו. שני חללים יש ללב הגדול לגד ימין הבהמה וחלל קטן לגד שמאל אם ניקב הלב במשהו והגיע הנקב לאחד משני אלו החללים טריפה. וכן אם ניקב בסחוס שבלב העשוי כעין ביב והוא קרוי קנה הלב טריפה: נשברה השדרה. חוליות השדרה: ונפסק החוט. כמין חוט לבן יולא מן המוח ועובר על פני ארך השדרה כולה. וקרוש דק מקיף את החוט. ואם נפסק רוב היקפו של קרוש זה ברחבו הייט נפסק החוט וטריפה. ואפי' לא נשברה השדרה. אלא אורחא דמלתא נקט דרוב פסיקת החוט על ידי שבירת השדרה הוא: ניטל הכבד ולא נשתייר היטנו כלום. טריפה. עד שישתייר כזית במקום מרה וכזית במקום שהיא חיה משם. דהיינו מקום תלייתה כשהיא מעורה ודבוקה תחת הכליות ואם ולאלטריך סד"א מאי לחוץ דקאמי רישא נקב מפולם כל שהוא כן. אפי' במקום חבורן טריפה. קמ"ל דכשרה ומאי בחוץ שלא במקום חבורם. ע"כ. אך הר"ב במשנה ז' פרק ב' דכלים כתב דמתניתין דאלו כשרות דאע"נ דלא לאלטריך. רגילות המשניות

הר"ב ומוכי התנוך כו' היא הרלוטה העבה המחברת את הטבעות. כמ"ש בפ"ק משנה ג': ניקב הלב לבית חללו. בשאר נקובי לא לאלטריך למתני לבית חללו שהן דקין ופשיטא שאין נקב חשוב בהם כלל אם לא ניקב לבית חלל. אבל לב שהוא עב ס"ד שאם ניקב בעומק שהוא חשוב נקב. וניטל הלב והריאה והדקין לא לאלטריך למתני דבכלל נקובים הוא דאע"ג דבטחול אמר בגמ' דניטל כשר וניקב טריפה [וכדפי' הר"ב] בכל הני נקובי דתנן פשיטא דכ"ש ניטל. וניקב המרה נמי גרלה דכ"ש ניטל דטריפה ומ"מ ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנה כלום לאלטריך דאפשר להיות דניטל כל הכבד ולא המרה שניטל כל בשר הכבד ונשארה מרה דבוקה בגידי הכבד והסמפונות. והא דתנן גבי ואלו כשרות. ניקב הלב ולא לבית חללו. ל"ל דמהכא לא הוה שמעינן דס"א ה"ס סמוך לבית חללו דסופו ליקב עד בית החלל. והא דקתני ניקב הגרגרת כשרה היינו משום דבעי למתני נסדקה [נפחתה הגלגולת כו' לאלטריך סד"א כי קתני רישא ניקב קרום של מוח בלא פחת גולגלת קאמר והה"נ דכי נפחתה גלגולת בלא קרום טריפה קמ"ל. הר"ן במתני' דלקמן] ונשברה השדרה ולא נפסק החוט שלא לאלטריך. דאי מהכא ה"א לא הא לא הא. אי נמי ה"א דבעי הרתי קא משמע לן דבחוט הלי מלתא. תוס'. והמסס ובית הכוסות. כתב הר"ן לקמן ואם דלאלטריך סד"א מאי לחוץ דקאמי רישא נקב מפולם כל שהוא כן. אפי' במקום חבורן טריפה. קמ"ל דכשרה ומאי בחוץ שלא במקום חבורם. ע"כ. אך הר"ב במשנה ז' פרק ב' דכלים כתב דמתניתין דאלו כשרות דאע"נ דלא לאלטריך.

ניקב קרום של מוח. כמ"ש ס"ע ה"ג סמ"ג עם פוס"ע עם סימן נ"ח ס"ח: ניקב הלב לבית חללו. מי' עם ה"ס כמ"ג עם פוס"ע עם סימן מ' ס"ח: נשברה השדרה. מי' עם ס"ע ה"ח סמ"ג עם פוס"ע עם סימן נ"ח ס"ח: ניטל הכבד. נימין ס"ע ס"ח מי' עם ס"ח ס"ח סמ"ג עם פוס"ע עם סימן מ"ח ס"ח

שנויי נוסחאות

נשברה השדרה ונפסק כו'. בד"ב. נפסק: בכי"ק בסדר (ונטעות) נפסק החוט שלא נשברה חשיבדה עי' במ"ב ועי' רע"ב. ניטל הכבד ולא נשתייר היטנו כלום. בה"ל ובכי"ק נימלה.. ממנה כלום וכ"ה בכי"ק ובכי"מ ובכי"ל ובמסב"ב ד' שוטינו ובתוספתא (ובכסס הימנה..).

תוספות חדשים

פרק ג א ברע"ב ד"ה **ניקב** הלב כו' שני חללים כו'. וכ"כ הרמב"ם אבל העור יורה דעה כתב ג' חללים הגדול באמצע ושני קטנים לכל אד אחד וכ"כ המה פוסקים וכתב כה"ג שם ריש סי' מ' דבהתחלה סם ג' רק אח"כ נכנס החלל הקטן של ימין תוך חלל האמצעי והוא הגדול: (ממהורש"ם זצ"ל):

ראשון לציון

פרק ג א הר"ב ד"ה **פסוקת** הגרגרת כו' אפי' לא נשתייר בה אלא חוליא אחת למעלה כו' סרי"ף והרא"ש ומרמב"ם ועור ש"ע י"ד סי' ל"ד סעיף ד' פסקו דאפי' יאחר כ"ם למעלה ולמטה כשר. לגד נס' התרומה והמלות מלריך חוליא אחת למעלה והיינו כרב דאמר כפי בחולין מ"ם ע"א אבל אם קיל כר"י דבכ"מ קי"ל כר"י נגד רב ושמ"ש הר"ש לקמן משנה ג' ד"ה או שנסדקה והוא שישתייר כו' כל שהוא וקאמ"ל דבל שהוא לאו דוקא ומסיק הר"ב לקמן על מ"ש הכא: [שם ד"ה **ניקב** הלב וכו' הגדול לגד ימין וכו' והרמב"ם כ' בפירושו והגדול לגד שמאל וע' רש"י]:

אור גדול

פ"ג א במשנה ניקב קרום של מוח. בגמ' (מ"ח א') נתן סימן לקרמא תתאה חיותא דמתנה בה מוחא. וכתב הרמב"ן בחי' דשמעת דמש"ה נתן סימן משום דעליון אינו מקיף המוח. לבאורה מה יענה נבי ריאה דנתן סימן ג"כ. ואפשר דאין כוונת הרמב"ן לדקדק על הא דנתן סימן רק דקשיא לי' מאי סימן הוא זה הא גם קרום העליון מנח בי' מוחא. ואף דיל"ל כיון דקרום הב' מפסיק לא מקרי מנח ביה עכ"ו נ"ל יותר לפרש משום דאינו מקיף. אמנם ברשב"א בתוה"ב הארוך (בית ב' שער ג'. בד' ברלין ל"א ע"ב) נראה דדקדק מדנתן סימן דתתאה לחוד טריפה. וא"כ קשיא מובא מה יענה בריאה ואשר דאין כוונת הרשב"א להוכיח מינה דתתאה לחוד רק דהלכתא כלשון זה וכן דייק מינה העיטור (באות קרום) ובראב"ש, אמנם הוא דחוק מאוד בלשון הרשב"א דא"כ אינני ענין להקודם אי תתאה לחוד או עם עילאה יעו"ש. ועפ"י דברי הרמב"ן הנ"ל אפשר ליישב קו' התו"ח דאמאי לא נקיט קרומי המוח כיון דבענין תרוייהו. ולהנ"ל

יכין תפארת ישראל יכין

הוושט. טריפה. משום דדרך עוברות ווסט להתמשך. ועי"ז אפשר שיתרמו אהדדי הנקבים. ואפילו רחוקים ב' הנקבים שבעוברות זמ"ז. עד שלא אפשר שיתרמו אהדדי. אפ"ה טריפה [רע"ז ל"ג סק"ה]. מיהו כל זה בניקבו ע"י חולי. אבל בנתנקב ע"י קון. אז אפילו ניקב רק עור הפנימי. טריפה. דווסט אין לו בדיקה מבחוץ. אבל בניקב עור החיצון לבד. יש חילוק. דבניקב בקון אז מחט לפנימו במקום ידוע. אז בניקב ע"י חולי. אז כבר כשיבדוק עור הפנימי כנגד הנקב. אבל כשניקב בקון שלא במקום ידוע. אפילו לא נתנקב רק החיצון לבד. טריפה [סס ל"ג ס"ך סק"ז]. ולא עוד אלא אפילו נקרע רק עור החיצון קלת. הוה כשלא במקום ידוע וטריפה. ואפילו מרע רק טולה א' מהלאור ולא דס. טריפה מה"ט [ס"ך ל"ג סקי"ד]. מיהו אם יש שחין על העור אפילו של עוף. ישחט בלדו ויבדוק העור במקום הנרד שבשלא ניקב מעל"ע כשר [רע"ז סי' כ"ג סק"ח]. ובהפ"מ אף בחלש שער מבהמה ולא דס. אז בהתחיל לחתוך העור של בהמה ולא דס. אז אפילו מרע טולה של עוף ולא דס. ישחט בלדו ויבדוק העור במקום החתך שבשלא ניקב מעל"ע כשר [ס"ך כ"ג סק"כ וכ"א]: ב) שנפסק רוב חללה לרחבה. ועוכי התנוך שבגרגרת לאורכה. אינו משלים לרוב. מיהו כשנפסקה גרגרת לארכה. אז אפילו לא נשתייר רק חוליא א' למעלה וחוליא א' למטה. כשרה. דהוזר ומתרפא. [אבנם בניקבה הקנה למטה ממקום שחיטה במשהו טריפה. וס"ה בג' הפיגולים שמתפללת הקנה בסופה. אחד לגב. וא' לכבד. וא' לריאה. כל א' מהן נקיבתן במשהו]. וכל זה בניקב הגרגרת מחמת חולי. אז בקון בשעה שאחז הגרגרת לבד וניקבה. שידע שלא נגע בווסט. אבל בניקב בקון שלא במקום ידוע טריפה. דחיישינן שניקב גם הווסט. ולא נגע מנקרע עור הלאור [ל"ד]: ג) ב' קרומים יש למוח. א' דבוק על המוח עצמו. וא' דבוק בגלגולת בפנים. ובניקב התחתון נקב מפולם לבד. טריפה. מיהו שלא בהפ"מ אפילו בניקב עליון לבד ממי טריפה מספק [רמ"א ותב"ש בסי' ל"א]. וי"א דבניקב העליון לבד אפילו הגלגולת שלם ואפילו בהפ"מ טריפה [ס"ך וט"ז שם]. מיהו אם נפחה הגלגולת וחסר ממנו כשלא. שעשורו קלת פחות משלים טפח. טריפה. דספו לנקוב הקרום. וה"ם נקביס רבים בגלגולת שם בין כולם חסרון כשלא. מלטרפין. ובעוף כל שניקב הגלגולת וחסר כל שהוא. טריפה מספק שנתנקב הקרום. רק בעוף דיבשה מהני כשתשהה כ"א ימים שלא תניח בהן ביצים. וכשתתחיל להניח ביצים אחר כך. כשרה. מבא"ל בעוף המים כשניקב הגלגולת לא מהני שהוי. אז גם בעוף יבשה לא מהני שהוי [שפתי דעת ל' סק"ז]: ד) ג' חלליס יש ללב. ובניקב אחד מהן טריפה [סי' מ']. ונקב הכא לבית חללו. אף על גב דבכל נקובי דמתניתין כך הוא. ה"מ משום דהלב חופנו עב. ושייך בי' נקב שלא לבית חללו. משא"כ באחרינהו אינו מצוי בהו נקב שלא לבית הללו. מדהופנוהיהן דק*): ה) ווירבעלווילע: ו) כמין חוט לבן יולא מהמוח. ועובר בהוך כל חוליות השדרה. וקרוש דק מקיף את החוט. וכשנפסק רוב היקף קרוש זה ברחבו. טריפה. אף שלא נשברה השדרה. רק אורחא דמלתא נקט. דרוב פסיקת החוט ע"י שבירת השדרה היא. אבל נשברה השדרה ולא נפסק עור החוט. אז שנפסק המוח שבחוט ועורו קיים. כשר. וטריפות חוט השדרה אינו רק עד פי פרשה ג'. ועד בכלל. ומפני שבשמניע החוט נגד הירכיים מתחיל להתפלל. להכי בנפסקו ב' חוטי פיזול הרחטוים והשניים. טריפה. אבל בנפסקו השליסיים. כשר. דשם כבר הירכיים מעמידין אותה. ואינה מתה. ובעוף שנשברה שדרתו אז נתעקמה. לריך לבדוק החוט עד נגד סוף שכיבת עלם הגף המחובר לגוף. והיינו נגד שכיבתו מחוץ לגוף. ובהפ"מ יש להקל לבני לבדוק רק

*) עי' סמ"ג יו"ד סימן מ"ס משנת ז:ב סק"ח ע"ש (להכת מיהן).

המשניות לשנות כך: או שחסרה. בגמרא דף מ"ז פריך. כיון דתנא ניקבה למה לי למתני הסרה. ומפרש דלר"ש אינטריך לאשמועינן דאפי' ר"ש מודה בחסרה דלא בעי שתינקב לבית הסמפונות: ניקבה המרה. לשון הר"ב. הכיס שלה. וכ"פ הרמב"ם. ומעמייהו שהמרה שם לייתה שבכיס. כמו שהוא בקיבה פ"ח משנה ה' וה"ל לפרש כן גם כן כאן. בקיבה: ניקבו הדקין. כתב הר"ב אבל הדרא דכנתא דאנקיב נשתייר הימנו כלום). הריאה שניקבה). או שחסרה). רבי שמעון אומר. עד שתינקב לבית הסמפונות). ניקבה הקיבה). ניקבה המרה). ניקבו הדקין).

ואם נשתייר בה פחות מב' זיתים בב' מקומות הללו או אפילו יותר מב' זיתים ובלא בב' מקומות הללו. טרפה: הריאה שניקבה. ב' קרומים דקים יש לריאה. ניקב זה בלא זה כשרה. ניקבו שניהן והרוח יוצא כשנופחים אותה טרפה. ומטעם ריאה שניקבה נאחרו כל הסרעות שבריאה כשהם במקום דעבידי לאנתוקי. לפי שאין סירכא בלא נקב. שהריאה שואבת כל מיני משקה והמשקה נעשה טב' בתוכה. ויוצא מעט מעט דרך הנקב ונקפה ונעשה קרום. וכשהסריפות במקום דלא עבידי לאנתוקי. כגון אונא באונא כסדרן. זו מגיעה על זו וחוזרת לבריאותה ואין הנקב מתגלה. אבל כשהם במקום דעבידי לאנתוקי. הקרום מתפרק והנקב מתגלה: או שחסרה. כגון שחסר אחד מחמשה אונות שיש לריאה. ואם נחסרה אחת משלשה האונות של צד ימין. י"א שהעגוניתא משלמת וכשרה. ואם חסרה העגוניתא עצמה. יש מכשירין דאין זה חסרון. שהרבה בהמות אין להם עגוניתא כך מוכח בגמרא: עד שתנקב לבית הסמפונות. קנוקות קטנות המתפשטות בתוך הריאה כולן שוכבין לסימפון הגדול. ולבית הסמפונות דתנן. כלומר לסמפון הגדול שכל הסמפונות מופיעים לו. ואין הלכה כרבי שמעון: ניקבה הקיבה. נקב מפולש לתוך חללה בכל שהוא: ניקבה המרה. הכיס שלה. למקום שאין הכבד סותמתה: ניקבו הדקין. בני מעיים. למקום שאין דקים אחרים סמוך לנקב להגין עליו. אבל הדרא דכנתא דאנקיב לאחריה. חבריה מגין עליה:

כרס

יכין תפארת ישראל בועז

פרק ג (א) ומזה הוכחתי בבואי לכאן ק"ק דאנציג והיתי שלוקחין הלסים למטה מענפי מין שעליו מריחין בהדם וקיימי ג' בחד קיני ועליו חופין עלו. רק שהמין ההוא עליים שלהן קטנים כשעורה ואין העלין גדלין יותר באותו המין. ואשתומם על המראה. דאע"ג דיש בהן ריח אמת עכ"פ מין ההוא ודאי לא נקרא אמת. דאל"כ למה לא הסתפק מהרי"ו לעניין פריפות גם בשעור עלה כזו. ואעפ"כ לא אסרתים להם. משום דכפי הראיה הנראים ל"ע שקדמוני גם הם ראו ולא מחו בהם. ואשר וקרוב לוודאי שברגון חכמים היו עושין. ורק במריפות מספקינן. אבל הכא רק עצות בעינן והא איכא. ופעם אחד ראיתי בגן מין אילן שעליו שלו גדולים ויפים וקיימי ג' בחד קיני ועליו חופין רוב עלו. רק שלא הי' לו ריח הדם כלל וכלל. ולבאורה עלה בדעתי להכשירו למלוה. דלמאי ניחם לה. אי משום ריחא דהדם שאין בו. הרי אמרינן [סוכה ל"ב ב] ואימת זיתא. ואימת דולבא. ואימת הרדופני. ומאני הם"ם בעינן עצות. ועכפיו חופין עלו. ושלא יהי' שם המות לבהמה, משמע דאי איכא כל הני, אף ע"ג שעץ הזית וודאי אין עליו מריחין כהדם ריחא לאו מלתא היא, שבתי ואלה הוא הרדופני. ואפי' חזינן שבהמתינו יאכלו ממנו ולא ימותו. אפ"ה שמא יש מין נשמה בעולם שכשתאכל ממנו תמות. ואע"ג דבש"ם [חולין ל"ח ב'] משמע דהרדופנא הוא כש המות לבהמות הכשרות המעוות שור כבש ועז. והרי אלו אוכלין מאלו העלין. ואיכן

מתיס

עד סוף חיבור אותו עשה בגוף [הט"ז ל"ב סק"ג]: ז) וה"ה ביבשה הכבד עד שסרעוט לעורן נראה עליה. דינה כניטל. מיהו קיי"ל בחסרה או יבשה לריך שיהיה נשאר כזית במקום מרה וכזית במקום דבוקה. ומדספקינן אי במקום דבוקה בכלליות. או במקום דבוקה בטרפש. להכ לריך שישאר ג' זיתים אלו [ס"ך ורט"ז. מ"א סק"א]. וה"ה בניטל אי מג' זיתים אלו. ונשאר שאר הכבד. טריפה. ושיעור כזית היינו רק בנשה. אבל בדקה או בשוף. הכל לפי גדלו וקטנו [שם ב' וג']: ח) ב' קרומים יש לריאה. ודוקא בנקבו שניהן זה כנגד זה טריפה. ומוכנין להחמיר אפילו בניקבו זה שלא כנגד זה [ל"ו]. וב"ב בניקבו הסימפונות ז"ל. ואין בשר הריאה סותם הנקב. טריפה [ל"ו ו']. ומטעם נקב מטרפינן כל סרכות הריאה שלא כסדרן. י"א משום דסרכא מעידה שכבר יש שם נקב. וי"א משום דסופו להתפתח ולהנקב. משא"כ בהסרכא כסדרן. לעשה א' כשרה. מדאמרינן שהסרכא לא מחמת נקב נחתוות רק מחמת שסוכבת יחד. וי"א דכסדרן כשר לעשה א' משום דאפילו יש שם נקב. חבירתה מגנת עליה. מדהו"ל סתימת דמעיקרא. מיהו לעשה ב' הכ"ל. משו"ה כסדרן כשרה. דמדהן כסדרן לא יתפתקו. וי"א דאפי' בכסדרן לריך בדיקה מדינא. וכל הא"ג אין אנו בקיאין לבדוק. מיהו אנן מהגין להכשיר כל שהסירכא בין החתוכים מעיקר האונות עד חליין ואפילו יש חלון. ובהפ"מ אפילו בין אונא לאונא הדין כן [שפתי דעת ל"ע סקי"ב]. אבל אם הסירכא מעיקר האונות עד ראשן בלי חלון. כשר [ש"ך ל"ע סקי"ד]. וה"ה בין אונא לאונא בהפ"מ. עוד יש בכלל נקובה [ולא ידעתי למה לא הזכיר הר"ב רק סרכות]. אטום בריאה. שאינו עולה בנפיחה [מבואר סי' ל"ו ס"ט]. ויבש בריאה [מבואר ל"ו י"ג]. ומראות פסולות בריאה. שאין. שחור. לבן. געלב [וסימנך שלג]. [ומבואריס סי' ל"ח]. ואלו הג'. אטום יבש. מראה. מדפסולין משום נקב. להכי אפילו במשהו טריפה. וב"ב יש בכלל נקובה. אופהא. דהיינו שקשה במשמושה כעין. או קלה כעין. או שמלאת נפיחה [מבואריס בסי' ל"ו י' וי"ח]. או ריאה שנתמסמסה [ל"ו י"ח]. או ב' בועות דסמיכי בלי הפרש בשר כרוחב ב' שערות [ל"ז ג']. או בועא בשיפולי בלי חוט בשר המקיף כרוחב שער א' דטהגין לאסרו [ל"ז ד']. או בועא מעבר לעבר במקום סמפונות. דטהגין לאסרו [ל"ז ה']. כולן אסורים או מטעם נקובה או סופה לנקוב. אבל צמקה אונא שלימה ע"י חוט שהחרידה [ל"ז י"ד] מטעם חסרה אסורה: ט) בחסר א' ממיין האונות מהג' שבימין או מהב' שבשמאל. או בחסר או יתר הוורדא לדין. או שנשתה מקומה. תוארה. או מעמדה. דהיינו שהיא הפוכה. שכולן מטעם חסר היורד מטרפינן. [ש"ך ל"ה סק"ט]. וה"ה ביתר אונא. דכל יתר כגטול דמי. ודוקא מגבה. שסופה להנקב ע"י חכוך בלעות. אבל בשאר דוכתי הוי רביעייתו. וכשר [ל"ה ג']. ושיעור אונא הוא כפרק אמלעי של גודל. ואם חסר גדולה משיעור זה אחר נפיחה. טריפה. וכן הוא ג"כ שיעור וורדא. אבל יתרת מגבה מטרפינן אפילו בגדול רק כגפורן של אגודל [ל"ה ובדיקות אחרונים]. [והיינו דמספקינן בשיעור טרפא דאמת כמה הוא. י"א שהוא כגפורן של אגודל וי"א כפרק אמלעי של אגודל. מדיש מין אמת כך וכך. לכן אזלינן ביתר או חסר בכל דוכתא לחומרא [ד"מ י"ד סי' ל"ע סקי"א] (א). וי"א דה"ה בחסר מבשר הריאה מבחוץ. כמין נומא ממחזיק בילה ומהלה. או בחסר משיפולי הריאה כמין כף כפופה עד מקום הסמפונות. ובשניהן יש להכשיר בהפ"מ [ש"ך והט"ז סי' ל"ו ס"ח]: י) בית הסמפונות הוא הסמפון הגדול שכל הסמפונות וקנוקנות שבריאה נפתחין לתוכו. וס"ל דהיינו מטריף רק בשהנקב נגדו ממש. וקיי"ל כת"ק: יא) נקב מפולש. מיהו הקיבה עצויה בקצת. והחלב שעל העגול מבחוץ היינו סותם הנקב. אבל חלב שעל צד פנימי של עיגול. אף שאסור באכילה. סותם [מ"א]. מיהו אנן לא בקאינן בזה. ובכל דוכתא היינו סותם [משבלות שם א']: יב) במקום שאין הכבד סותמתה. ובניקבה הכבד כנגד הנקב שבכיס המרה. טריפה ובחסרה המרה. יצלה הכבד ויקרעה אח"כ. אם ימצא בה טעם מר. כשרה. ואם לא טריפה. מיהו יונים ובבאים שחסר לכל המין המרה. כשרין [מ"ב]: יג) ואותו קרום שנוררין מהדקין מבפנים קודם בשולן. הינו סותם הנקב. מיהו הדרא דכנתא געקרעוע בל"א. שניקב א' מהן לחבירו. חבירו סותם הנקב ושרי. דמכ"ש דשומן טהור שבכנתא. דסותם:

כרס

ציונים

הריאה שניקבה. נקמן מ"ז ע"ב מ"ח ע"ב ניעין פ"ט ע"א מ"ו שם פ"ו ה"א ופ"ז שם סמ"ג שם עוש"ע שם סימן נ"ו ס"א: ער שתינקב לבית הסמפונות. נקמן מ"ה ע"ב: ניקבה הקבה. מ"ו שם פ"ו ה"י סמ"ג שם עוש"ע שם סימן מ"ח ס"ח: ניקבה המרה. מ"ו שם ס"ו סמ"ג שם עוש"ע שם סימן מ"ב ס"ח: ניקבו הדקין. מ"ו שם ס"ו סמ"ג שם עוש"ע שם סימן מ"ו ס"ו:

תוספות רע"ק

[אות יב] במשנה הריאה שנקבה. וחא דלא קתני ניקבה קרומית הריאה בדקתני נקב קרום של מוח כתב בת"ח דף ס"ו כיון דקרומית הריאה דבוקין בבשר וכי חדא נינהו מש"ה קתני נקבה הריאה:

אור גדול

ולהנ"ל יתיישב דבמקום שאין מקיף העליון סגי בקרום התחתון לחוד. לכך תני בלשון יחיד. ולדברי התו"ח האי דמיבעי לי' בריאה אי עילאה סגי ולא בטוח דנדחק התו"ח (ברף ס"ו) משום דמתנת בי' סימנא. והוא תמוה כנ"ל דהא גם בריאה מתנת סימנא. וכמו שהקשתי על הרשב"א. והרא"ש לא דייק מזה רק דהלכתא כהאי לישנא. אבל לא דתתאה לחוד. אמנם בפשיטות הול"ל משום דנקט בלשון יחיד קרום של מוח במתני' וכמ"ש לעיל:

לקוטים

א במשנה הריאה מש"ה שינה ולא תני מיקבה הריאה דומיא דשלהו ואין רש"ל עיקר בשר הריאה אלא הקרום שלה וס"ל נמי הכרס הפנימית שינה ג"כ לחודיע דכל הכרס קרוי כרס פנימי כמ"ש שם הר"ב שהמיעוה היא בשר המופה ומו' מ"ע יש לפרש דבלשון זה נכללו ג"כ הסרכות וס"ל הריאה שניקבה התלה ואח"כ עלה בה קרום הסירכא דאין סרכא אלא נקב כמ"ש הר"ב וזה יותר נכון. (ש"ל):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כרם הפנימי. כל הכרם כולו קרוי כרם פנימי ונקובתו במשהו. כרם החיצונה. בשר החופה את רוב הכרם והוא קרוס עב עובר על כל החלל מן החזה ועד הירכים והכרם מיעוטו נחבא תחת ללעות החזה. ורובו תחת אותו קרוס. ונקרע ברובו דקאמר. היינו שרואים כמה ים מן הקרוס כנגד אותו רוב הכרס ואם נקרע שם רוב מה שיש מן הקרוס כנגד הכרס טריפה. ואם ממקום שהכרס כלה ולמטה נקרע אותו קרוס כשרה: הגדולה טפח.

בשור גדול אם נקרע טפח טריפה אע"ג דלא הוי רובה ובעגל קטן מטריפא ברובה. אע"ג דלא הוי טפח. והלכה כרבי יהודה: המסס ובית הכוסות. סוף הכרס עשוי ככובע וקרוי בית הכוסות והמסס מחובר בו וסביב לחבורן כשבחים להבדילן יש דופן לזה ודופן לזה. ובחמלע הן שופכין זה לתוך זה והמאכל נכנס מבית הכוסות להמסס ומן המסס לקיבה ומהקיבה לדקין: שניקבו לחוץ. שהנקב נראה מבחוץ. כגון שניקבו או זה לו זה שלא במקום חבורן. לאפוקי אם נקבו במקום חבורן דכשר. לפי שדופן המסס מגין על נקבי בית הכוסות. ודופן בית הכוסות מגין על [נקבי] המסס: נפלה מן הגג. ונחטא מיד טריפה. אם לא הלכה ברגליה אחר נפילתה דחיישינן שמא נתרסקו אבריה. ואם הלכה מלא קומתה כשרה. ואינה צריכה בדיקה. ואם עמדה ולא הלכה ונחטא צריכה בדיקה. וכן אם שהתה מעט לעת אחר שנפלה ונחטא אע"פ שלא הלכה ולא עמדה כשרה וצריכה בדיקה ובדיקת זו בחלל הגוף בפנים לראות אם נתרסקו אבריה. ובית הרחם וכן הסימנים. אין בהם

מכוס

יכין תפארת ישראל בועז

יד) כרס הפנימי הוא אותו שיש הגדול שהמאכל נכנס לתוכו מהושטא. ונקרא פתגן בל"א וכשניקב אין החלב שעליו סותם הנקב דחלב טמא הוא. ואפילו הטחול שמונח על הכרס אינו סותם. מדמפסיק חלב טמא שעל הטחול [מ"ח]: טו) הוא בשר החופה רוב הכרס. והוא הקרוס העב שתחת עור הבהמה. שעובר על כל חלל הבטן מהחזה עד הירכיים. והכרס עצמו שבפנים. מעוטו נחבא תחת ללעות הבהמה. ורובו מונח תחת קרוס הגיל. ואם נקרע רוב אותו קרוס מה שיש ממנה כנגד רוב הכרס הג"ל. טריפה: טז) ר"ל בנקרע קרוס הנ"ל בבהמה גדולה. שבה אורך הקרוס הנ"ל מהללעות עד מקום שכלה הכרס (יותר מטפח) [ב' טפחים]. לז סני בנקרע טפח: יז) ר"ל בבהמה קטנה שאין בקרוס הנ"ל אורך (טפח) [ב' טפחים]. משערין בנקרע רוב אותו אורך. והכי קיי"ל [מ"ח ס"נ]. וה"ה בהיה הקרע ההוא בעינוג. אם יש בו כדי למתחו לשיעור עשה בגדולה או לשיעור רוב אורכה בקטנה. טריפה. ובנקרע רוב עובי אותו קרוס באורך טפח רק בהפ"מ כשר [עיין ס"ד בס]. וכל זה בניקב ע"י חולי. אבל בניקב לחלל ע"י קון. אפילו נקב מבהו טריפה. דחיישינן שניקב א' מאברים הפנימיים. שאין להם בדיקה במקום שאין ידוע. מיהו אם עור הבהמה שלם אף שהבשר נקוב תחתיו. כמו שנעשה כמה פעמים ע"י עגיחה. כשר [משבלות סס ה']: יח). סוף הכרס עשוי ככובע. ונקרא בית הכוסות; ו ה מ מ ס מונח אצלו [ונקרא בלשון רומי אמאזום. דוגמת המסס שבלשון המשנה. ועי' מ"ם פסחים פ"ד סי' נ"א. ואין המסס רק לבהמות מעלת גרה]. ודופן המסס דבוק אל דופן בית הכוסות. ובשניהן חור שפופכין בו המאכלים מזה לזה. ולכאי אם נקבו במקום חבורן יחד. מזה לזה. כשר. דהרי בלא"ה נפסו שם אחדדי [ודלא כר"ב]. אבל בניקב זה או זה נקב מפולש שלא במקום חבורן. דהיינו לחוץ. טריפה. וי"א דהמסס שעורו דק. וכ"כ בית הכוסות במקום שעורו דק. וכ"כ כל הכרס. מדעורו דק. לכאי בניקבו ע"י מחט. אפילו מל"א. ואפילו אין קורט דם כנגד המחט מבחוץ. רק יש קורט דם בלד שהמחט תחוב. טריפה. וכן נוהגין. אם לא בהפ"מ [מ"ח ז']: יט) בנפלה מעצמה. אם יש מכריסה עד המקום שנפלה שם י' טפחים. ובהפילה אחריה. ולא יעבה שרוצים להפילה. או שהפילוה בעת אחת אפילו בפחות מי' טפחים. בכולם. אם שהתה קודם שעמדה. טריפה. דחיישינן שנתרסקו אבריה. מיהו בשהתה מעט"ע. או עמדה מעצמה אף רק ע"י נערה או מקל [עי' פ"ב מ"ו] אעפ"י שלא שהתה. ואמו אין בקיאין בכל בדיקה שהיא מדינא. אבל בהלכה ד' אמות הילוך יפה. א"ל בדיקה. וכשרה. ואפילו מלאו אח"כ בינוי באבריה בפנים. כשרה. כל זמן שאין טריפות בהשטוי. וכל זה אף בעוף. וה"ה בנפל עליה אבן או קורה. ואינה יכולה לעמוד ולילך. מיהו בבהמה. אפילו הלכה יפה לריך בדיקה במקום הכאה בחוט השדרה. ובהך בדיקה אמו בקיאין. אבל בהוכחה נגד הריאה אין אמו בקיאין [נ"ב הט"ז סק"ד ותפ' נ"מ הש"ך סק"ד. וג"ל לחלק בין ריאה לשדרה. דחוט השדרה שעשה מקיפו סביב. ואינו נפסד כל כך מהר ע"י הכאה. לכן הוא בדיקתו רק חומרת בעלמא. דלאמרינן בריאה של עוף שנפל לאור דלעותיה מגיעות עליה [כפי' נ"ב א']. ושם א"ל בדיקה כלל. אבל הכא לאיכא הרעדת הכאה. בלעות לריכה ריאה בדיקה מדינא. אבל בשדרה שעשה מקיפו סביב. בדיקתו הוא רק חומרת בעלמא. אי נ"ל דחוט השדרה מתוך שהוא דק אינו שלם כו הרעדת הכאה. בדקותו היה מתנתק לגמרי. וכזה ודאי אמו בקיאין לראות אם נתנתק או לא. משא"כ ריאה שמא נתרועע ע"י הכאה בשנוי מרחה. שאין אמו בקיאין לבדוק אחריו [כמ"ש בספתי דעת נ"ה ד']. ושור במפולין לבחנו. לבחינה יקברו רק ב' רגלו. ובדיעבד

מחיים. ש"מ דאין זה הרדופני. עכ"פ שמא זה המין ג"כ הוא סס המות אחר לשוס מין בע"ח בעולם ופסיקא דאוריתא לחומרא. או שמא הרדופני הוא. ואע"ג דחזינן שהתא אינו ממית לבהמה, אלמא כמו באדם הכתא נשתנה הטבע [מג"א קע"ג. ופסקע"ט. ושל"ה]. כמו כן בבהמה [ועי' ד"מ בי"ד סס"ו]. ואפ"ה מדהיה בזמן נחיצת התורה ממית לבהמה. לא על זה לותה תורה. ומה"ע גם הענין הקטנים הנ"ל. אע"ג שהן עבות, עכ"פ מדהוכחו שאינן אסא. דלמא הרדופני או שאר סס המות הוא:

---

*) דיא גידערמע לייגגעווידע.

לשון

הכרס הפנימית שניקבה. נקמן נ"ב ס"ב מיי' סס פ"ח סמ"ג סס עוש"ע סס סימן מ"ח ס"ב: הגדולה טפח. מיי' וסמ"ג סס עוש"ע סס סעיף ג': המסס ובית הכוסות. מיי' סס עוש"ע סס ס"ז: נפלה מן הגג. מיי' סס פ"ט הי"ט סמ"ג סס עוש"ע י"ד סימן נ"ח ס"ג:

שנויי נוסחאות

הכרסהפנימי' שניקבה. בכי"ס כרס הפנימי שניקב וכ"ס הפנימי גם בד"ל וכ"ס הפנימי גם בריי"ף ד"ק (וסס.. שניקב' או שחסרה או שנקרע' ובה"ד היא ועי' תוס' וכ"ן). (או) שנקרע. בכי"מ.. שנקרעה; בכי"ל מ' ושנקרע. הגדולה טפח והקטנה ברובה. בד"ל ובכי"ק ובריי"ף ד"ק בגדולה טפח ובקטנה רובה וכ"ס בכי"מ ובכי"ל ובכי"ר ב' וג' ועי' בגמ' (מ' ע"כ).

תוספות חדשים

בתוי"ט ד"ה המסס ובית הכוסות נ"ע כו'ו"ל דאיתא בגמרא ד' נ"ו ע"א שנשתנה סמס בתחילה היו קולטין להמסס בית הכוסות ובית הכוסות המסס ואח"כ נשתנו והפכו שמס ע"ש. ואי"כ י"ל דבמשנה נשנית קודם שנשתנה: (ממהורש"ח זצ"ל):

לקוטים

א תוי"ט ד"ה רי"א וכו' ושוב וכו' יותר מראה הטעם הראשון דאי לא פליג אלא קאי אדברי ת"ק הולי"ל הקטנה ברובה והגדולה עפה מכיון דת"ק לא הזכיר עפה אלא רוב וכדאמרי' בסיפא גבי דוסת הזאב בדקה דאמרינן בגמ' דלא בא לאוקי ומש"ה הזכיר דוסת הזאב בדקה בתחלה כיון דת"ק לא מייירי אלא בזאב בגד ואם איתא ר"א הו"ל הכי. (שיל): שם **בתי"ט ד"ה שניקבו** וכו' ודברי תימא וכו' כלע"ד דאין כוונת הר"ב ז"ל כמו שהוא ז"ל הכין כו ולפי' הקשה עליו אלא לעולם דמיירי בניקבו מחלל לחלל וכדי נכת ממ"ש לאפוקי אם ניקבו במקום חבורן וכו' ואם כוונתו ממ"ש התוי"ט הו"ל לאפוקי אם ניקב אחד מהם במקום הבורו וכו' ומ"ש לפי' שדופן המסס מגין וכו' ר"ל דאף על גב דניקבו כל הני כותלים הסמוכים זה עם זה ושפכי אהדדי כשירה לפי שדופן האחד של המסס שהוא לגד חוץ אלא ניקב מגין על נקבי ב"ש שבדופן הסמוך למסס וכן דופן שבלפי חוץ של ב"ה מגין על נקבי המסס שבצדו וכל מאי דשפכי אהדדי מאחר בתוכן ואינו יוצא לחוץ

---

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לגון הרמב"ם שריסוק אברים מכלל הטרפות ע"מ שאירע מחמת הנפילה. ע"כ. וכתב רש"י ואין מעם בטרפות שהלכה למשה מסיני הן: ודרוסת הזאב. כתב הר"ב שמכה כו' וטרפה. וסופה למות. לא דסופה ליקב. דא"כ בכלל נקובה היא. תוספות: רבי יהודה אומר דרוסת הזאב. כתב הר"ב דר"י לפרושי אתא כו'. גמ'. ואע"פ שנעשה בלגון מחלוקת נמלאו הרבה טועין בזה וכתבתים בפ"ג דבכורים. ואיכא מ"ד בגמ' דאה"נ דפליג וח"ק סבר אליס זיהריה דזאב למקלייה נמי לגסה: דרוסת הגץ. גבי טרפות שוף הוה צריך למתני אלא מכוס רבי יהודה תנא ליה הכא. הוס': זה הכלל. כתב הר"ב לאתויי כו' לקתה. ואיזהו לקוי כל שנתמסמס הבשר עד שאם יאחז אדם במקלטו מתמסמס וגופל. טור סי' מ"ד. ומ"ש הר"ב והוא דמטיא לקותא למקום חרין. לגון הב"י פירש"י [דף ל"ה] למקום חרין שהגידים מעורים בם והוא אמצעית הכוליא ובדברי הרשב"א בתורת הבית מפורש יותר. שכתב ומקום חרין היכן לוכן שתחת המתנים שנכנס בתוך הכוליא ע"כ. וע' במשנה דלקמן. ומ"ש הר"ב. נעקרה ללע וכו' עד הני חוליתה והללע שכנגדה מחוברת יפה בחלי חוליא [הקיימת]. רש"י דף כ"ב. ומ"ש הר"ב ובשר החופה את רוב הכרס כו'. אלא מקום שאין בו מילחא. גמ' דף כ' ופירש"י מקום יש בכרס חלק שאין שם לוחו למר [שגורדין] כרותחין מן הכרס. ע"כ. [*ומ"ש הר"ב וכן מייתי תנא בזה הכלל בהמה שנחתכו כו' וכ"כ הרמב"ם. ואע"ג דבהמה כו' מתניתין היא בפ"ד. וגלודה נמי ודאי דהלכה כחכמים. ומיהו בתוספתה הוה מצינן למטעי דקתני בידי שמים לרבותא דכל שכן בידי אדם י"ל דהכי מייתי בזה הכלל לומר שכולן כשאין כמוה חיה אע"ג דלא קתני להו הכא. ומ"מ נראה לי שאין פירושם מוכרח ולא היו צריכין לפרש כן. דבסוגיא דמקשה והא איכא בסגר. [סימן הוא להני ד' בהמה שדרה וכו'] לרבי ישמעאל דתנא י"ח ונחית למיגא [הוא דמקשה ליה] ואלו הי"ח הן הני דבמתני' דהכא ולהכי פריך מבסגר ומשב שמעתתא אבל לתנא דידן מאי דתנא בהדיא הכא מאי דלא תנא הוא דמייתי בזה הכלל. ובהדיא אמרינן בסוגיא דף כ"ד על זה הכלל. שב שמעתתא. וכן נראה דאף שדרה נכנסה פרק ב' דאהלות לטומאה ומייתי לה ברים פירקין בגמ' ואתמר עלה אמר רב יהודה אמר שמואל וכן לטרפה]. ומ"ש הר"ב וחסרון בשדרה. שאם חסר חוליא כו' חוליא בלא ללע. ומשלחת לה בשלהי כפלי יש חוליות הרבה בלא ללע דאי בדים בה ללע חיפוק ליה מכוס נעקרה ללע. גמ' דף כ"ב [*ומ"ש הר"ב והגלודה שנפל הטור כו'. עיין בפי' למשנה דלקמן. ומ"ש שם בס"ד] : כל שאין כמוה חיה טריפה. דכתיב (ויקרא י"א) זאת החיה אשר תאכלו חיה תאכל [זאת מיעוטא הוא. והכי משמע זאת שתהא בהמות שהן חיות תאכל] שאינה חיה לא תיכול. גמ' דרים פירקין: שאין כמוה חיה.

בבהמה

משום רסוק אברים: נשתברו רוב צלעותיה. כ"כ ללעות גדולות שם בהן מוח יש לבהמה. י"א מכאן וי"א מכאן. נשתברו שם מכאן ושם מכאן. או י"א מכאן וא' מכאן. זהו נשתברו רוב ללעותיה: והוא שנשברו מחציין כלפי השדרה. לפי שכשם חיותה. ולא מחציין ללד החזה: ודרוסת הזאב. שמכה בלפרעו בבהמה ומטיל בה ארס ובורפה ואין דרוסה אלא ביד. אבל לא ברגל. ואין דרוסה אלא מדעת. ודרוסה שאמרו לריכה בדיקה כנגד בני מעיים. וכגון שפק דרסה או שראה שדרסה. ואין מקום הדריסה ניכר מבחוץ. לריכה בדיקה גבה וכריכה ולדיה וכל שכנגד בני מעיים ואם האדים שם בשר. טרפה. ואם ודאי דרוסה היא. בודק כנגד מקום הדריסה ורואה אם האדים הבשר טרפה. ואם לאו כשרה: דרוסת הזאב בדקה. אבל בגסה לא אליס זיהריה למקלייה: ודרוסת ארי בגסה. וכ"ש בדקה. ורבי יהודה לפרושי מלתיה דת"ק הוי ולאו לאפלוגי עליה. והלכה כמותו: הגץ. א) אספרו"ר בלע"ז: בעוף הדק. יונים וצפורים: דרוסת הגס. ב) אסטו"ר: בעוף הגס. לוזיס ותרנגולים: זה הכלל. לאתויי שבעה מיני טרפות שלא הוזכרו במשנה ואלו הן. [א']. קולית הירך שקפץ ממקומו מן החור שבעצם האליה שהוא תחוב בו. והוא דאיעכול ביבים. [ב']. לקתה אפילו בכוליא אחת וכ"ש בשתיהן. והוא דמטיא לקותא למקום חרין של כוליא. [ג']. מחול שניקב נקב מפולש במקום עבה שבו. ואם נשתייר בו כעובי דינר זהב כשר. [ד']. סימנים שנדללו ברובן. כלומר שנתלבו בכמה מקומות ומהובריס כאן מעט וכאן מעט. [ה']. נעקרה ללע מעיקרה. דדוקא נשתברו הכן במתניתין דבעינן רובא אבל נעקרה ללע אחת מעיקרה עד אלי חוליותה טרפה. [ו']. וגולגולת שנוכתה מכות רבות על גלגולתה ולא נפחתה ולא ניקב הקרום. אם רובה נחבטה. דהיינו נתרוללה טרפה. [ז']. ובשר החופה את רוב הכרס ברובו נמי איכא למ"ד דתנא מייתי ליה בזה הכלל. ולא הוזכר בפירוש במשנה. לפי שאינם מפרשין הכרס החיצונה בשעור במשנה. שהוא בשר החופה את רוב הכרס. כדפריכנא לעיל. וכן מייתי תנא בזה הכלל בהמה שנחתכו רגליה האחרונים מן הארכובה ולמעלה טרפה. וחסרון בשדרה. שאם חסרה חוליא אחת טרפה. וגלודה שנפל טורה והופשטה כולה או מחמת שאין בו מחמת מלאכה טרפה. וחרוטה שלמקה ריאה שלה ונעשית כחריות של דקל מחמת פחד שהבעיטה אדם. דדוקא בידי שמים תמן לקמן שהיא כשירה משום דהדרא בריאה אבל לא בידי אדם וכל הני טרפות דבינהו הנא בזה הכלל: כל שאין במוה חיה.

א) דער שפערבער. ב) האביכט. גייער. שלקתה

יבין תפארת ישראל יבין

ובדיעבד נס בקשר ג' רגליה שרי. אבל בקשרו כל רגליה. חוסשין בה לריסוק כלעיל [כ"ה הט"ז וש"ך שם] : ב) י"ח חוליות יש בשדרה. ג' ראשונות שסמוכות לצוב. אין בהן ללעות. ג' שניות יש בהן ללעות לכאן ולכאן ואין בהללעות מוח. ואח"כ יש י"א חוליות. שיש בכל א' ללע לכאן ולכאן. ויש בהן מוח. ואח"כ יש חוליא א' למעלה. שיש בה רק ללע קטן מכאן וללע קטן מכאן שנתחברת לחזה. נמלא יש לבהמה כ"ב ללעות גדולות שיש בהן מוח. ובשברו בהן י"ב מחליו ולמעלה כלפי שדרה. טריפה [ב"ד]. ובעוף שנשבר רק ללע א' ויש בו עוקץ. אף שלא כנגד הריאה אין להתיר רק לכבוד שבת והפ"מ. מיהו כשהבשר שלם על העוקץ כשר [שפתי דעת ס"ז סק"ב]: בא) דרוסה היינו הכאה. שהטורף מכה בלפרניו בבהמה. ואין דרוסה רק ביד של הטורף. וכשהטורף הי. ומכה מדעת. וסי' יחיד]: כב) מלאה דת"ק מפרש. והלכה כוותיה: כג) בכשם ועז. אבל לא בשור. ובעגל רק בהפ"מ שרי [ש"ך ס"ז סק"ב] : כד) וכ"ש בדקה ושוף : כה) שפערבער : כו) יונים. וה"ה בהרגולים קטנים. ואפילו גדולים מהוזרס: כז) האביכט: כח) לוזיס ובדבורים. וקיי"ל דגץ וגם יש לחן דריסה אפילו בגדיים וטלאים. וכ"ש בעופות הגדולים מהם. מיהו בגדיים וטלאים אין

אין

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שלקתה מכה. שאין בהמה לקויה דוגמתה יכולה לחיות: ב ניקבה הגרגרת. בלא *) [חסרון] איסור כדמפרש ואם ניקבה נקבים הרבה מפולשים ואין בהן חסרון רואין אם כשילטרפו יש בכולן שיעור רוב גרגרת טרפה. ואם יש באותן נקבים חסרון או שחסרו ממנו רלועות הרוטות. רואין אם כשילטרף כל מה שחסר יעלה יותר משיעור איסור טרפה. ואם כאיסור או פחות כשירה. וכן הלכה: או שנסדקה. והוא שישתייר בה בקנה למעלה ולמטה כל שהוא: טרפה כט): ב ואלו כשרות בבהמה ל). ניקבה הגרגרת לא) או שנסדקה לב). עד

תוספות יום טוב

בבהמה שנחטה אחן קיימין לאכי לא תאן שאינה חיה. ובוב מלאתי שדקדקו כן התוס' פ"ב דף ל"ב: ב ואלו

(נפת זה)

*) מלת איסור ליתא בכ"ב ד"י והתי"ט הוסיפה ע"פ פי' רש"י ולע"ד דא"כ יהיו דבריו סותרים תחלתן לסופן דאיסור כשרות איסור.

יכין תפארת ישראל יכין

אין להם דריסה רק כשהגיע לפרקם להלל [ס"ך כ"ז סקי"ב]. אבל שלר שופות החזרסים. יש להן דריסה בעוף הטוה להן בגודל. ולא בגדול מהן [כ"ז ג']. ובכל דרוסה צריך בדיקה. ואחז לא בקאין בבדוק. רק אם היא תרנגולת. יוכל להשהותה עד שיעברו עליה כ"א יום שלא תניח בהן ביצה. ואם אח"כ שוב תתחיל להניח ביצים. כשרה [שם]: כט) ר"ל כל שהוכתה מכת מות שלו אפשר לחיות עוד י"ב חודש. טריפה [ונקט מלת במות"]. דר"ל אפילו היא חיה כמה שנים. אמרינן שהיא מהמיתות. דהוכן אינן חיין. וזה הכלל דנקב. מרבה ד' טריפות שנזכרו בדוכתא אחריתא במשנה. בהמה שנתחכו רגליה [לקמן פ"ד מ"ו]. ונעקר חוליא א' מהשדרה. אפילו מאותן שאין בהן לעות. ואפילו במקום שאין פסיקת חוט השדרה פוסל. טריפה [כתהלות פ"ב מ"ג]. ונגודה [לקמן מ"ב]. וחבוטה [שם]. ועוד מרבינן בזה הכלל. ז' מיני טרפות. ואלו הן א) קולית היך. הוא העצם הסליסי שברגל. כשנמוה ממטה למעלה. והעצם הזה ענול בראשו כעין הפות שבראש המכתש. והתפות הזה הקוע בחור שבעצם שבנוף שעשוי כמכתשת. ואם נשמע המכתש הזה מהמכתשת. היינו בוקא דאטבא דשף מדוכתיה. וכך דינו. אם נרקבו רוב הגידין. והן הגידין שאחוז בהן המכתש בהמכתשת. טריפה. ואחן לא בקאין בבדיקת רקיבה. ולהכי בשף מדוכתא אפילו לא נרקבו ולא נפסקו הגידין טריפה. ובדמשק אליעזר לי"ד כתב שהסי' הוא אם יוכל א' נבוה מחברתה הוא סי' השף מדוכתא. ואילה"ק מבכירות [פ"ו מ"ו] דחשבינן לה בין המומין. א"כ אינה טריפה. י"ל התם מיירי בלא אתעבל ביביה. מיהו בהפ"מ מכשירין בב' תנאים. (א') שעור ובשר חופין את רובו [עיי' פי' זה בי"ד כ"ה מסעיף ז' ולהלן] (ב') שהגידין נ"כ שלימין ובריאים. ופירוש גידין. לרמב"ם ומחבר ר"ל העור הגידים שבשפת המכתשת סביב. והעור הזה דבוק ואחוז גם כן במכתש סביב חוץ למכתשת. ולרש"י הוא גיד כמו חבל שבראש התפוח הנ"ל שקשור בו נ"כ בעומק המכתשת. ויש לחוש גם לפי' זה [שפתי דעת כ"ה א' וח']. וביש חכוך ושריטות בראש המכתש. ומכ"ם בנשבר המכתש או המכתשת. דינו כנשמט. דאז ודאי נשמט הקולית ממקומו [שפתי דעת כ"ה סק"ת]. ובו ג"ל דאיה דאל"כ לא משכחינ"ל שף שלא יהיה לבה"פ נ"כ אפשרי גיביה. וא"כ נפל התירא דשף בלא אפשרי גיביה בגירה. אע"כ דגם בכה ג מחשב שף]. וכ"ב בנשבר עלם הקולית תוך ד' נודלין סמוך לגוף בנשם. ותוך ב' בדקה. ותוך אגודל בעוף הגם. ובעוף קטן לפי קטנו. אפילו חזר ונקשר היטב. טריפה. אפילו לא נרקבו ולא נפסקו הגידי. דדינו כשמוט. מיהו בהפ"מ מכשירין בכה"ג אם שור ובשר חופין את רוב השבירה. ואף שנפסקו הגידין אם רק לא נרקבו. ובהא קיל נשבר. יותר מאילו ודאי שף. דבודאי שף צריך גם בהפ"מ שלא נרקבו וגם לא נפסקו הגידין [שם]. ובנתעבל הגידי ולא נשבר ולא נשמט הקולית. כשר [ופ"ח מחמיר. ולא קיי"ל כוותיה] [שפתי דעת ל"ה סקי"ן]: ב) כוליא שנתמסמס ונרקב בשרה. או שנחלקה לב' במכת חרב בכח [עפר"ח]. בשניהן אם הגיע הלקותא בתוך הלובן שבתוך הכוליא טריפה. וה"ה בשיה הלקותא בהלובן לבד. טריפה. וכל זה בלין מוגלא. אבל בלקתה במוגלא או במיס עכורים. אפילו אינה רק בועא קטנה שעליה מבחון. טריפה. וכיש אם בועא קטנה בפנים עד החרין. מדמע בחרין לא מחשב חסרון מבפנים וטריפה. אבל בלקתה במיס זכים ומחוקים. אפילו הלקותא היא ג"כ בלובן. כשר. רק צריך שיאחר קלת מהלובן קיים [רש"ז ס"ד סק"ו וס"ק ח']. וי"ל דאף בנתמסמס הבשר א"צ שיגיע ללובן [ס"ך שם סק"ה]. וי"ל דאף מוגלא אינו פוסל רק כשהוא בלובן [פר"ח שם]. מיהו כשיש מוגלא בתוך בשר הכוליא. ולא נתגלה לחוץ וגם לא לחרין. כשר מדהו"ל

*) עי' תוס' דלינ ע"א סדיה ודמיהו דלא כתבו הכי. (תהכת איתן).

חסרון מבפנים [ט"ז שם סק"ו]. ואין טריפות כוליא בעוף [מ"ד]. ג) טחול שניקב נקב מפולם במקום העב שלו. ולא נשאר הלי מעובי אותו מקום בטחול. טריפה. ובאין הפ"מ כל מה שמונח מהטחול על הכרס אף שאינו דבוק לו. אם ניקב טריפה. ואפילו בהדק בבגד העב ממי יש להחמיר באין הפ"מ. ובהפ"מ כל שאין דבוק להכרס. נקרא דק. וכשר כשניקב [שפתי דעת מ"ג ה']. ועגלים שמלוי בהם נקב בטחול בלד הגס הכשיר רט"ז [מ"ג סק"ב]. ומשמע מדבריו אף באין מלוי ברובם. וכן הסכים ע"ר אאמ"ו הגזלוק"ל. ואין טריפות בטחול בעוף. ורואי להחמיר לעצמו [שם]. ד) נתרדלדלו הסימנין ברוב מקום דבוקן בלחי. ולא נשאר רק כאן מעט וכאן מעט. טריפה [סי' כ"ד ט"ז]. וכ"ב סימנין שנדלדלו זמ"ז ברוב ארכן. טריפה [ל"ג]. ה) צלע גדולה שנעקרה עם חלי חוליתה טריפה. ובנעקרה צלע קטנה וחלי חוליתה. או שנעקר צלע א' משיקראת בלי חוליא. באין הפ"מ יש להטריף [ס"ך כ"ד סק"ד]. ו) עצם הגלגולת שנתרוקן. אף שלא נפחת העצם ולא ניקב הקרום. בין שהרקון הוא ברוב גבהה [דהיינו שנתרוקן המקום שמהעיטים עד הקרניים ברוחב חוט שלא בשיגול הסיקף. רק דרך גובה. וברוב גובה אותו מקום] או ברוב הקפה (דהיינו שנתרוקן רוב סיקף מקום הנ"ל ברוחב חוט). טריפה [סי' ל']. ז) יש אומרים דכרם המילוה דמתניתין. הוא חלק מכרם הסנימי [כס"ם ד"ל ע"ב]. ומ"כ מרבה שמי בזה הכלל. בשר החופה את רוב הכרס. וכמבואר לעיל סי' ט"ו ט"ז. ובכל הנקבים שבמבנהיהו שאוסרים יש ה' דברים שהם כנקב (וסי' מסמים). ואלו הן א) מראה שנשתנה. בהבר שנקב פוסל בו. ודוקא כשיש מוגלא או בשר בלוי על המראה. וכשמגרר המוגלא והבשר הבלוי. עדיין נשאר שמי מראה בבשר הבריא שתחת המוגלא. אז הו"ל כנקוב [שפתי דעת מ"ג ד']. אבל כשהבשר בריא לגמרי. רק שנשתנה מראיתו כשר. דאין מראה פוסל רק בד' מיני טריפות [אורח סימן]. ואלו הן (א) נפלה לאור ונתאדמו בני מעיה הירוקות. או הוריקו האדומות טריפה [ל"ב]. (ב) ווכט יש לו ב' עורות. חיצון אדום ופנימי לבן. ואי חליף ברובו טריפה [ל"ג ה']. (ג) ריאה שיש עליה א' מג' מראות הפסולות. שחור. לבן. נעלב. כלעיל [ל"ח]. (ד) בוליא שיש בה לובן או שחור או נעלב. י"א שהיא לקוחה [מ"ד]. [וכ"ב מראה אחוס או שחור פוסל רק בד' מיני טריפות [אורח סימן]. ואלו הן (א) נפלה לאור ונתאדמו בני מעיה הירוקות. או הוריקו האדומות טריפה [ל"ב]. (ב) ווכט יש לו ב' עורות. חיצון אדום ופנימי לבן. ואי חליף ברובו טריפה [ל"ג ה']. (ג) ריאה שיש עליה א' מג' מראות הפסולות. שחור. לבן. נעלב. כלעיל [ל"ח]. (ד) בוליא שיש בה לובן או שחור או נעלב. י"א שהיא לקוחה [מ"ד]. [וכ"ב מראה אחוס או שחור פוסל בדרוסה כפי' ג"ז. רק דאין לא בקאין למבדק בדרוסה]. אולם כשהמראה שחור. אף שבשבר בריא ושלם דינו כנקוב בכל האיברים באין הפ"מ [משבעה מ"ג ה']. ח) סירכא בשאר איברים חוץ מריאה. בעי בדיקה לכתחילה אחר נקב. ובדיעבד מותר בשאר איברים בלא בדקו אם אחר נקב. חוץ מסרפס שנסרך להמסס. ולא בדקו אחר מחט. אסור אפילו בדיעבד [מבבלות מ"ב א']. ג) מכה מעבר לעבר או בשר שלקוי קלת. הו"ל כבשר שנהמסמס שסרוסא נורדו. וכנקוב דמי [מ"ח ס"ך סק"ט ומ"ז שם]. ד) יבלת ומרלע. דינו כקרום שמחמת מכה. ואם הוא מעבר לעבר כנקוב דמי [שפתי דעת מ"ט ב']. ט) מחט שתחוב בא' מבני מעיים מלד פנים. ומלד חוץ כנגד פי המחט יש מראה. או סירכא. או מכה. או יבלת. או קורדס. או קורדס [היינו טפת דם ממש או דם גלד. [שפתי דעת מ"ו סק"ם]. או שיש מבחון חשדה כנגד פי המחט. טריפה [שפתי דעת סמ"ל. ומ"ח ס"ט]. אבל באין מחט תחוב כנגדן מבפנים. כשרים כל הנהו בבשר שלם שתחתיהן [ל"ל סי' מ"ט]. מיהו במוגלא המחט בבמ"ע ואינה תחובה. ויש סרכא בחוץ. רק בהפ"מ יש להתיר (שפתי דעת סמ"ח): ל) כולהו לריכי. וכדנפרש: לא) ואינו חסר מגוף הגרגרת כשיעור איסור לקמן. והא קמ"ל דבנקב באיסור טריפה [ל"ד]: לב) מיהו בזה

ב ואלו כשרות בבהמה. ל"ל ע"ש: ניקבה הגרגרת. מיי' ע"ה מה' שחיטה כל"ג פס"ג עטין ס"ג מוס"ע י"ל מימן נ"ל פ"נב: או שנסדקה. מיי' שם מוס"ע שם פ"ו:

שנוי נוסחאות

ב ואלו בשרות. בד"ג ובמ"ק ובכי"ף ד"ק אלו.. או שנסדקה. בכי"ס בטעות או שנחסרה.

תוספות הדשים

ב הר"ב ד"ה ניקבה הגרגרת כו' יותר משיעור איסור כו' עכ"ל וצ"ע דנגמי' משמע בפי' דאיסור עצמו טריפה ואינו כשרה אלא בפחות מאיסור וכ"כ כל הפוסקים:

ראשון לציון

ב.הר"ב ד"ה ניקבה הגרגרת כו' ואם נקבה נקבים כו' ע' יסלינ:

לקוטים

דרכו הוקבה לו על לי כש"ע שבתב ואם ניקבו במקום המוגן אפי' נקב מפולם מזה לזה כשרה דאין הלשון מדוקדק דמלי אפילו הא טפי איכא לאכשורי במפולם מכשלינו מפולם ומדתן לייסב קלת לשונו ע"ם ואחרי להיות עפר כפות רגליו הקדושים אמינא אגא ליפכא דאין ספק דעפי איכא סברא לאכשורי בשלינו מפולם כיון שדופן תניבו אדוק עליו וסותמו מה תלמר דסר"ח דלא מיקרי סתימה מעליתא כיון שלינו אלא קרום דק הויא לה מפולם ומאלותו בעצם עצמו בים לסקל במפולם יש ג"כ להתיר בזה בדופן שבשלינו מפולם יש יותר לד להתיר ממה דסגן ומלבד דהסברא מיבית כן יש להוכיח כך מלי הר"ן שהביא ההוי"ט בד"ה ניקב הלב וכו' דאיסתמיכיה לפס"ח בכתב דאיסוריך מהני דלקמן להכשיר במסס וכו' דסר"ח דנקב מפולם אפי' במקום תבוקן טריפה קמ"ל הרי בהגיא דעפי הוס כברא להטריף במפולם מבשלינו מפולם ממלינו לאיזן דל' הס"ע דייק בפיר כמ"ם אפי' נקב מפולם וכן הוא ג"כ לשון הטור שם וקושית התוי"ט על הר"ב לפי מה שהוא ז"ל הבין בו אליבתא היא ומיהו לע"ד כוונת הר"ב בהתיב' וס"ם הפר"ח דנקבו מהגל לאגל לא איצטריך הר"ב לאסמוכיא דמסס שלימה היא בלגמי' בתמיהין דלקמן-הא בתיבך נמי פי' הר"ב כן דבפסוקת הגרגרת כתב אבל נסדקה לאורכה דבשר וכו' וכן בכבד דבשר בכבשתייר כזית וכו' וכ"ל ג"כ משמע שלימה ואפ"ה בתנם הר"ב ז"ל וכמת במהדורא בתרא אינה כי לידי ספר פרי תאר שנדפס בקנו ג

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כשרות בבהמה. לולהו לריכי כדפרשינן בריש פירקין: נפחתה הגלגולת ולא ניקב קרום של מוח. עיין מ"ש במשנה ג' פ"ב דאהלות: [*שניקבו זה לתוך זה. עיין מ"ש במשנה דלעיל בד"ה בנקבו לחוץ וכו' בס"ד: ניטל הטחול וכו'. כתב הר"ב אבל ניקב כו' טרפה בעל ידי הנקב הוא הולך ומוסיף מכאוב והחולי רב בגופה. רש"י. ועיין במשנה ה' פ"ו דבכורות]: ניטלו הכליות. כתב הר"ב אבל הכוליא בהקטינה מחמת חולי. כי הזמן שהקרום שלה כוון. הר"ן. [ומ"ש הר"ב. כענבה פי' רש"ל כמשמעו ענבה ממש דלא כפי' שבב"י סי' מ"ד]: וחרותה בידי שמים. כתב הר"ב וכיכי ידעינן כו' מביא כלי חרס לבנים וממלאן כו' ובגמרא [ל"ה ע"ב] הנהו דכרי דלמיק ריאה דידהו כו' בקייעא חייתי משיכלי חורי ומליגהו וכו'. ומקום דהרבה הוו. קאמר נמי דמייתי הרבה כלים והל"ב נמשך ג"כ בזה לפרש

כמה תחסר לג). רבן שמעון בן גמליאל אומר. עד כאיסר האיטלקי לד). נפחתה הגלגלת ולא ניקב קרום של מוח לה). ניקב הלב ולא לבית חללו לו). נשברה השדרה ולא נפסק החוט שלהלז). ניטלה הכבד ונשתייר הימנה כזית לח). המסס ובית הכוסות שניקבו זה לתוך זה לט). ניטל הטחולם). ניטלו הכליותמא). ניטל לחי התחתון מב). ניטל האם שלה מג). והרותה נפחתה הגלגולת. הטעם נפחת ורוחים אחו מלא ניקב קרום של מוח: ניטלה הכבד. ונשתייר הימנה כזית. והוא שיהיה כזית. במקום מרה וכזית במקום שהיא מעורה: זה לתוך זה. שממוכין הן ודופנן של שניהם אדוקים זה לזה ובאמצעיתן הן שופכין זה לזה. ואם חזרו ונקבו במקום אחיקת דפנותיהם ואין הנקב גרלה לחוץ אלא זה לתוך זה. כשרה. דהא להדדי נמי שפכי: ניטל הטחול. לא שנו אלא ניטל אבל ניקב במקום מכוו. ולא נשתייר בו כעובי דינר זהב טריפה. כדפרש' לעיל: ניטלו הכליות. בין שניטלו שתיהן בין שניטלה אחת מהן כשרה. ולא שנו אלא ניטלו אבל הכוליא בהקטינה מחמת חולי. בדקה עד כפול. בגסה עד כענבה ביטוית טריפה. ואם מלאה מים כרוחים טריפה. מיס זכים כשרה: ניטל לחי התחתון. מעל הבשר והסימנים מהובדרין בבשר. ולא שנו אלא שיכולה לחיות על ידי הלעטה שטופכים המאכל לתוך פיה. אבל אינה יכולה לחיות על ידי הלעטה טריפה: ניטלה האם. היא הרחם מעדי"ק) בלע"ז שהעובר מונח בה: והרותה בידי שמים. שלמקה

מד כאיסר האיטלקי. לקמן כ"ז ע"ב מיי' שם נבר"ע שם פ"ב: נפחתה הגלגולת וכו' אע"פ פלוגתא שמיני פרק ג' מן המשנה מיי' פ"ו מה' שחיטה ה"ב סמ"ג שם טוש"ע שם סימן ל' ס"ב: ניקב הלב ולא לבית חללו. מיי' שם ה"ב סמ"ג שם טוש"ע שם מוכ"ב ו"ל סימן מ' ס"ב: נשברה השדרה ולא נפסק החוט שלה. מיי' פ"ב מה' שחיטה ה"ח סמ"ג שם טוש"ע שם ובית הבחירה. מיי' שם פ"ח מה' שחיטה ה"ט: ניטל הטחול. לעיל מ"ב ע"ב מיי' שם ה"ב סמ"ג שם טוש"ע שם סימן מ"ח ס"ח: המסס ובית הכוסות. מיי' שם פ"ח מה' שחיטה ה"ט סמ"ג שם טוש"ע שם ובית הבחירה. מיי' שם פ"ח מה' שחיטה ה"ט: ניטל הטחול. לעיל מ"ב ע"ב מיי' שם ה"ב סמ"ג שם טוש"ע שם סימן ל"ד סי' ל"ג: ניטלו הכליות. לעיל מ"ב ע"ב מיי' שם ה"ב סמ"ג שם טוש"ע שם סימן מ"ח ס"ח: ניטל לחי התחתון. לעיל מ"ב ע"ב מיי' שם ה"ב סמ"ג שם טוש"ע שם סימן ל"ג סי' ל"ד: ניטלה האם שלה. מיי' שם הכ"ב סמ"ג שם טוש"ע שם סימן מ"ח ס"ח: והרותה בידי שמים. מיי' שם ה"ב סמ"ג שם טוש"ע שם סימן ל"ו סעיף י"ד:

ראשון לציון

שם במשנה כאיסר האיטלקי. כרים קדושין כתבו

לקוטים

מקרוב ומליגי שם שגם הוא ז"ל הביא על הפר"ח בזה וכתב שדברי מרן בדיוקא מינהו ע"ש (בס):

שנויי נוסחאות

(עד) כאיסר האיטלקי. בכי"מ ביתא ומוכח מהגמ' דע"ש היא (ד"ס); בד"ם וכר"ג. האסטלקי. הגלגלת. בכי"ק הגולגלת. ולא לבית חללו. בכי"ק לא..; בכי"מ אבל לא.. נשברה השדרה ולא נפסק החוט (שלה). בכי"ק נשברה ולא נפסק חוט שלה ושי' בגמ'; בכי"ה ליתא. ונשתייר הימנה כזית. בכי"ק כל שהוא וכ"ה בד"ג וכרי"ף (ובכס פמנה) וכ"ם בכי"ה והגהו מהרמ"ן בחידושיו לחולין (דף מ"ג, ע"א) וז"ל, הא דתקשי' ומי ליכ יותן הכי וכא ל"ל יותן הלכה כסתם משנה ותנן ניטלה הבבד ולא נשתייר הימנה כלום כתב עלי"רבי"ז ז"ל דפלוגתא היא בפרקין דרמי סתמא דמתני' אהדדי וכי פריך מי לימא ספא מרישא דהיכי דליכא תרי סתמי דסתכן אהדדי לי ליכא טעמא לאלומי חדא

(ב) כך כ' רתוי"ט. ולפעד"נ מדנקט בריש נגי לב לבית חללו. ובהמסס וביהכ"ו נקט שנקבו לחוץ. על כרחך. אי משום דבהמסס וביהכ"ו שנקבו זל"ז הרי נמי נקבו לבית חללו וכרי כשר. ואי משום דבהמסס וביהכ"ו מלוי עכי שיעקב מנפיעים לחוץ. דרוב בליעות דרך הוטע. משא"כ בלב מלוי עפי שיעקב מחוץ לפנים ע"י מהם. א"כ צריך לאסמוטינן הכא שביר בלב. דאי מריש סד"א דהאי לבית חללו דנקט בלב לא שיעקב מעל"ע. רק ר"ל לומל חללו דהייטו שפי המחם נגד חללו. אף שלא ניקב מעל"ע יאסר. דהרי בכל דוכתא בניקב במחם מלד מ' שלא מעל"ע, ויש קורט דם נגד פי המחם בלד האחר טריפה [כלעיל סי' ד']. אא"כ סד"א דבגי לב נמי אף שניקב שלא לחללו עטרף. דהרי חללו מלא דם. ואולי יש קורט דם נגד פי המחם. קמ"ל הכא דכל שלא ניקב לחלל כשר. [ועי' ש"ך סכי' מ]. והא דלא נקט הכא נמי נקבו ג' חללי הלב זל"ז כשר. כדנקט נבי המסס וביה"כ. נ"ל משום דזהו פשיטא דהרי אבר א' הוא. משא"כ המסס וביהכ"ו ב' אברים הם וב' דפעות ביניהם א):

ג) עי' פמ"ג יו"ד סימן מ"ח במש"ז סק"ט שלא כתב הכי ע"ש(אבל הכא היתן). ב) הש"י כתב בהיפוך דר"ש סבר דסגי בכ"ש ע"ש. (בס). בהפ"מ

יכין תפארת ישראל בועז

צריך שישאר בה למעלה ולמטה משהו שלם במקום שראוי לשחיטה [ל"ד ז']: לג) כשניקבה שתערף: לד) והכי קיי"ל. ולדידן משערין כשהנקב כרוב רוחב חלל הקנה [בס]. והא דלא נקט לגך טריפה במשנה ה'. וכ"כ קשה למה לא נקט הכא נעדה דטריפה לחכמים כמ"ב. וכ"כ לא נקט ניקב טחול בסומכא דטריפה. י"ל דסולהו אתרבו בזה הכלל וכדמשני בס"ס [דמ"ב ב'] מדים עוד כמה מיני טריפות דלא פרט להו במתניתין ואתרבי כולהו בזה הכלל: לה) קמ"ל דבנפחת הגלגולת בלי נקיבת קרום כשר. ולא אמרינן וודאי סופו לנקוב הקרום. מיהו כשנקב הגלגולת גדול כשלא. והוא מעט פחות משלש טפח. אין זה פחת אלא חסרון וטריפה [ל'] : לו) קמ"ל הכא דלא תימא דמשנה ה' מיירי אפילו אמיך לבית חללו. דבכל הורה כולה רובו ככולו. (ב): לז) קמ"ל דלא תימא דרישא או או קאמר. או י"ל דסד"א דבריש אתרתי בעי. נשבר ונפסק. קמ"ל דהא בנפסק לחוד טריפה: לח) קמ"ל דרישא דנקט ולא נשתייר ממנה כלום טריפה. הייטו רק אליבא דר"ש ג) [דמ"ו ה'] דס"ל דבנשתייר אפילו קצת כשרה. ולהכי נקט הכא דבנשאר כזית כשרה. והייטו כר' חייא. וכדקיי"ל כוותיה: לט) קמ"ל דלא תימא לחוץ דרישא ר"ל מפולם. ואפילו במקום חבורן. קמ"ל: מ) קמ"ל הא ניקב בסומכיה טריפה. ולעיל: מא) אפילו נעלו כל ב' הכליות. או שהיו ג' כליות. ואפילו דבוקים יחד במקום חריץ. אף דבכל דוכתא כל יתר כנטול דמי. הכא כשר [ב"ח מ"ד]. וה"ה בניקב הכוליא או שים חבל בהכוליא ואפילו במקום חריץ. רק שלא נחלקה לשנים כשר [עי' רפ"ח מ"ד סק"ה]. מיהו דוקא כשנשרלאת בלי כליות. או שניטלו על ידי אדם. אבל בנטלו הכליות ע"י חולי לפ"ך ורע"ז ונמהבר טריפה. ולרש"ל כשרה. והסימן לכ"ע יש חילוק דאם אין פניה שבחוץ כוון. סי' הוא שנשרלאת בך וכשרה. אבל כשהוא כוון. ע"י חולי הקטינה. ואז צריך בשאר בנסה ויותר מכשיעור עלבה בימנים [ולרש"ז ר"ל חלק ג' מכולות שכולה עשויה ענבים ענבים]. ובדקה יותר מעטור פול. וי"ל דסגי כענבה ובפול בדקה [בס]: מב) ממעל לוושט וקנה. באופן דליכא עיקור סימנין. כשרה. ודוקא בשיכולה לחיות על ידי שיתחוב המאכל לגרונה [ל"ג. וה"ג בס"ם דל"ה ב'. ותמהני וכי ס"ד שבהמה שאנתה פיה שאינה יכולה לחיות ע"י המלאה והלעטה נימא דעריפה. אלא דבלא בידיעו כל שאין כמוה חיה טריפה. הייטו עי' שחטורה בעלמה. ולא ע"י שאינה יכולה לאכל. ואת"ל דבשאינה יכולה לחיות ע"י המלאה והלעטה. הוה אות הסרעותא גדולה ותמות מלד שחטורה בעלמה. ה"ת אי גרסינן בס"ם אמר ר' זירא. י"ל דהכי קבל מרבותיו. אבל אי נימא כרש"ם דרק הגאונים כתבו כן מסברא דנפשייהו. קשה שפיר מכ"ל. וכי להוסיף על הטריפות יש בידינו. כלעיל [דל"ג ג']. ולי"מ): מג) הוא הכים שהולד מונח בתוכו ברחם. ובעוף י"א דרק בהפ"מ כשר. ובניקב האם דינו כניטל. וי"א דבניקב. אף בבהמה אין להכשיר רק

מתכתה כי הנה דסנהדרין בא' דיני ממונות אזיל ר' יותנן בתר' ואי לא מפסקא לי ולא קבע בה הילכתא כתדא מייתינו וזה לימו נכון שאפ"ס שבאלו במקומות בתלמוד מאי לולמי' דבר שתמה מהלי שתמה מ"מ אשר היה לומר דל"י אסתבאה לי סיפא דמתניתין חדא דחומרא היא ועוד דסתמא בתרא עדיפא דבתר פרקא ודאי יש סדר למשנה ועוד דילמא מסתבר לי טעמא ובתוס' מורחין להעמידה דלית לי' ר"י למפסק הלכתא כסתמי אי לא לאלומא חדא והכא כולה חדא מתני' היא ריפא וסיפא ולא מקיים סתמא בתרא אבל מצאתי בנוסחאות מדוקדקות דלא גרסי במתני' נשתייר ממנה כזית אלא ונשתייר ממנה בל דהו וכן בנוסחאות משניות בדוקות של ארץ ישראל והכי גרסינן לקמן בגמ' [דף מ"ו, ע"א] והתניא מעלה הכבד ונשתייר ממנה כזית ובתוספתא היא שנויה בעין הוה ומביהי כספים הגיהו בכולן ואתנן לפי פי' רש"י ז"ל ודא דייקי עלה טעמא דלא נשתייר ממנה כלום הא נשתייר ממנה כלום אפ"ג דלא הוי כזית ולא לאלומא מסיפא דקתני בהדיא ונשתייר ממנה כל דהו, אורחא דתלמודא היא וכבר הזכרתי מהם הרבה כיוצא בה' עכ"ל ויש לתעיר כי בגמ' כ"י המבוא איתא שם דף מ"ו ג"כ והתניא ובדברי הרמב"ן הכתובים מלד בפסט הגמ' שם. לרבי התחתון. בד"ג ובכי"ק וכרי"ף ד"ק הלחי.. ניטלה האם. בד"ג ובכי"ק ניטל האום ועי' בערוך הבלם (ע' אם). והרותה בידי שמים. בכי"ה חירותא.; בד"ג ובמבכ"ם ובכל הכ"י וכרי"ף ובגמ"ש חרותה בידי שמים כשרה; בכי"ק חרותה בידי שמים כשרה בידי אדם פטולה.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הריאה שלה ויבשה כחריות של דקל מקול רעם [ג"ל ורמיית גרק] וברק כשרה. ובידי אדם כגון שהבעיתה אדם. *לו שאר כל הבריות. כגון שאנת אריה וקול בחל טרפה. והיכי ידעינן אם בידי שמים וכשרה אם בידי אדם וטרפה. בקין. מביא כלי חרס לבנים וממלאן מים קריס ומניח הריאה בתוכם מעת לעת. לו הדרא ברייה בידי שמים היא וכשרה ואי לא הדרא ברייה בידי אדם היא וטרפה. ובחורף מביא כלי חרס שחור שאינו מזיע כמו הלבן ואין המים מצטננים בו. וי"מ שמביא כלי נחושת וממלאן מים פושרים ומניח הריאה בתוכן מעת לעת. לו הדרא ברייה בידי שמים היא וכשרה. ואם

ובכיס שבתוכו וכו' אבל קורקבן שניקב וכיס שלו קיים כו' כשרה ומיהו דוקא שניקב מעצמו מחמת חולי. דאי מחמת קוץ וכיוצא בו ודאי טריפה היא דהא קוץ מהיכא אתא לי דרך מוץ הרי ניקבה לחלב וטרפה. דחיישינן שמא ניקבה א' מן האברים הפנימים שנקיבתו במשהו ולי דרך ושט אתא. על כרחין כיון דקורקבן מבחוץ איקב. כיס שלו נמי שלוא פנימי איקב אלא דלא מיכר. א"נ קרוס עלה בו ואינו קרוס בכל הנקובים קרוס שעלה בהן מחמת מכה אינו קרוס אלא ודאי ע"י חולי קאמר. הר"ן. ומ"ש הר"ב זה שלא כנגד זה. גמ' דף מ"ג ופי' רש"י כנגן זה למעלה וזה למטה: **ד** רבי אומר אפילו בו דלאו ניטל לגמרי קאמר שא"כ המאכל יורד לחלל הגוף ואין לו תקנה אלא דמבוש דש"ק נקט ניקב קאמר איהו אפי' ניטל. מיהו בעינן שישתייר בו כדי שיוכל המאכל לעבור מן הוושט אל הקורקבן דרך הזפק. הר"ן. והא דלא תנן ניטל בטלו טרפות

ונחמרו נז) בני מעיה. אם ירוקים פסולין. אם אדומים כשרים נח). דרסה נט). וטרפה בכותל נו). או שריצצתה בהמה נח). ומפרכסת נם) ושהתה מעת לעת ושחטה. כשרה ס): **ד** ואלו בשרות בעוף. ניקבה הגרגרת או שנסדקה סא). הבתה חולדה על ראשה. מקום שאינו עושה אותה טרפה סב). ניקב הזפקסג). רבי אומר אפילו

כנגד זה. כשרה: ונחמרו בני מעיה. כולו מחמת החור ונהפכו מראיהן לגון מעי המרמרו: ירוקים פסולים. הכי קאמר אברים שדרכן להיות אדומים. כגון הלב והכבד והקרקבן שדרכן להיות אדומים בחוזין ותרנגולים וחורים ובני יונה וכיוצא בהן. אם נשחטו ונטלו ירוקים מחמת החור פסולים. ואם נשחרו אדומים. כמו שהיו. כשרים. וה"ה הדקים שדרכן להיות ירוקים. אם נשחטו מבריתן ונהפכו אדומים פסולים. וכן עופות המיוחדים שהלב והכבד והקורקבן שלהם ירוקים. אם נפלו לחור והחזירום פסולים. שכל שנשחטו מראיהן מחמת החור פסולים וטיעור טיעוי המראה במשהו כמו שהנקב במשהו: דרסה. אדם ברגליו: או שטרפה בכותל. שהכה בה בכותל: או שרצצתה בהמה. דאיכא למיחש להני תלתא משום רסוק איברים ועדיין מפרכסת: אם שהתה מעת לעת ושחטה כשרה. וכעינא בדיקה כדבתבינן לעיל גבי בהמה. שכל טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף. יחד עליהן העוף. אלו הבעוין במשנה: **ד** ניקבה הגרגרת או שנסדקה. נקובת הגרגרת וסדיקתה בעוף. כנקובת הגרגרת וסדיקתה בבהמה. וכבר פירשנו לעיל. ואם ניקבה נקב שיש בה הסרון אם החסרון הוי כשיעור רוב חלל הקנה של אותו העוף טרפה ואם לאו כשרה: הזפק. הוא סמוך לושט. וכל הנמשך עם הושט כשהעוף מושך לאחרו. דיהו כושט ונקובתו במשהו. ומאר הזפק אם ניקב כשר: רבי אומר אפילו

ואין

אם ירוקין פסולין. נקמן פ"ג ע"א: דרסה וטרפה בכותל. גיטין נ"ד ע"א מ"ר פ"ם שם ה"ב סמ"ג שם בוש"ע י"ל סימן נ"ם ס"ג: **ד** ואלו כשרות בעוף. נ"ו ע"ב: ניקב הזופק. מ"ר פ"ז מה' שחיטה פי"ז סמ"ג עשין ע"ג בוש"ע י"ל סימן נ"ג סעיף י"ל:

שנויי נוסחאות

ונחמרו. כמ"ק נטעות ונחמדו. פסולים (אם) אדומים כשרים. בד"ל וכ"ק וכי"ף ד"ק פסולה ואם אדומים כשרה וכ"ה בכי"מ (ושם אם) וכ"ה בכי"ל ג"ן נכי"ר ה' ליתא. וטרפה בכותל או שריצצתה בהמה. בכי"ק.. לכותל.. וכ"ה בד"ל (ושם ומרסתה(?) הבהמה וכ"ה בכי"ף ד"ק (ושם..בהמה אחרת). ומפרכסת. בד"ל וכי"ק וכי"ף ד"ק והיא ספרכסת; בכי"מ ועדיין היא ספרכסת ועי' רש"י. ושהתה מעל"ע (ושחטה) כשרה. בכי"ל ה' אם שהתה.. וכ"ה בד"ל וכי"ף ד"ק (ושם.. שהה) וליתא; בכי"ק ואם שהה.. וכנון הוא. **ד** ואלו. בד"ל וכי"ק וכי"ף ד"ק אלו. (על ראשה) מקום שאינו. בכי"ק ליתא נטעות (ושם שאינה וכ"ה בכי"מ). (אותה) טרפה. בכי"מ ליתא.

תוספות רע"ק

[אות יד] הרע"ב ד"ה ירוקים פסולין. כמו שהיו כשרים. ואפילו הוסיפו באדמיטות:

אור גדול

ג במשנה ושהתה מעת לעת ושחטה כשרה. בפי הנראה מפשטות לשון המשנה משמע דדוקא שחטה בדיעבד כשרה ע"י בדיקה אבל לכתחילה אין לו לשחוט ולסמוך על הבדיקה רק יסתין עד שתלך בבדי שלא יצטרך בדיקה. וכ"כ בתשובת מהר"ם מלובלין (בסי' צ"ד) על לשון הרמב"ם פ"ט משחיטה יע"ש. אמנם באמת דברי המהרם"ל הנ"ל תמוהין מלשון הרמב"ם פ"ם משחיטה הל' י"ם וכ' דמבואר דאף לכתחילה מותר לשחוט ולסמוך על הבדיקה וע"כ הא דקתני במתני' ושחטה לשון דיעבד לאו דוקא. ואפ"ל דמש"ה נקט לשון דיעבד דעיקר כוונת המשנה לדיוקא דבתוך מעת לעת אף בדיעבד

שריפה

יכין תפארת ישראל יכין

[כרע"ז סמ"ע]. מיהו בגמלא מחט תוך חלול הדקין של עוף בתחוב במקלת טריפה. ובלא תחוב ואין רוסס מבחוץ מותר בהפ"מ [מ"ו ס"ך סקי"ח]. [ובר לוז בכותשות במעיו. יש לבדוק בפנים. שבכתולעים עושים נגד הכותשות טריפה]: נד) נתחממו. וי"ל דר"ל נתכווצו: נה) מתניתי' מיירי בהאברים באדומים בטבע. כגון לב וקורקבן וכבד וסד"ה [וה"ה טחול בסימנה]. להכי דוקא כשנראה שם משהו ירוק. טריפה. אפילו אין הירקות מעבר לעבר. מיהו ה"ה האברים שהן ירוקים בטבע. כהמעיים ומרה. כשהאדים שם משהו טריפה אפילו אין האדימות מעבר לעבר [וג"ל ל"מ דמשנתינו מפורש בה דכירוקה מיירי דמלת נחמרו פירושו נתאדמו. כמו יין חמר (תהלים פ"ה) שפירושו יין אדום א"כ אין כאן הסרון כלל בלשון המשנה. עוד נראה לי לפי דעת רבותינו דמשנתינו רק באדומים בטבע מיירי. הא דנקטה מתניתין רק מאותן שהן אדומים בטבע ס"ע דאדומים בטבע אינן רק לב קורקבן וכבד וסד"ה דמדמונתין תחת עלם התזה. אין שנוי מראה פוסלת בהן. כמו דלא מיישינן בריאה של נפלה לאור מה"ע מדעמונה תחת. הלעות [כש"ם דל"ז א']. קמ"ל דאפ"ה דוקא בריאה דעמונה שם מג' לדדים. משא"כ לב וכו' דאין עלם. שחזה מגין עליהן רק מלד א']. מיהו כשנשחטו מראיתן ובלקן [היינו אפילו בישול מרובה כרתוי"ע תרומות פ"י מ"ו וי"א]. והחזרו למראיתן כשר [ובשפתי דעת ס"ב סקי"ע כתב דאתן לא בקאינן בשליקה. ולא ידענא אמאי. הן אמת שכך כתב הש"ך (סי' פ"ג סק"ח). אבל זה אינו רק התם דהשליקה היא תומלת. אבל הכא דהשליקה היא קולא. דאם תזרו למראיתן גם ע"י בישול מרובה כרי. א"כ לו יהא באין אנו בקאינן ואתבשלה רק בישול מועט. כיון שחזרה ע"י בישול מועט כ"ש שתחזור ע"י בישול מרובה]. ובבל בנפלה לאור אין אנו בקאינן בבדיקה [ס"ך סוף סי' ר"ב]. ולרע"ז ותב"ש גם אנו בקאינן [שפתי דעת שם]. וגם בבהמה יש דין נפלה לאור. רק נקט עוף. מדמעוי כך. ולרמב"ם בבהמה מותר דעורה מגין עליה [עי' רא"ש]. ואין להתיר רק בהפ"מ [ס"ך ס"ב סק"ז]. אבל אם וודאי נחמרו במ"ע. יש להחמיר גם בבהמה אפילו בהפ"מ. דהרי רפ"ח והב"ש מתמרי גם בבהמה לבדוק אם נחמרו. אמנם בגמלא שנוי מראה באברי עוף ואינו יודע שנפל לאור. לרי"ף אסור. אם כך לדידן דוקא בהפ"מ כשר. [ס"ך ורפ"ח ס"ב]. ולבאורה ל"ל דאיה להתיר מדקאמר ר"ג [דנ"ז ב'] אדומין שלא הוריקו. ושלקן והוריקו טריפה. ואי נימא דגם בגמלא נפלה לאור מיישינן. הול"ל בקיאור אדומין שלקן והוריקו טריפה. אע"ב דדוקא בשנפלו לאור מיישינן. וקאמר שפיר אדומין שלא הוריקו פ"י שפילתן לאם. מיהו י"ל דלעולם בגמלא נפלה לאור מיירי. וה"ק לא מבעיא בגמלא דאה איתן קודם שבשלן. ודאי מיישינן שמא מקמי בישול ירוקין היו אלא אפילו בשראה אותן קודם בישול שלא הוריקו. דוודאי הוריקו מחמת בישול. אפ"ה אסור]: נו) אדם ברגליו: נז) ר"ל לו בדחק אותה בכח אל הכותל: נח) כתתה אותה בהמה ע"י דחיפה והפילתה. וג"ל דנקט הכי ג' דקמ"ל דבין שהכאה היא ע"י שנפל דבר קשה עליה נ"ל מעצלה. כדריסת אדם. לו שנדחקה בכח אל דבר קשה שמן הצד. כטרפה בכותל. לו שנפלה על דבר קשה. כדחיפת בהמה. בכולהו מיישינן לריסוק אברים. וה"ה בנפלה ממקום גבוה. מיהו בשקפלה מעצמה בלי שרודפה אדם. אפילו גבוה מאד לפ"ם אין חוששין לה. ואפילו אינה יכולה לילך אח"כ [ל"ח]: נט) נ"ל דר"ל לא שמנעה א"ע ותוחלת ממקומה. אבל אינה יכולה לילך הלוך יפה: ס) מיהו לריכא בדיקה. ואמן לא בקיאין בבדיקה. אבל בהלכה אח"כ הילוך יפה ד' אמות. אף שמלא בנוי באברים בדבר אשר לא מטרפא בה בלא"ה. כשרה. וא"ל בדיקה [ל"ח]. וג"ל דמה"ע נקט הכא ושחטה. והרי פשיטא דבשחטה מיירי. וגם מ"ש הכא מכולה מ"ד דלא נקט התם ושחטה. י"ל דה"ע מבוש דאי לא תנא ושחטה סד"א דגם קודם ששחטה כיון ששהתה נחזיקנה כשרה. ויסיה חלבה מוחר. והרי זה ליתא. דהרי לריכה בדיקה להכי קאמר ושחטה כשרה. ר"ל אפשר שהיה לא כשרה כשיבדקנה. וענ"ל דלא הקשי דלא נקט הכא לם לא שהתה טריפה. דהרי בלא טריפות בעוף מיירי כולה משנתינו. ה"ע משום דלא פסיקה ליה דהרי גם בלא שהתה לם רק עמדה. כשרה בבדיקה. והא דלא תני לה הכי במתניתין. [ה"ע דמק"ו שמעינן לה משהתה]: כא) דינה כבהמה לענל סי' ל"ח ל"ב: סב) שהכתה ברגליה לו בשויים. דכל שלא כנגד המוח א"ל בדיקה [וג"ל דקמ"ל דלא גזרינן הכתה ברגל אשו ביד]. וה"ה בנקבה הגולגולת ולא הקרום. מיהו לדידן כל שוף שניקב עלם הגולגולת. טריפה מספק שמא ניקב הקרום. ובתרגולת מהני כשתבהה מלהמיה בילים כ"ל יום. ותחזור להניח בילים. אבל בעוף המים לא מהני שהוי בניקב הגולגולת לבד. דעוד פה וודאית היא. וה"ה בעוף הישבה שניקב עלם הגלגולת כפי שעור שלם בבהמה. לא מהני שהוי [בשפתי דעת סס"ל]: כג) קראפף

מיהו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ואין הלכה כרבי: יצאו בני מעיה. לא עט. אלא שבשעה שהכניסן לתוכו לא הפך עליונו לתחתונו או טגולה זו למעלה מכנות [שהיתה. שהחליף] זו למעלה וזו למטה. אבל הפך בהן טרפה שכיון שהפך אחד מהם אינו יכול להיות: נשתברו גפיה. עגמות הכנפיים. ודוקא נשתברו. אבל שמוטת גף בעוף טרפה. חיישינן שמא ניקבה הריאה. לפי שהריאה נחבאת בין הצלעות וקרום הבשר רך ודק בין צלע לצלע וכשמוט גפה מתנתקת הריאה עם הגף: נשתברו רגליה. מן הארכובה ולמטה או אפילו למעלה ולא יצא העצם לחוץ. אבל יצא לחוץ תנן בבהמה המקשה דהוי טרפה. ושם נפרש: נמרטו כנפיה. היינו טולה גדולה שעל כל גופה: נוצה. היא הדקה שעל הבשר שאין בה קיש. דחשיב לה כגלודה. ואין הלכה כרבי יהודה: הן אחוזת הדם. שאחזה דם וחלבה: והמעושנת. שנכנס עשן בגופה: והמצוננת. חולי מחמת צינה. ורמב"ם פירש אחוזת הדם שנבר עליה הדם. והמעושנת שנבר עליה הליחה השחורה. והמצוננת שנבר עליה הליחה הלבנה. ולא הזכיר הליחה הרביעית שהיא האדומה. לפי שאינה מצויה כל כך בבהמות: הרדופני. שם המות בבהמה. וכן לוקת התרנגולים הבהמות האוכלות ממנה מתות: המים הרעים. מיס מגולים: שם המות. דבר שהוא שם המות לאדם ואינו שם המות לבהמה

ניטל (סד). יצאו בני מעיה ולא נקבו (סח). נשתברו גפיה (סו). נשתברו רגליה (סז). נמרטו כנפיה (סח). רבי יהודה אומר אם נטלה הנוצה פסולה (סט): הן אחוזת הדם (ע). והמעושנת (עא). והמצוננת (עב). ושאבלה הרדופני (עג). ושאבלה צואת תרנגולים (עד). או ששתת מים הרעים (עה) בשרה (עו). אבלה שם המות (עז) או שהבישה נחש (עח). מותרת משום טרפה. ואסורה משום סכנת נפשות (ג): ן סימני בהמה וחיה נאמרו מן התורה (פ). וסימני העוף לא נאמרו. אבל אמרו חכמים

טרפות. כ"ל משום דבפלוגתא לא קא מיירי ואף ע"ג דבאלו טרפות דבהמות איכא פלוגתא: יצאו בני מעיה ולא נקבו. כתב הר"ב לא עט וכו' אבל הפך בהן טרפה. בכלל נקובי דמתני' היא דטעמא משום דסופו לינקב ולירקב. תוספות. והפוסקים כתבו דין זה דהיפוך בני מעיים בבהמה ג"כ. וז"ל ב"י סי' מ"ז. ובהמה ושוף שוין בדין זה. אלא שבאלו התכא בעוף. לפי שמצוי יותר לצאת בני מעיו: רבי יהודה אומר אם נטלה הנוצה פסולה. כתב הר"ב ואין הלכה כר' יהודה דאע"ג דרבנן לא פליגי בהדיא בנוצה. כיון דנקטה גבי אלו טרפות. משמע דרבנן מכשרי דאי כולהו מודו בה דפסולה. גבי אלו טרפות הו"ל למתנייה. הר"ן: פסולה. [*וכן בסוף משנה א'] וכן בפרק דלקמן מבנה ו': הן אחוזת הדם כו'. הטתא תנן לחליים שיארעו בכל הגוף: ן סימני בהמה וחיה נאמרו מן התורה כדכתיב זאת החיה וגו' והיינו מעלת גרה ומפרסת פרסה ושוסעת שסע פרסות. הר"ן. ואע"ג דחיה כתיב. בהמה בכלל חיה כדדרשינן בפרק דלקמן דף ע"ח. אבל בסימנים שנבדלת בהם הבהמה מהחיה ולהכירה

יבין תפארת ישראל בועז

מיהו נגו של זפק. דהיינו כל מה שמשפע ממנו כשמוסך הוושט. דיבו טושט. ונקיבתו בשמה [ל"ג י"ח]: סד) וקיי"ל כחכמים דאסור אפילו נשתייר ממנו כשיעור שיעבור ממנו המאכל לקורקבן [ספל"ג]. והא דלא נקט ניטל בריאה גבי טריפות בעוף. רק הכא בסיפא שמעינן לה מכח דיוקא דיקבה. ס"ע מדבעי לאשמעינן רבותא לרבי. דאפילו ניטל מכשיר: סה) אף שלא הוחזרו עדיין. מיהו בהוחזרו. דוקא בוודע וודאי שלא נתהפכו. דכשנתהפכו סופן להרקב ולהנקב. וה"ה בלא יצאו ומלאן בבנין מהופכין טריפה [בפתי דעת מ"ז ע'] . וכל זה ה"ה בבהמה. רק נקט עוף מדרגיל שילאו מעיו. ובפרט כשמנחת בילים: סו) אפילו נשבר שמוך לעוף כל שאין עוקץ בשבירה בעצם החילון נגד הגוף שניחא שנקב העוקץ את הריאה. ודוקא שהבוכנא קיים. דאל"כ הו"ל כשמוטת גף וטריפה. דשמא נתנקבה הריאה כשנשמט הגף. דשם מונחת הריאה. ביהו אין מוהגין לאסור כשאין מהגוף לתחילת השבירה כרוחב אגודל. דהיינו ב' שעורות באורך מלבד מה שתחוב מהבוכנא בחור שבעצם שבגוף. ואפילו אגודל מלומלם שני. אבל בשנשבר חוך שיעור הנ"ל שמוך לגוף. הו"ל כשמוטת גף. ואפילו בחזרו ודבקו העלעות שבשבירה. שבר אל שבר יחדיו היטב. טריפה. ולעת הצורך יש להקל בכה"ג כשנדבקו היטב והבוכנא קיים. ואין עוקץ בשבירה. ואין ריעותא בצלעות [ס"ך ל"ג סק"ו ומגית יעקב כלל ע"ז אות ל"ח]. [גם בטו"ש הכשיר עכ"פ בהפ"מ אמנם בשפתי דעת סי' ל"ו סקי"ב כתב שאין הסמנהג להקל בזה]. ובנשבר הגף רחוק מהגוף כשיעור הנ"ל. ויש עוקץ בשבירה. יבדק אם נגרר הדם בצלעות בפנים. טריפה. דשמא ניקבה הריאה [שפתי דעת ל"ג ע'] : סז) מן הארכובה ולמטה [עי' מ"ש לקמן פ"ד מ"ו]: סח) הם הגולות הגדולות בעל כל גופה: סט) הם הגולות הדקים שנקראין פלאם פעדערען. והא דלא חשיב לה לעיל באלו טריפות בעוף. [במ"ג] היינו משום דהאי תנא פליג אר"י. וקיי"ל דגם בכה"ג כשר. ואפ"ה נהגו להחמיר בכה"ג. אם לא שנשרו מריבוי שומנו [נ"מ] : ע) שנתרבה דמה פתאום. ועד השתא הוה נקבו תנא בחולי שבאברים. והשתא נקבו חולי של כל גופה: עא) שנכנס עשן בגופה : עב) שנצטננה: עג) מין עשב והוא שם המות לבהמה : עד) שהבהמות מתות כשילכלוה : עה) מיס מגולים . דאפשר ששתה מהן כחם . וה"ה שאר חולי שהוחלה כל גופה על ידו. רק נקט הכהו שמסתכנת בהן ביותר : עו) ודיגה כשאר מסוכנת [לעיל פ"ב מ"ו] : עז) ר"ל דבר שהוא שם המות לאדם ולא לבהמה : עח) שהאוכל מבשרה מסתכן: פ) דכשהיא מעלת גרה ומפרסת פרסה . טהורה :

ראשון לציון

ד תוי"ט פר"ה רבי יהודה אומר כו' גבי אלו טרפות כו"ל למתניי' הר"ן. נ"ש אלא הכיא הר"ן ראיה גדולה מזו מהא דאיתא בהדיא נ"ז ע"ב דר"ש בן אלעזר ע"פ נסיון להוציא מלבו של רבי יהודה הטיר למעבד ושתמא דש"ס ג"כ הסכים לזה דא"כ במידי דמיטרפא ביה כו' ע"ש. אחר כתבי זאת מצאתי כי כוונתי ב"ה לדעת הגדול בעל ת"ה שהוכיח מהראיה שהביא הר"ן הלכה כר"י הביאו בית יוסף סי' נ"ע :

אור גדול

טריפה דהא באלו טריפות דעוף מתני' ולמאי דתני בשרה הו"ל למיתני באידך מתני' דאלו כשרות בעוף וע"ב דבוונתו לריוקא בנ"ל . ומש"ה נמי לא תני דבעי בריקה דעיקר הבוונה הוא הדיוק בנ"ל :

שנויי נוסחאות

נשתברו גפיה נשתברו רגליה. בכי"ה וכי"ף ד"ק הסדר נשתברו רגליה נשתברו גפיה וכ"ה בד"נ (ובס. . ונשתברו אגפיה) וכ"ס בכי"ק (ובס ג"כ.. אגפיה) . נמרטו כנפיה . בכי"ף ד"ק ונטרטו.. ה הדם בכי"מ דם . (והמצוננת). בד"נ ובכי"ק ובכי"ף ד"ק ליתא והרמב"ם מביאה מהכרייתא בגמ' . ושאבלה הרדופני. בכי"ק..הרדפני; בכי"ר ג' או שאבלה.. ו ש א ב ל ה צואת תרנגולים . בכי"ר מ' או שאבלה . . בד"נ.. התרנגולים ; בכי"ק . . התרנגלים ; בכי"מ.. תרנגולת . או ששתת מים הרעים בשרה . בכי"מ או ששתתה . . ; בכי"ק ובכי"ף ד"ק וששתתה . . ; בד"נ וששתת..; בכי"ר מ' . . הרעים או שהלעיטה תיבה או חלתית או פלפלין כשרה וכ"ה בכי"ר ג' (ובס..תוקה..) וכ"ה בכי"ר ג' (ובס שהלעיטה פילפלין או תוקה או חילתית או פילפלין ומ' מס כפול ומיותר) ויי' בגמ' ובכי"ק בס . או שהבישה נחש . בד"נ ובכי"ק ובכי"ף ד"ק או שנשכה נחש; בכי"ר מ'.. נחש או שנשכה כלב שומה ויי' בגמ'. משום סכנת . בכי"ק מפני.. ן סימני העוף לא נאמרו . בכי"ר ג' סימני העוף לא נאמרו מן התורה . (אבל) אמרו חכמים . בד"נ ובכי"ק ובכי"ף ד"ק ליתא .

תוספות חדשים

ה במשנה ושאבלה הרדופני כו' כשרה . והטעם כתב הרשב"א דאף על פי שהדברים הללו ממיתין לבהמה אינו אלא כמסוכנת וכשרה : ן תוי"ט ד"ה סימני בהמה כו' ואע"ג דחיה בהמה בכלל חיה עכ"ל. מראה מדבריו דעיקר סימנים בחיה כתיב. ובגמ' משמע להפך דעיקר סימני בהמה כיומים ולפי' מדחיה בכלל בהמה(ס"ג)

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אלו טרפות פרק ג חולין

ולהטירם אם חלבה מותר ומטען ליכוי לא נתפרשו בתורה ולא בהם דברה המשנה. והם מפורשים בברייתא בגמ': הדורם. כתב הר"ב יש שפירשו שאין ממתין לבעל חי עד שימות. ואף על פי שהתרנגולת אוכלת נקליס ורמשים בעודם חיים. אין זו קרויה דריסה. הר"ן: אצבע יתירה. פי' הר"ב אצבע הנבוהה שאחורי האצבעות וכפירש"י. ומסיים הר"ן. ואע"פ שבחוב הטופית היא קרי לה יתירה. לפי שאינה בסדר הבריותיה: וקרקבנו נקלף. לכון הר"ב הלים שבתוך הקרקבן נקלף מבשר וכו' וה"ל שנקלף ביד כדכתב לקמן. ומיהו מוכח בגמרא שאע"פ שאינו נקלף עד שעמד בשמש ונתרפה בהני סגי אבל אי לא מקליף בידא אלא בסכינא. ספיקא הוי: רבי אליעזר בר צדוק אומר כו'. ולא דחהו הר"ב מהלכה. והרמב"ם כתב שדבריו אמת. וכתב המגיד בפרק א' מהמ"א שהוא לפי שבוד דלא פליג ת"ק עליה. ע"כ. ועיין בפ"ג דבכורים כתבתי הרבה שנשנו בל' מחלוקת ואין הולך: ן ובחגבים כל שיש לו כו'. וסימנין הללו. מהם שנתפרשו בתורה. ומהם שנאמר פירושם מד"ס. ארבע רגלים וקרסולים הרי הן מפורשים (ויקרא י"א) ההולך על ארבע אשר לו כרעים ממעל לרגליו לנתר בהן על הארץ. וארבע כנפיו חופות את רובו יצפינן לה בגמ' בכלל ופרט וכלל שהפרטות הללו אמורות בתורה דהיינו ארבה וסלעם ואיכ כולן יש בהן ארבע סימנים הללו. הר"ן: כל שיש לו כו'. ותנא אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן. שנאמר אשר לו כרעים בחל"ף כתיב: וכנפיו חופין לא רובו. מסיק בגמ' דבעינן רוב [ל"ל ארבע] עבין ורוב הקיפו: ושמו חגב. מפיק ליה מקרא בגמרא בברייתא דבי רבי ישמעאל ועיין במ"ד פ"ח דעדות. ["ומ"ש הר"ב והלכה כר"י דלא אתא אלא לפרושי כמו שהוכיח הרא"ש ז"ל]: כל שיש לו סנפיר וקשקשת. כתב הר"ב אפילו אין לו עכשיו כו' אור"י דדרים אין לו עיין עליו. אם יש לו עכשיו או עתיד לגדל לאחר זמן. והכי דרשי' בגמ'. ובן אין לו עיין עליו תוס' פ"ב דע"ז דל"ט. ועיין מ"ש בזה ביבמות פ"ב משנה ה': ["רבי יהודה אומר שני קשקשין. ותניא בת"כ רי"א אע פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר וכריון קשקשים (שמואל א' י"ז) ע"כ. והר"ן שכתב בלמד מהיבת קשקשת שהיא כפולה. אשתמיטתיה הך ברייתא. ואין כ"ל מה שראיתי בספר קרבן אהרן שעקר למודו כמ"ש הר"ן. שהרי המלה בהכרח מהלשון שתהיה כפולה שהנפרד יהיה קש או קשת. דאין עניינה לענין כיסוי דג רק לתבן או לכלי מלחמה ולפיכך בהכרח שדינו להיות כפול. ועוד מה לו לרבי יהודה ליכך לספרי הנבואה אם היה לו לימוד מהתיבה עצמה שבתורה. אלא שמהתיבה עצמה אין לימוד ולכן הביא ראיתו מספר הנבואה]:

הכנים[פא]. כל עוף הדורס[פב] טמא[פג]. כל שיש לו אצבע יתירה[פד]. וזפק[פה] וקורקבנו נקלף[פו] טהור[פז]. רבי אליעזר בר צדוק אומר כל עוף החולק את רגליו[פח] טמא[פט]: ן ובחגבים[צ]. כל שיש לו ארבע רגלים. וארבע כנפים. וקרסולים[צא]. וכנפיו חופין את רובו. רבי יוסי אומר ושמו חגב[צב]. ובדגים. כל שיש לו סנפיר[צג] וקשקשת[צד]. רבי יהודה אומר שני קשקשין וסנפיר אחד[צה]. ואלו הן קשקשין *הקבועין בו[צו]. וסנפירין. הפורח בהן[צז]:

לבהמה: ן הדורס. שאוחז בצפרניו ומגביה מן הקרקע מה שהוא אוכל. ויש שפירשו שאינו ממתין לבעל חי עד שימות אלא אוכלו מחיים: אצבע יתירה. זו אצבע הנבוהה שאחורי האצבעות: וקרקבנו נקלף. הכיס שבתוך הקרקבן נקלף מבשר הקרקבן. ולא שיהיה כל עוף טהור צריך לכל הסימנים הללו אלא אחד סימן א' בלבד די. ובלבד שנודע בו שאינו דורס ואוכל. והגאונים כתבו שמסורת בידם שאין מכשירים עוף הבא בסימן אחד. ואע"פ שידוע לנו בו שאינו דורס ואוכל. אלא אם כן היה אותו סי' שבקרקבנו נקלף ביד. אבל אם אינו נקלף ביד אע"פ כיצד לו זפק או אצבע יתירה מעולם לא התירוהו: החולק את רגליו. כשמעמידו על האוכל ואינו נופל. אבל אם אינו מעמידו אלא בשעה אחת אינו כלום: טמא. בידוע שהוא דורס: ן ובחגבים. זהו סימן שהרתם: כל שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים ויש לו קרסולים. הם ד' רגליים הרוכים לגבי הד'. והם סמוך לגוארו ממעל לרגליו לגהר בהם בהם בהוא רולה לקפץ מתחזק בהם: רבי יוסי אומר ושמו חגב. אע"פ שיש בו ד' סימנים הללו אינו כשר אא"כ ידוע בשמו חגב. וכן הלכה: כל שיש לו סנפיר וקשקשת. אפילו אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן. או שיש לו עכשיו ועתיד להסיר כשיולא מן המים מותר: וסנפירין הפורח בהן. שעשה בהן על פני המים:

יבין תפארת ישראל יבין

פא) ר"ל כך מקובלנו הלמ"ס: פב) שיהיו שמגביה מאכלו מהקרקע בין אצבעותיו ואוכל. וי"א דר"ל שדורס הבעל חי לארץ. ונוטן לפרניו בו כדי לאכלו. ואפי' אינו אוכלו בעודו חי [ולא כר"ב. ועש"ך פ"ג סק"ג]: פג) ואסור באכילה: פד) אצבע קטנה שאחורי הרגל ממעל לאצבעות האחרות. וי"א דר"ל שהאצבע האמצעי שברגלו ארוכה מחברותיה: פה) קראפף: פו) שהכיס שבתוך הקורקבן נקלף ממנו ביד בלי טרח תחוך הכיס: פז) ודוקא שהוא ידוע שאינו דורס. וכשהרטומו רחב וכף רגלו רחבה כשל אווז הלא ידוע שאינו דורס ויש לו עוד ג' סימני טהרה הנ"ל. שרי מדינא [ש"ך פ"ב סק"ד]: פח) שכשמעמידו על חוט חולק אצבעותיו לכאן ולכאן: פט) דלא ידוע שהוא דורס. וה"ה כשקולט מאכלו מהאויר ואינו מניחו על הארץ קודם שיאכל. והכי קיי"ל. מיהו לדידן אין שום עוף נאכל רק במקובל שהוא טהור. ורק בחוטו ארץ במקובלת

ז [אות טו] במשנה הקבועין בו. והרמב"ם סס"א מהמ"א כתב הדבוקה בכל גופה וכת: הר"מ רשינה פלשון המשנה להורות מ"ש הרמב"ן דדוקא שהם נקלפים ביד או בכלי. אבל אם קבועים ואינם נקלפים בכל מעור הדג אינה קשקשת:

כל עוף הדורס טמא. עיין תוס' לקמן ס"ל ע"ל ד"ה כל עוף וד"ה הדורס וד"ה כל שיש מיי' שם הלכה פ"ז וה"ב עוש"ע שם: כל שיש לו אצבע יתירה. הר"ב פרפ"ב ולא שבקל קי"ב מיי' שם עוש"ע שם: כל עוף החולק את רגליו. מיי' שם עוש"ע שם: ן ובחגבים כל שיש לו ארבע רגלים. ל"ע ע"ל מר"ב פ' שמיני בלק ה' מיי' פ"ח מ' מאכלות אסורות הכ"ב עוש"ע ד"ל סימן כ"ה ס"ל: רי"א ושמו חגב. ע' עוש"ע לקמן פ"ה כ"ל ד"ה כנפי יום מיי' שם עוש"ע שם: כל שיש לו סנפיר וקשקשת. מיי' שם הכ"ז סמ"ג עשין פ"ג עוש"ע ד"ל סימן פ"ג ס"ל:

שנויי נוסחאות

הדורם. בד"נ ובכי"ק ובכי"ף ד"ק דורס; בגליון כי"ס. דורס ואוכל. כל שיש לו אצבע. בד"נ ובכי"ק ובכי"ס ובכי"ף ד"ק ובכל.; בכי"ל כ' כל עוף שיש.. וקורקבנו. בד"נ וקרקבנו; בכי"ק ובכי"ל כ' ובכי"ף ד"ק וקרקבן. רבי אליעזר בר צדוק. בכי"ף ד"ק.. בר..; בכי"ק ובכי"מ ובמשב"ב ד' ראש ר' אליעזר בר'.. החולק. בד"נ ובכי"ק ובכי"ף ד"ק חולק. ן וקרסולים וכנפיו חופין. במשב"ב וקרצולים; בכי"ק ובכי"מ ובכי"ס וקרסוליו וכנפיו..; בכי"ל מ' וג' וקרצוליו.. ועי' רס"י. ושמו חגב. בד"נ ובכי"ק שמו חגב. ואלו הן. בד"נ ובכי"ק ובכי"מ ובכי"ף ד"ק אלו.. קשקשין הקבועין בו וסנפירין. בכי"ק ובכי"ף ד"ק הקשקשין. והסנפירין; בכי"ל מ'.. וסנפיר. הפורח בהן. בד"נ ובכי"ק ובכי"ף ד"ק שהוא פורח בהן; בכי"ס שפורח.

ראשון לציון

ן הר"ב ד"ה כל שיש לו סנפיר כו' ועתיד לגדל לאחר זמן כו'. ולעיל מיניה אמרנים הו"ל לכה"ב ג"כ לפרש כן כנראה בגמ' ס"ס ע"ל ובכ"ב כל הפוסקים הלכה ובזה מבואר בגמ' לדעת מקרא מפש"ט דבנים ליכו מבואר מסיקא ילפינן לך הסוס בע"ז ל"ע ע"ל כתבו מקרא הפוסין ל"ע ובמ"ם התוי"ט ד"ה כל ועי' בתוי"ט ובמות פ"ב מ"ה דזהו רק אסמכתא ולכן ל"ע שלא הביאו מדרש דתו"כ שבבית רס"י בחומש פ' שמיני ה"ל פ' י"ב ויש לייסב] עי' יפ"ת: תוי"ט ד"ה כל שיש לו כו' אשר לו כרעים בחל"ף כתיב. גמ' ס"ה ע"ל ועת"ש תוס' שם: שם ד"ה ושמו חגב כו' והלכה כר"י דלא אתא אלא לפרושי כו' כלומר לפרש מילתא דמ"ק:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org